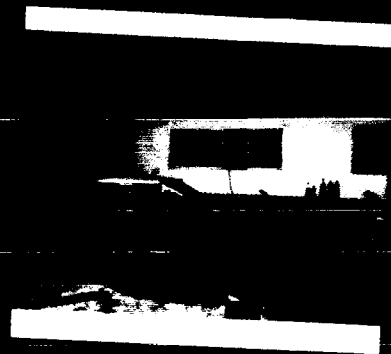

วารสารวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม พ.ศ. 2559

การประเมินมูลค่าน้ำชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำก้า
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครพนม
Evaluation of Irrigation Water Valuation: The Nam Khum Royal Irrigation
Project, Nakhon Phanom Province

ทิพาภรณ์ หอมดี^{1*} กชกร เตชะคำภู²

¹สาขาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

²สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

*Corresponding author: E-mail: tipaporn@npu.ac.th

บทคัดย่อ

การจัดเก็บค่าน้ำชลประทานเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ได้รับการยอมรับในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรน้ำชลประทานเพื่อการเกษตรและยังเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของเกษตรกรให้ใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินมูลค่าอัตราน้ำชลประทานที่สะท้อนต้นทุนในการจัดหาสำหรับเกษตรกรผู้ใช้น้ำที่ได้รับน้ำจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำก้าอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครพนม โดยใช้วิธีต้นทุนเฉลี่ยในการจัดหา (Average cost) 2 วิธี คือ วิธีการประเมินจากต้นทุนเฉลี่ย ณ ปีใดปีหนึ่ง และวิธีการประเมินต้นทุนเฉลี่ยตลอดอายุโครงการ และใช้ข้อมูลการจัดสรรน้ำของโครงการตั้งแต่ปี 2553 – 2557 ผลการศึกษาพบว่า การประเมินอัตราค่าน้ำชลประทานจากทั้ง 2 วิธี โดยการพิจารณาต้นทุนการผลิตออกเป็น 3 กรณี คือ 1) การประเมินมูลค่าน้ำชลประทานจากต้นทุนในการจัดหาทั้งหมด ต้นทุนค่าน้ำชลประทานมีค่าอยู่ในช่วง 12.60 - 18.08 บาทต่อลูกบาศก์เมตร 2) การประเมินมูลค่าน้ำชลประทานจากต้นทุนค่าก่อสร้างระบบส่งน้ำและค่าบริหารจัดการ ต้นทุนค่าน้ำมีค่าอยู่ในช่วง 9.17 - 12.96 บาทต่อลูกบาศก์เมตร 3) การประเมินมูลค่าน้ำชลประทานจากต้นทุนเฉพาะค่าบริหารจัดการโครงการ ต้นทุนค่าน้ำมีค่าอยู่ในช่วง 1.36 - 1.57 บาทต่อลูกบาศก์เมตร จะเห็นได้ว่าการประเมินมูลค่าน้ำชลประทานทั้ง 3 กรณี มีมูลค่าที่ได้แตกต่างกันเนื่องจากการพิจารณาต้นทุนการผลิตแตกต่างกัน ในการศึกษาที่พิจารณาต้นทุนค่าน้ำชลประทานเฉพาะด้านของผู้จัดหาน้ำคือรัฐบาลหรือผู้ที่ลงทุนในการก่อสร้างโครงการชลประทาน อย่างไรก็ตามการกำหนดอัตราค่าน้ำชลประทานจะต้องสะท้อนทั้งด้านต้นทุนในการจัดหาน้ำและความเต็มใจที่จะจ่ายของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ ทั้งนี้เพื่อให้การกำหนดค่าน้ำชลประทานเป็นไปในแนวทางที่เหมาะสม ก่อให้เกิดการบริหารจัดการน้ำชลประทานให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

คำสำคัญ: ต้นทุนเฉลี่ย โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำก้า อัตราค่าน้ำชลประทาน

ABSTRACT

Water fee collection is one tool that has been accepted to enhance the allocation of irrigation water for agriculture. Also it would enhance the participation of farmers to use water with more efficiently and the highest appreciation. This study aimed to estimate the pricing for irrigation water of agricultural users that receives water from the Nam Khum Royal Irrigation project, Nakhon Phanom province. This study applied an Average Cost (AC) method and employed the dataset of water allocation during 2553 – 2557 in order to calculate water rate. The results indicated that the irrigation water valuation calculated

by the cost of production can be divided into three cases: 1) the valuation of irrigation water calculated by considering all costs provided water costs in the range of 12.60 to 18.08 baht per cubic meter 2) the valuation of irrigation water calculated by considering the operating and the maintenance costs of the irrigation system showed water costs in the ranged of 9.17 to 12.96 baht per cubic meter 3) the valuation of irrigation water calculated by considering only the maintenance cost of the irrigation systems provided water costs in the range of 1.36 to 1.57 baht per cubic meter. All the three cases were different due to different basic datasets for calculation and analysis. However, the rates of irrigation water should reflect the cost of supplying water, and a willingness and ability to pay of the water users. In this study, the irrigation water cost of the water supply side is the government whose invest in the construction of irrigation projects. It should be considered in view of the water users as farmers and their willingness to pay in order to determine the appropriate approach to irrigation water causing water management, irrigation, stability and sustainability

Keyword: Average cost, Irrigation Pricing, Nam Khum Royal Irrigation Project

1. บทนำ

ปัญหาการขาดแคลนน้ำในประเทศไทยนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น การแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่เน้นการจัดการน้ำด้วยการพัฒนาระบบแหล่งน้ำ การก่อสร้างแหล่งเก็บน้ำต้นทุน ปัจจุบันนโยบายการจัดการน้ำด้านปริมาณของภาครัฐไม่มีความชัดเจนและยังไม่มี การดำเนินการอย่างจริงจัง ปัญหาด้านน้ำในหลายปีที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการน้ำด้านอุปทานของไทยยังขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ [1] และยังไม่เพียงพอที่จะแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในระยะยาวได้ โดยเฉพาะในภาคการเกษตร [2] ซึ่งเป็นภาคที่ถูกเรียกร้องให้ใช้น้ำอย่างประหยัด ใช้น้ำเปลืองแต่ได้ผลตอบแทนต่ำกว่าภาคอื่น ๆ [3] การบริหารจัดการด้านอุปสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดปริมาณการใช้น้ำลง ลดความขัดแย้งในการแย่งน้ำเพราะน้ำเป็นทรัพยากรที่ทุกคนต้องใช้ร่วมกัน [4]

ปัจจุบันระบบชลประทานของรัฐส่วนใหญ่นำมาใช้เพื่อการจัดสรรน้ำและการส่งน้ำให้ไปถึงพื้นที่เกษตรกรรมในเวลาและปริมาณที่พืชต้องการก่อให้เกิดผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงสุด ขณะที่น้ำเพื่อการเกษตรเป็นกิจกรรมการใช้น้ำที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย มีการจัดเก็บค่าน้ำเฉพาะผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรเท่านั้น ขณะที่ค่าใช้จ่ายในด้านการก่อสร้างระบบ

ชลประทาน การใช้ประโยชน์และการบำรุงรักษาภาครัฐเป็นผู้แบกรับภาระค่าใช้จ่ายทั้งหมด เกษตรกรผู้ใช้น้ำมีเพียงค่าใช้จ่ายบางส่วนจากค่ากระแสไฟฟ้าเพื่อสูบน้ำเข้าพื้นที่เพาะปลูกเท่านั้น เช่น โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำท่า อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครพนม เกษตรกรในพื้นที่ที่ได้รับน้ำจากโครงการจ่ายค่ากระแสไฟฟ้าเพื่อสูบน้ำเข้าพื้นที่ตนเองเพียงหน่วยละ 60 สตางค์ ส่วนที่เหลือหน่วยงานภาครัฐต้องแบกรับค่าใช้จ่ายส่วนเกินที่เกิดขึ้นจำนวนมาก นโยบายด้านการจัดเก็บค่ากระแสไฟฟ้าเพื่อสูบน้ำจากระบบชลประทานมีการถือปฏิบัติมานาน ยังไม่มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเปลี่ยนแปลงด้านพลังงาน ทำให้เกษตรกรไม่ตระหนักถึงต้นทุนในการจัดหาน้ำ จึงไม่เกิดแรงจูงใจในการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าและให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

การจัดเก็บค่าน้ำชลประทานเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ได้รับการยอมรับในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรน้ำชลประทานเพื่อการเกษตรและยังเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของเกษตรกรให้ใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด [5] เนื่องจากอัตราค่าน้ำชลประทานไม่สามารถกำหนดเป็นอัตราเดียวกันทั่วประเทศได้ ในการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นความสำคัญและจำเป็นของการประเมินต้นทุนค่าน้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและ

บำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำท่า อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้เกษตรกรได้ทราบถึงต้นทุนค่าน้ำที่สะท้อนต้นทุนในการจัดหาจริง ในอนาคตหากมีการจัดเก็บค่าน้ำจะทำให้ทราบถึงอัตราค่าน้ำที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับพื้นที่ ต้นทุนในการจัดหา และยังเป็นวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรน้ำชลประทานผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ก่อเกิดการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า และมีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งรายได้เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการบำรุงรักษาระบบชลประทานอีกทางหนึ่ง [6]

2. พื้นที่ศึกษาและวิธีการ

2.1 ขอบเขตและพื้นที่ของการศึกษา

โครงการส่งน้ำบำรุงรักษาและพัฒนาลุ่มน้ำท่า อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครพนมและสกลนคร ดังแสดงในรูปที่ 1 เป็นโครงการชลประทานขนาดใหญ่ที่มีวัตถุประสงค์โครงการเพื่อการป้องกันน้ำท่วมในฤดูน้ำหลากและการเก็บกักน้ำไว้ในฤดูแล้ง โดยสามารถส่งน้ำให้พื้นที่เพาะปลูกชลประทานได้มากถึง 165,000 ไร่ ในการศึกษาใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานต่างๆ ของโครงการ โดยรวบรวมข้อมูลเอกสารของโครงการตั้งแต่ปี 2538 – 2557 ประกอบด้วย

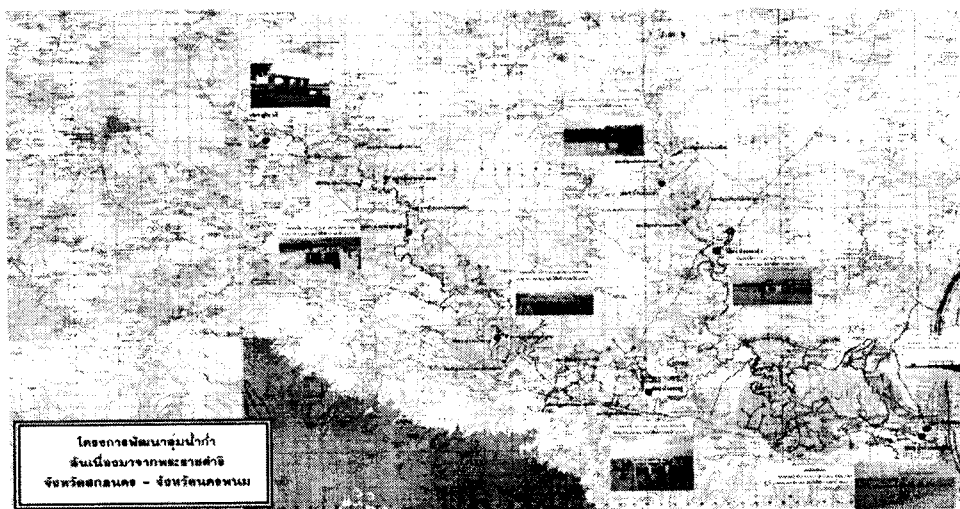
1) ต้นทุนคงที่ ประกอบไปด้วย ข้อมูลปริมาณน้ำชลประทานที่จัดสรรให้แก่เกษตรกรผู้ใช้น้ำที่ส่งจากโครงการฯ ตั้งแต่ปี 2553 – 2557 ข้อมูลค่าก่อสร้างโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำท่า ตั้งแต่ปีเริ่มก่อสร้าง 2538 -2552 ที่มีการก่อสร้างประตูระบายน้ำ 7 แห่งแล้วเสร็จทั้งหมด สถานีสูบน้ำและ

ระบบส่งน้ำ และงานก่อสร้างพัฒนาหนองบึงขนาดใหญ่ (แก้มลิง)

2) ต้นทุนผันแปร ประกอบไปด้วย ข้อมูลค่าการบริหารและการจัดการ ค่าบำรุงรักษา ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซม ปรับปรุงและบำรุงรักษาโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำท่า ข้อมูลเงินเดือนค่าจ้างพนักงานสูบน้ำและข้อมูลค่าสูบน้ำด้วยกระแสไฟฟ้าซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นค่าใช้จ่ายประจำปีในระหว่างปี 2553 – 2557

2.2 วิธีการศึกษา

การเก็บค่าน้ำชลประทานเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้การบริหารจัดเก็บทรัพยากรน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดเก็บค่าน้ำชลประทานจากผู้ใช้น้ำประเภทต่างๆ ตามหลักการที่ว่าผู้ใช้น้ำจะเป็นคนจ่าย (user-pay) เป็นแนวทางที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนผู้ใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุดในการศึกษาได้ประเมินมูลค่าน้ำชลประทานจากต้นทุนเฉลี่ยในการการจัดหา (Average Cost : AC) โดย

รูปที่ 1 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำท่า อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครพนม

วิเคราะห์ต้นทุนในการจัดหาน้ำชลประทานและกำหนดค่าน้ำชลประทานในภาคการเกษตรโดยใช้แนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์ โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 2 วิธีคือ

1) การประเมินมูลค่าน้ำชลประทานโดยวิธีจากต้นทุนเฉลี่ย ณ ปีใดปีหนึ่ง เป็นวิธีที่ใช้ข้อมูลค่าที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาทั้งหมด คิดเป็นค่าเงินปัจจุบัน ณ ปีใดปีหนึ่ง หาดด้วยปริมาณน้ำที่จัดส่งให้ ณ ปีนั้น ๆ มูลค่าที่ได้ออกมาเป็นบาทต่อลูกบาศก์เมตร ในการศึกษาครั้งนี้เลือกใช้ข้อมูลระหว่างปี 2553 – 2557 โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ต้นทุนเฉลี่ย } AC_t = \frac{\text{ต้นทุนรวม ณ ปีที่ } t(TC_t)}{\text{ปริมาณน้ำที่จัดหา ณ ปีที่ } (Q_t)} \quad (1)$$

โดยที่

ต้นทุนรวม (TC) คือ ต้นทุนคงที่รวม (TFC) บวกกับต้นทุนผันแปรรวม (TVC)

ต้นทุนคงที่รวม (Total fixed cost: TFC) คือ ต้นทุนค่าก่อสร้างรวม ณ ปีที่ t รวมกับต้นทุนค่าเสื่อมราคา และต้นทุนค่าเสียโอกาส ณ ปีที่ t ดังแสดงในสมการ

$$TFC_t = C_t + D_t + OC_t \quad (2)$$

C_t คือ ต้นทุนค่าก่อสร้างรวม ณ ปีที่ t (Construction Cost) ในปีนี้ประกอบด้วยค่าก่อสร้างพร้อมตัวเชื่อมอาคารหัวงาน สถานีสูบน้ำพร้อมระบบส่งน้ำและงานก่อสร้างพัฒนาหนองบึงขนาดใหญ่ (แก้มลิง)

D_t คือ ค่าเสื่อมราคาของโครงการที่เกิดขึ้นในปี (Depreciation of project) โดยถือว่ามูลค่าเริ่มต้น ณ ปีที่ 0 ของโครงการเท่ากับต้นทุนค่าดำเนินการก่อสร้างทั้งหมดก่อนเริ่มใช้งานและกำหนดให้มีค่าเสื่อมราคาของโครงการเกิดขึ้นทุก ๆ ปี แบบเส้นตรง (Strait line method) โดยมีค่าเฉลี่ยปีละเท่ากับมูลค่าหรือต้นทุนเริ่มต้นของโครงการหารด้วยอายุโครงการ (Economic life of project: n)

OC_t คือ ต้นทุนค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน ณ ปีที่ t (Opportunity cost of capital) เท่ากับดอกเบี้ยของเงินลงทุน (มูลค่าโครงการ) ณ ปีนั้น ๆ

TVC, คือ ต้นทุนผันแปรรวมในแต่ละปี (Total Variable Cost) เท่ากับต้นทุนบริหารจัดการโครงการ (Operation and Maintenance) ประกอบด้วย เงินเดือนและค่าจ้างประจำ ค่ากระแสไฟฟ้าในการสูบน้ำ รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมบำรุงรักษาและปรับปรุงที่เกิดขึ้นในแต่ละปี

Q_t คือ ปริมาณน้ำที่จัดหาและส่งออกจากโครงการรวมตลอดทั้งปี ณ ปีที่ t

2) การประเมินมูลค่าจากต้นทุนการผลิตเฉลี่ยตลอดอายุโครงการ โดยคิดคำนวณต้นทุนเฉลี่ยด้วยวิธีคิดลด จึงไม่จำเป็นต้องคำนวณค่าเสื่อมราคาของทุนและค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนในแต่ละปี แต่มีข้อจำกัดคือต้องมีการประเมินค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ปริมาณน้ำที่โครงการสามารถจัดหาให้ผู้ใช้น้ำในแต่ละปีในอนาคต การคิดต้นทุนการจัดหาเฉลี่ยโดยอาศัยมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนและปริมาณน้ำที่จะหาได้ตลอดอายุโครงการ ดังนี้

ต้นทุนเฉลี่ย (AC) = มูลค่าปัจจุบันของเงินลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพื่อจัดหา/ปริมาณน้ำทั้งหมดที่จัดหาได้ในช่วงต่าง ๆ คิดลดมาในปัจจุบัน

$$AC = \frac{\sum_{t=1}^n (C_t + OC_t) / (1+r)^t}{\sum_{t=1}^n Q_t} \quad (3)$$

โดยที่

- n = อายุโครงการ (ปี)
- C_t = ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในปีที่ ประกอบด้วย ค่าลงทุน ค่าดำเนินการ และค่าซ่อมแซมบำรุงรักษา
- t = 0 คือ เวลาปัจจุบัน (บาท)
- Q_t = ปริมาณน้ำที่จัดหาในปีที่ t (ลบ.ม.)
- OC_t = ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ค่าแรงค่าจ้างงาน ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าบำรุงรักษา
- r = อัตราคิดลด (ร้อยละ)

อายุโครงการในเชิงวิศวกรรมเป็นค่าที่กำหนดได้ยากโดยเฉพาะโครงการชลประทานที่มีเขื่อนดินหลักประกอบด้วยดินถมบดอัดแน่นและคอนกรีตเสริมเหล็ก ในทางวิศวกรรมอาจถือได้ว่าเขื่อนดินมีอายุการใช้งานไม่จำกัดเพราะดินไม่มีการเสื่อมสภาพ ในขณะที่อาคารคอนกรีตเสริมเหล็กอาจมีอายุการใช้งานประมาณ 50 ปี เช่น เขื่อนภูมิพล [6] อัตราคิดลดกำหนดให้เท่ากับอัตราดอกเบี้ยสะท้อนค่าเสียโอกาสของเงินทุน ณ ปีที่ t ซึ่งโดยทั่วไปจะใช้เท่ากับอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรระยะยาวของรัฐบาล ในงานวิจัยนี้คิดอายุการใช้งานโครงการ 50 ปี และใช้อัตราดอกเบี้ยเท่ากับร้อยละ 8

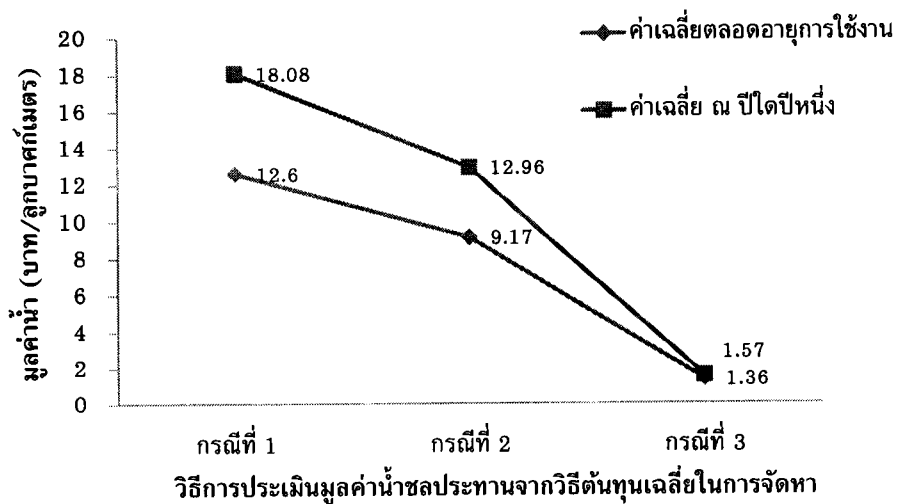
3. ผลการศึกษา

งานวิจัยนี้ได้เสนอวิธีการประเมินมูลค่าน้ำชลประทานจากการคำนวณต้นทุนเฉลี่ยในการจัดหาไว้ 2 วิธี คือ การประเมินมูลค่าน้ำชลประทานจากต้นทุนเฉลี่ย ณ ปีใดปีหนึ่ง และการประเมินมูลค่าน้ำชลประทานจากต้นทุนการผลิตเฉลี่ยตลอดอายุโครงการ ซึ่งในแต่ละวิธีแยกออกเป็น 3 กรณี ดังนั้น

ผลการประเมินมูลค่าน้ำชลประทานจึงมีทั้งหมด 6 ค่า ดังแสดงในรูปที่ 2 และแสดงตัวอย่างผลการวิเคราะห์ต้นทุนและปริมาณน้ำที่นำมาคำนวณในกรณีนี้ที่ 1 ดังแสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

กรณีที่ 1 คำนวณมูลค่าน้ำชลประทานจากต้นทุนการจัดหาทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยค่าก่อสร้างตัวเขื่อนและอาคารประกอบ ค่าก่อสร้างระบบส่งน้ำ ค่าบริหารจัดการโครงการซึ่งหมายถึงค่าซ่อมแซมปรับปรุงปกติและเงินเดือนข้าราชการ ลูกจ้างประจำของโครงการจากการศึกษาพบว่า เมื่อใช้วิธีประเมินจากต้นทุนเฉลี่ย ณ ปีใดปีหนึ่ง มูลค่าน้ำชลประทานเฉลี่ยระหว่างปี 2553 - 2557 เท่ากับ 12.60 บาทต่อลูกบาศก์เมตรและจากวิธีประเมินต้นทุนเฉลี่ยตลอดอายุโครงการ เมื่อกำหนดอายุโครงการ 50 ปี มูลค่าน้ำชลประทานเท่ากับ 18.08 บาทต่อลูกบาศก์เมตร

กรณีที่ 2 คำนวณมูลค่าน้ำชลประทานจากต้นทุนค่าก่อสร้างระบบส่งน้ำและค่าบริหารจัดการ เป็นแนวคิดที่จะแยกต้นทุนค่าก่อสร้างตัวเขื่อนและอาคารประกอบบริเวณหัวงานออก เพื่อหาค่ามูลค่าน้ำชลประทานจากต้นทุนเฉพาะ ค่าก่อสร้างระบบส่งน้ำและค่าบริหารจัดการเท่านั้น เพราะเป็นต้นทุนที่ใช้เพื่อประโยชน์ของ

รูปที่ 2 มูลค่าน้ำชลประทานจากการคำนวณต้นทุนเฉลี่ยในการจัดหาด้วยวิธีค่าเฉลี่ยตลอดอายุการใช้งานโครงการและวิธีค่าเฉลี่ย ณ ปีใดปีหนึ่ง

ตารางที่ 1 การประเมินมูลค่าน้ำชลประทานจากต้นทุนการผลิตเฉลี่ย ณ ปีใดปีหนึ่ง (กรณีที่ 1 คิดมูลค่าก่อสร้าง ทั้งหมดและคิดต้นทุนการผลิตเฉลี่ย ณ ปี 2553-2557)

ปีงบประมาณ	ต้นทุนคงที่รวม TFC (บาท)	ต้นทุนผันแปร TVC (รวม)	ต้นทุนรวม TC (บาท)	ปริมาณน้ำ Q (ล้านลบ.ม.)	ต้นทุนเฉลี่ย (บาท/ลบ.ม.)		
					AFC	AVC	AC
2553	616,593,214	72,018,961.59	688,612,176	53.073	11.62	1.36	12.97
2554	606,567,308	72,018,961.59	678,586,270	53.073	11.43	1.36	12.79
2555	596,541,402	72,018,961.59	668,560,364	53.073	11.24	1.36	12.60
2556	586,515,496	101,836,390.91	688,351,887	53.073	11.05	1.92	12.97
2557	576,489,590	42,706,321.54	619,195,912	53.073	10.86	0.80	11.67
เฉลี่ย					11.24	1.36	12.60

ผู้ใช้น้ำในเขตโครงการชลประทานโดยตรง จากการศึกษาพบว่าผลการประเมินมูลค่าน้ำชลประทานจากวิธีต้นทุนเฉลี่ย ณ ปีใดปีหนึ่ง มูลค่าเฉลี่ยระหว่าง ปี 2553-2557 เท่ากับ 9.17 บาทต่อลูกบาศก์เมตร และมูลค่าน้ำชลประทานจากวิธีต้นทุนเฉลี่ยตลอดอายุโครงการมีค่าเท่ากับ 12.96 บาทต่อลูกบาศก์เมตร

กรณีที่ 3 คำนวณมูลค่าน้ำชลประทานจากต้นทุนค่าบริหารจัดการ โดยใช้แนวคิดในเรื่องต้นทุนจม (Sunk cost) ถือว่าค่าก่อสร้างทั้งหลายที่เกิดขึ้นในอดีตไม่ควรนำมาคิดเพื่อการตัดสินใจในปัจจุบัน ในการประเมินมูลค่าน้ำชลประทานเป็นแนวคิดที่จะหามูลค่าน้ำที่เหมาะสมในการประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย ในการจัดเก็บค่าน้ำในอนาคต ดังนั้น มูลค่าน้ำชลประทานในกรณีนี้จึงประเมินขึ้นเพื่อให้เห็นมูลค่าในด้านต้นทุนการบริหารจัดการโครงการจากการศึกษาพบว่า ผลการประเมินในกรณีนี้ได้มูลค่าน้ำชลประทานจากวิธีประเมินจากต้นทุนเฉลี่ย ณ ปีใดปีหนึ่ง มูลค่าเฉลี่ยระหว่าง ปี 2553-2557 เท่ากับ 1.36 บาทต่อลูกบาศก์เมตร มูลค่าน้ำชลประทานจากวิธีต้นทุนเฉลี่ย

ตลอดอายุโครงการมีค่าเท่ากับ 1.57 บาทต่อลูกบาศก์เมตร

จะเห็นได้ว่ามูลค่าน้ำชลประทานที่คำนวณจากวิธีต้นทุนเฉลี่ยตลอดอายุโครงการให้มูลค่าน้ำที่สูงกว่าวิธีต้นทุนเฉลี่ย ณ ปีใดปีหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ซูชีพ พิพัฒน์ศิริและคณะ [2] เมื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเปรียบเทียบกับการวิจัยที่ผ่านมาได้แสดงในตารางที่ 3 จะพบว่า ต้นทุนเฉลี่ยในการจัดหาน้ำของแต่ละโครงการมีความแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น 1) ขนาดมูลค่าของการลงทุนในแต่ละโครงการ 2) อายุโครงการชลประทานและปริมาณน้ำที่โครงการชลประทานจัดหาให้แก่ผู้ใช้น้ำ 3) ปัจจัยด้านเวลาของการก่อสร้างโครงการชลประทานที่แตกต่างกันมีผลต่อค่าเสื่อมราคาและค่าเสียโอกาสในการลงทุน 4) ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาและค่าดำเนินการที่ได้รับการจัดสรรจากงบประมาณของรัฐแตกต่างกันตามขนาดของโครงการและพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ [6] ดังนั้นต้นทุนเฉลี่ยค่าน้ำชลประทานจึงมีลักษณะเฉพาะของแต่ละโครงการผันแปรไปตามขนาดของโครงการ

ตารางที่ 2 การประเมินมูลค่าน้ำชลประทานจากต้นทุนการผลิตเฉลี่ยตลอดอายุการใช้งาน 50 ปี (กรณีที่ 1 คิดมูลค่าก่อสร้างทั้งหมด)

อายุ n(t)	ปี พ.ศ.	ต้นทุนคงที่รวม TFC (บาท)	ต้นทุนผันแปร TVC (บาท)	ต้นทุนรวม TC (บาท)	เวลาถึงปี 2557 T-t	มูลค่า TC ณ ปีที่ 57	ปริมาณน้ำ Q (ล้านลบ.ม.)
0	2538-2552	6,489,000,000	0	6,489,000,000	5	9,534,469,890	53.01
1	2553	616,593,214	72,018,962	688,612,176	4	936,849,263	53.01
2	2554	606,567,308	72,018,962	678,586,270	3	854,823,267	53.01
3	2555	596,541,402	72,018,962	668,560,364	2	779,808,808	53.01
4	2556	586,515,496	101,836,391	688,351,887	1	743,420,038	53.01
5	2557	576,489,590	42,706,322	619,195,912	0	619,195,912	53.01
6	2558	ค่าเฉลี่ย TC57ระหว่างปี 2553-2557				786,819,458	53.01
7	2559	ค่าเฉลี่ย TC57ระหว่างปี 2553-2557				786,819,458	53.01
8	2560	ค่าเฉลี่ย TC57ระหว่างปี 2553-2557				786,819,458	53.01
			↓				
47	2599	ค่าเฉลี่ย TC57ระหว่างปี 2553-2557				786,819,458	53.01
48	2600	ค่าเฉลี่ย TC57ระหว่างปี 2553-2557				786,819,458	53.01
49	2601	ค่าเฉลี่ย TC57ระหว่างปี 2553-2557				786,819,458	53.01
50	2602	ค่าเฉลี่ย TC57ระหว่างปี 2553-2557				786,819,458	53.01
ผลรวม						48,875,442,773	2,703.51
ต้นทุนเฉลี่ยตลอดอายุโครงการ 50 ปี (AC) บาทต่อลูกบาศก์เมตร							18.08

หมายเหตุ เมื่อคิดต้นทุนมูลค่าโครงการทั้งหมด 6,489,000,000 บาท (2553-2587) จะได้มูลค่าน้ำชลประทานของโครงการเท่ากับผลรวมมูลค่าโครงการเมื่อครบอายุ 50 ปี ซึ่งมีค่าเท่ากับ 48,875,442,733 บาทหารด้วยปริมาณน้ำที่เกษตรกรได้รับเฉลี่ยปีละ 53.07 ล้านลูกบาศก์เมตรจะได้ต้นทุนเฉลี่ยตลอดอายุโครงการ 50 ปี (AC) เท่ากับ 18.08 บาทต่อลูกบาศก์เมตร

4. สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษานี้เป็นการประเมินมูลค่าอัตราค่าน้ำชลประทานที่สะท้อนต้นทุนในการจัดหาของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำก้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครพนม ซึ่งมีวัตถุประสงค์แรกเริ่มในการก่อสร้างเพื่อการป้องกันน้ำท่วมและการกักเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภคในช่วงฤดูแล้งโครงการส่งน้ำฯ จึงเป็นทุนสาธารณะที่ให้บริการหลายอย่าง (multi-services) แก่สังคม การประเมินมูลค่าอัตรา

น้ำชลประทานจึงคิดต้นทุนในการจัดหาได้ในหลายวิธีมูลค่าที่ได้จะขึ้นกับต้นทุนที่นำมาคำนวณ ปริมาณน้ำที่ใช้ อายุโครงการ อัตราดอกเบี้ย ผลการประเมินมูลค่าน้ำชลประทานด้านต้นทุนในการจัดหาสามารถแยกได้เป็น 3 กรณี คือ

- 1) กรณีที่ 1 คิดมูลค่าน้ำชลประทานจากต้นทุนในการจัดหาทั้งหมด มูลค่าน้ำต้นทุนเฉลี่ยมีค่าระหว่าง 12.60-18.08 บาทต่อลูกบาศก์เมตร
- 2) กรณีที่ 2 คิดมูลค่าน้ำชลประทานจากต้นทุนค่าก่อสร้างระบบส่งน้ำและค่าบริหารจัดการ มูลค่าน้ำ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบมูลค่าน้ำชลประทานจากวิธีต้นทุนเฉลี่ยในการจัดหาจากโครงการชลประทานต่าง ๆ

ผู้วิจัย(ปีที่ใช้ข้อมูลวิจัย) โครงการส่งน้ำ	กรณีที่ 1 คิดต้นทุนรวมทั้งหมด			กรณีที่ 2 คิกระบบส่งน้ำและค่าบริหารจัดการ			กรณีที่ 3 คิดเฉพาะค่าบริหารจัดการ		
	เฉลี่ยรายปี	ตลอดอายุ		เฉลี่ยรายปี	ตลอดอายุ		เฉลี่ยรายปี	ตลอดอายุ	
		50ปี	30ปี		50ปี	30ปี		50ปี	30ปี
ชูชีพ พิพัฒน์ศิริและคณะ (2537-2541) เขื่อนแม่จันทสมบูรณ์ชล [2]			0.29						
วุฒิชัย รักษาสุข (2537-2545) เขื่อนแม่กวาง [8]	2.40		1.53	1.14		0.81	0.30		0.33
สุตชาย พรหมมลมาศ (2536-2546) เขื่อนแม่จันทสมบูรณ์ชล [7]	0.35	0.37	0.59	0.193	0.19	0.3	0.04	0.04	0.04
โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำก้า (2553-2557)	12.6	18.08		9.17	12.96		1.36	1.57	

ต้นทุนเฉลี่ยมีค่าระหว่าง 9.17-12.96 บาทต่อลูกบาศก์เมตร และ

3) กรณีที่ 3 คิดมูลค่าน้ำชลประทานเฉพาะค่าบริหารจัดการ มูลค่าน้ำต้นทุนเฉลี่ยมีค่าระหว่าง 1.36-1.57 บาทต่อลูกบาศก์เมตร

จะเห็นได้ว่ามูลค่าน้ำชลประทานที่คิดจากทั้ง 3 กรณี มีแนวคิดการคำนวณและพื้นฐานข้อมูลที่แตกต่างกันไป ค่าน้ำชลประทานที่ได้จึงต่างกันตามการพิจารณาต้นทุนการผลิต เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าน้ำจากทั้ง 3 วิธีแล้ว วิธีที่ 1 และ 2 มีมูลค่าน้ำสูงมากเมื่อเทียบกับวิธีที่ 3 เนื่องจากทั้งสองวิธีคิดต้นทุนเต็มในการใช้น้ำของโครงการซึ่งมีการให้บริการหลายรูปแบบทั้งการป้องกันน้ำท่วม การเกษตร การเลี้ยงสัตว์ การคิดต้นทุนรวมและผลกำไรให้แก่ผู้ใช้น้ำกลุ่มเดียวจะทำให้ต้นทุนเฉลี่ยในการผลิตเกินความสามารถที่ผู้ใช้น้ำจะจ่ายได้ ดังนั้นการพิจารณาค่าน้ำจึงควรตั้งราคาให้ลดระดับลงมา เช่นตั้งราคาให้ครอบคลุมค่าการดำเนินงานและค่าบำรุงรักษาเดียว [2]

อย่างไรก็ตามการกำหนดอัตราค่าน้ำชลประทานจะต้องสะท้อนทั้งด้านต้นทุนของโครงการจัดหาและเพิ่มความเต็มใจและความสามารถที่จะจ่ายของผู้ใช้น้ำด้วยในการศึกษานี้พิจารณาด้านต้นทุนค่าน้ำชลประทานเฉพาะ

ด้านของผู้จัดหาน้ำคือรัฐบาลหรือผู้ที่ลงทุนในการก่อสร้างโครงการชลประทาน จึงควรมีการพิจารณาในมุมมองของผู้ใช้น้ำชลประทานคือเกษตรกรผู้ใช้น้ำด้วย ทั้งนี้เพื่อกำหนดค่าน้ำชลประทานเป็นไปในแนวทางที่เหมาะสม ก่อให้เกิดการบริหารจัดการน้ำชลประทานให้มีความมั่นคงและยั่งยืน นอกจากนั้นยังเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้ใช้น้ำและชุมชนผู้ใช้น้ำให้ได้รับน้ำอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

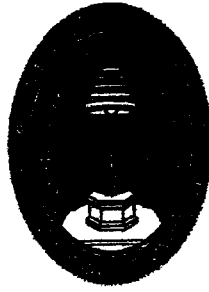
5. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2558 และขอขอบคุณสำนักงานโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำก้า จังหวัดนครพนม ที่กรุณาให้ข้อมูลและความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลและลงสำรวจพื้นที่

6. เอกสารอ้างอิง

- [1] สุจิต คุณชนกุลวงศ์และคณะ. แนวคิดความมั่นคงด้านทรัพยากรน้ำ ประเทศไทยกับนานาชาติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, (2556).

- [2] ชูชีพ พิพัฒนคีติและคณะ. รายงานฉบับสมบูรณ์
โครงการศึกษาการบริหารการจัดเก็บค่าน้ำ
(รายงานหลัก). กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัยและ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, (2544).
- [3] กรมชลประทาน. *การบริหารจัดการชลประทาน
โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม*. กรุงเทพมหานคร : กรม
ชลประทาน, (2552)
- [4] มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. *ปัญหาการจัดการและความ
ขัดแย้งเรื่องน้ำ การสำรวจพรมแดนแห่งความรู้*.
กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ
ไทย, (2538).
- [5] François Molle. "To price or not to price?
Thailand and the stigma of "free water".
*Irrigation water policies: macro and micro
considerations*. 15-17/June/2002. Agadir,
Morocco : 15-17, (2002).
- [6] ปัทมาพร ปันทียะ. การประเมินมูลค่าความเต็มใจ
จ่ายของเกษตรกรเพื่อสนับสนุนการก่อตั้ง กองทุน
เหมืองฝายของชุมชนในลุ่มน้ำแม่ทา จังหวัด
เชียงใหม่และลำพูน. วิทยาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (2552).
- [7] สุดชาย พรหมมลมาศ. การประเมินมูลค่าน้ำ
ชลประทานของเขื่อนแม่งัดสมบูรณ์ชล.
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชา
เศรษฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (2547).
- [8] วุฒิชัย รักษาสุข. การประเมินมูลค่าน้ำชลประทาน
ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่กวง.
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชา
เศรษฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (2546).

แบบตอบรับทความ
ลงพิมพ์ในวารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ที่ ศธ 0572.07/1655

วันที่ 7 กรกฎาคม 2558

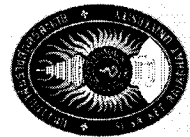
กองบรรณาธิการ วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ได้พิจารณาบทความ

เรื่อง กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

ผู้เขียน นางรัตนากร โคตรประทุม

ลงพิมพ์ใน วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม 2559

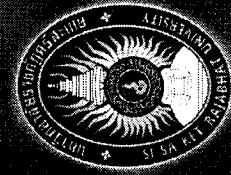

(รองศาสตราจารย์จำเริญ ชุ่มแก้ว)
ประธานบัณฑิตศึกษา

วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Sisaket Rajabhat University Journal

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2559

บทคัดย่อฉบับย่อ	1
คุณคหิตการส่งเสริมการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองศึกษาระยองและกาฬสินธุ์	11
บทบาท อำนาจหน้าที่และสถานภาพของสถาบัน ผู้ดูแลบ้าน ในยุคใหม่ เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของหมู่บ้าน รองจังหวัดระยองเอเชีย	21
รัฐพล อุระพันธ์	34
การเปรียบเทียบผลการวิจัยระบบส่งเสริมสุขภาพส่งเสริมการใช้วิทยาศาสตร์ได้กับการเรียนแบบผสมผสานตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์และการคิดทางวิทยาศาสตร์ที่ 1 ที่มีต่อความสามารถในการได้มาซึ่งผลการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลการเรียนวิทยาศาสตร์ต่ำถึง	44
ทัศนัญญา ทองเงิน	55
การดำเนินงานตามพันธกิจของสถาบันวิชาการร่วมด้วยช่วยกัน อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ	63
ฉันทดา นันตะ	70
การบริหารงานคลังขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอห้วยทับเนียง จังหวัดอุบลราชธานี	79
ศุภาพัชชญ์ อภิชาติศรี	88
สหภาพผู้ดูแลการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอจอมบึงนคร จังหวัดอุบลราชธานี	98
จุฑา สัตวรักษ์	104
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองศึกษาระยอง	113
พศติช บรรลุศิลป์	126
การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ	
ศศิกร ฮางอ้น	
นฤมลภาณี สีลาคำ	
การประเมินทรัพยากรท้องถิ่นสำหรับการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองศึกษาระยอง 3	
เนตรธิดา มากวอด	
การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการวิจัยและพัฒนาระบบงานโรงเรียนที่มีการนำปัญหาของครูและนักเรียนไปเป็นสื่อ	
กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นด้วยเทคนิค สอนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2	
นันทดา อุ่นแก้ว	
กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ปี พ.ศ. 2555 - 2557 ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ	
รัตนากร โสคงประทุม	
ระบบการบริหารงานของโรงเรียนที่ก่อผลผลิต ภายใต้สถานการณ์วิกฤต อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ	
ภัทราวินิจฐ์ คำสิทธิ์	
ปัจจัยเชิงพื้นที่ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ	
จนารุณี ปิ่นวงษ์	

วัตถุประสงค์
ขอบเขตงาน
กำหนดการตีพิมพ์
หน่วยงาน
ที่ปรึกษา
บรรณาธิการ
กองบรรณาธิการ
กลั่นกรองบทความ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครวุฒิ
รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวฤทธิ์ อุทัยรัตน์
รองศาสตราจารย์ ดร.อภัย จันทพรพาณิชย์
ดร.อรธิดา ประสาร
พันโท ดร.ศิริพนม โพธิ์อากาศ
ดร.สุภัทรรชง ทวีจันทร์

เพื่อกระตุ้นให้เกิดการวิจัยศึกษาพัฒนาองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้ ความก้าวหน้าทางวิชาการสาขาวิชาต่างๆ

เป็นวารสารราย 4 เดือน ที่ครอบคลุม สาขาวิชามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ การศึกษาศาสตร์ และเทคโนโลยี

ตีพิมพ์และเผยแพร่ทุกๆ กลางเดือนมกราคม พฤษภาคม และกันยายน บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์เฉพาะ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน

สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา (5 ธันวาคม 2550) 319 ถนนไทยพูนท่า ตำบลโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 33000

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาศิต อาณาภาแสนายการ
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

รองศาสตราจารย์จำเริญ อุ่นแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

พิมพ์ที่ : ทงก.ศิริธรรมออฟเซ็ท

429 หมู่ 12 ถนนอุบล-ศรีสะเกษ ตำบลสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

โทร. 045-317491-5 แฟกซ์ 045-317496

รูปแบบการเขียนบทความวิจัย

การส่งผลงานเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ ต้องพิมพ์ด้วยกระดาษ A4 หน้าเดียว วัชของซ้ายและขวาของบรรทัด และขอบล่าง 1 นิ้ว อักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 point ความยาวประมาณ 8-12 หน้า โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. คำร้องเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ จำนวน 1 ชุด หากเป็นนักศึกษาที่ส่งบทความที่เป็นวิทยานิพนธ์ ต้องผ่านการตรวจลงชื่อ และลงลายมือชื่อที่ปรึกษาหลัก

2. องค์ประกอบของบทความวิจัย มีดังนี้

- 2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเริ่มต้นจากภาษาไทยตามด้วยภาษาอังกฤษ
- 2.2 ชื่อผู้แต่ง (Authors) ระบุชื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในบทความวิจัยทุกคน พร้อมระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบันที่สังกัด หากเป็นนักศึกษาให้ระบุระดับการศึกษา สาขาที่ศึกษาและสถาบันที่สังกัด
- 2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษความยาวประมาณ 300 คำ หรือ 20 บรรทัด ให้บอกคีย์คำภาษาไทยซึ่งมาจากรายชื่อผู้แต่ง พร้อมคีย์คำย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีคีย์คำย่อ (Keywords) ประมาณ 3-4 คำ
- 2.4 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาครอบคลุมความสำคัญ ความเป็นมาของปัญหาในการวิจัย โดยมีความยาวประมาณ 30 บรรทัด

2.5 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective) ให้ระบุแยกเป็นข้อตามลำดับ

2.6 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ให้ระบุตัวแปร หรือแนวคิดในการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

2.7 ผลการวิจัย (Results) ระบุผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษารายละเอียดจน ให้ได้ใจความ ถัดมาเรียงลำดับรายการ อาจจะใช้คำบรรยายแทน

2.8 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

2.9 การอ้างอิง

ตัวอย่างการอ้างอิงท้ายข้อความ

ข้อความ.....(ชื่อ/สกุลผู้แต่งชาวไทย//ปีที่พิมพ์)
.....(สกุล รัชตการ, 2550)
.....(Kidd, 1987)

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นหนังสือ

ไชยยง รุ่งจนเวท. (2530). ๒๐ ปีสวนสมุนไพร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพฯ : บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด หรือทีไปรษณีย์.

Stebbing, L. (1993). Quality Assurance: The Route to Efficiency and Competitiveness. (3 rd ed). New York: Ellis Horwood.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นวารสาร

กรีนพรรัตน์ บุญช่วยมาลีศรี และจุฑามาศรัตน์ เสรีวัตร. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยในบัณฑิตศึกษา คณะการแพทย์แผนตะวันออก มหาวิทยาลัยรังสิต. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 มกราคม-เมษายน 2553.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นวิทยานิพนธ์

อัญพร วชิทธิอุทท. (2550). การจัดการความรู้ในชุมชน : กรณีศึกษาด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). นครปฐม : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

3. การส่งบทความ จัดพิมพ์ 1 ชุด พร้อมแผ่น CD ส่งที่ สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ถนนไทยพูนท่า ตำบลโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 33000 หรือทาง E-mail : sskru.journal@gmail.com

4. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องผ่านการลงมือโดยกองบรรณาธิการก่อนการตีพิมพ์ และผู้เขียนอาจเป็นผู้ช่วยผู้ประเมินบทความ (Peer Review) ก่อนการตีพิมพ์

กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

The Three-Year Development Plan (2555-2557) of The Tombon Administrative District, Nakhon Phanom Nakhon Phanom

รัตนกร โคตรประทุม, อภิกนิษฐา หาเลาะห์*, วิสิษฐ์ คีตคำสวน**

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยนครพนม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-พ.ศ. 2557) และ 2) เปรียบเทียบกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล (พ.ศ. 2555-พ.ศ. 2557) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 227 คน จำแนกเป็น คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 107 คน คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 59 คน และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 65 คน จากวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ใช้เกณฑ์ร้อยละ 50 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test, One-Way ANOVA

ผลการวิจัย พบว่า

1. กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 7 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี ด้านการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนา ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา ด้านการเตรียมจัดทำแผน และด้านการจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา ตามลำดับ
2. การเปรียบเทียบกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม พบว่า เพศชายมีความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปีมากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 โดยผู้ที่มีช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปีมากกว่าผู้ที่มีช่วงอายุ 31-40 ปี และผู้ที่มีระดับการศึกษาและสถานภาพภาระหน้าที่ต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปีไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : แผนพัฒนาสามปี, กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี, แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the process of a three-year development plan (2012–2014), 2) to compare the process of a three-year development plan (2012–2014) of the Sub-district Administration Organization committees, and 3) to examine the opinions concerning the process of a three-year development plan (2012–2014) of the Sub-district Administration Organization in Muang District, Nakhon Phanom Province. The research methodology was both qualitative and quantitative using the questionnaires. The samples used were the 277 committees of the Sub-district Administration Organization in Muang Nakhon Phanom District, Nakhorn Phanom Province. They were classified by the Purposive Sampling. The crucial informants: 12 chief administrators of the Sub-district Administration Organization were interviewed by the in-depth. The data were analyzed by descriptive statistics: percentage, means, standard deviation, and statistics used for hypothesis testing were t-test, One-way ANOVA, and content analysis.

The findings were found that:

1. The process of a three-year development plan (2012–2014) of the Sub-district Administration Organization, Nakhon Phanom Province was at the high level. Considering on an individual aspect, it was at the high level covering seven aspects by the order of minimal to maximum mean that were 1) a draft of making a three-year development plan, 2) an approval and announcement of using a three-year development plan, 3) strategic classification and developing procedure, 4) data collection and analysis, 5) objective determination of developing procedure, 6) preparation the plans, and 7) making the project details/developing the activities respectively.

2. The comparison of the process on a three-year development plan (2012–2014) of the Sub-district Administration Organization in Muang District, Nakhon Phanom Province was found that males gave the opinions towards the process of making a three-year development plan more than females which the results was statistical significance at .05 level. The samples who were over 51 years old upwards gave their opinions more than the ones who were in range of 31–40 years old. The ones who were various in educational level and function status gave their opinions towards the process of making a three-year development plan indifferently.

Keywords: Three-year development plan, process of making a three-year development plan, three-year development plan of Sub-district Administration Organization

บทนำ

ภายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ทำให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น ในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะประโยชน์ ทำให้บทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเป็นอิสระมากขึ้นในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ขยายรวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ

ท้องถิ่น (ราชกิจจานุเบกษา, 2550 : 20) เพื่อให้การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และภารกิจบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขึ้น เพื่อกำหนดเป้าหมายและกรอบทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุด

การวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามระเบียบว่าด้วยกระทรวงมหาดไทย พุทธศักราช 2548 ข้อ 16, 17 และ 26 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา สำหรับเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างเป็นระบบ ซึ่งนอกจากจะทำให้ปัญหาและความต้องการของชุมชนได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมแล้วยังเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยังเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในอนาคต (พวงทอง โยธาใหญ่, 2545 : 2)

การจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงถือเป็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการกำหนดรายละเอียด แผนงาน โครงการพัฒนาสำหรับปีงบประมาณแต่ละปีต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวน เพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปีและมีคณะกรรมการทำงานประกอบด้วย (1) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น มีหน้าที่กำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ การวางผังเมือง (2) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีหน้าที่เพื่อช่วยสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นกำหนด และ (3) คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา มีหน้าที่ดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา รายงานผลและเสนอความคิดเห็นจากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาต่อผู้บริหารท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับทราบโดยทั่วกัน

การจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลจึงเสมือนเป็นเครื่องมือที่สำคัญเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำมาตัดสินใจในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และใช้ทรัพยากรการบริหารของตำบลอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดและสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยเน้นศึกษากระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนมในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม
2. เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพด้านภาระหน้าที่

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

2. ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555–2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

3. เป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555–2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐานของการวิจัย คือ กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555–2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนมมีความแตกต่างกัน ตามการจำแนกคุณลักษณะส่วนบุคคล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 12 แห่ง จำนวน 445 คน ในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากรร้อยละ 50 (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 96–100) เป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 227 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงหรือการเลือกแบบมีจุดมุ่งหมายจากเหตุผลและวิจารณ์ญาณของผู้วิจัย โดยไม่มีการสุ่ม จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 107 คน คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 59 คน และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 65 คน รวม 227 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพด้านภาระหน้าที่

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. การเตรียมการจัดทำแผน
2. การคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์
4. การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางพัฒนาการ
5. จัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมพัฒนา
6. การจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี
7. การอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณโดยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสารวิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 12 แห่ง จำนวน 445 คน ในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากรร้อยละ 50 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 96-100) เป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 227 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงหรือการเลือกแบบมีจุดมุ่งหมายจากเหตุผลและพิจารณาของผู้วิจัยโดยไม่มีการสุ่ม จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 107 คน คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 59 คน และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 65 คน รวม 227 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพด้านภาระหน้าที่ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายตามวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Coefficient of Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .482-.999 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Reliability) ทั้งฉบับโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 85-87) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมโดยขอหนังสือจาก คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ถึง นายกององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเข้าไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ประสานงานกับคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อได้รับแบบสอบถาม จำนวน 227 ฉบับ ตรวจสอบความสมบูรณ์ความครบถ้วนในเนื้อหาของแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับทั้ง 227 ฉบับ ซึ่งมีแบบสอบถามที่ตอบสมบูรณ์จำนวน 227 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาได้เสนอตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ภาระหน้าที่ โดยรวมรายด้านและรายข้อ การวิเคราะห์ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพ โดยการทดสอบทางสถิติด้วย t-test (Independent Sample) และ One-way ANOVA

สรุปผลการวิจัย

กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (2555-2557)	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การเตรียมจัดทำแผน	3.68	.74	มาก
2. การคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนา	3.77	.77	มาก
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์	3.75	.75	มาก
4. การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา	3.75	.72	มาก
5. การจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา	3.56	.88	มาก
6. การจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี	3.90	.82	มาก
7. การอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี	3.81	.80	มาก
รวม	3.75	.55	มาก

1. จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าสูงที่สุดคือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า

1.1 ด้านการจัดทำแผนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาสามปีสอดคล้องกับนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.70$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านคณะกรรมการจัดทำแผนเข้าพบผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ก่อนดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ($\bar{X} = 3.66$)

1.2 ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.79$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสามปีมีการจัดทำเวทีประชาคมท้องถิ่นเพื่อคัดเลือกโครงการ/กิจกรรม ($\bar{X} = 3.77$)

1.3 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านคณะกรรมการจัดทำแผนมีการสำรวจและเก็บข้อมูลที่จำเป็นต่อการวางแผน ($\bar{X} = 3.82$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการเก็บข้อมูลที่มีลักษณะมุ่งสู่ประเด็นของเรื่องที่ต้องการเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.74$)

1.4 ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในเรื่องงานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการดำเนินการมากที่สุด ($\bar{X} = 3.93$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการสอดคล้องกับนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ และไม่ขัดแย้งต่อบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบตามกฎหมาย ($\bar{X} = 3.53$)

1.5 ด้านการจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการคำนึงถึงขอบเขตของกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาวัตถุ จิตใจและการพัฒนาภาคการผลิตกับภาคเกษตรกรรมกับการค้า ($\bar{X} = 3.75$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการกำหนดกิจกรรมที่ทำให้ชุมชนในท้องถิ่นสามารถมีรายได้เพียงพอต่อการหล่อเลี้ยงชุมชนของตนเอง ($\bar{X} = 3.42$)

1.6 ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านคณะกรรมการจัดทำแผนมีการจัดทำร่างครบทุกขั้นตอนทั้ง 7 ขั้นตอนในการจัดทำ ($\bar{X} = 3.91$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านคณะกรรมการสนับสนุนการการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีการจัดเวทีประชาคม เพื่อเสนอร่างและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ($\bar{X} = 3.77$)

1.7 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีระบบตรวจสอบกระบวนการจัดทำแผนทุกขั้นตอนอย่างเปิดเผย ($\bar{X} = 3.93$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านคณะกรรมการจัดทำแผนนำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นเสนอผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อเสนอสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ ($\bar{X} = 3.62$)

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพ ภาระหน้าที่ พบว่าแตกต่างกัน

2.1 เพศ พบว่า คณะกรรมการจัดทำแผนองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ที่เป็นเพศชายจะมีความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปีมากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 อายุ พบว่า คณะกรรมการจัดทำแผนองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองนครพนมที่มีอายุมากกว่า 51 ปี มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) โดยรวมขององค์การบริหารส่วนตำบลสูงกว่าที่มีอายุ 31-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ระดับการศึกษา พบว่า คณะกรรมการจัดทำแผน องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) โดยรวมไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

2.4 สถานภาพด้านภาระหน้าที่ พบว่า คณะกรรมการจัดทำแผน องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ที่มีสถานภาพด้านภาระหน้าที่แตกต่างกัน มีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (2555-2557) โดยรวมไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงสุด คือ การจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น จัดทำขึ้นตามระเบียบหนังสือสั่งการและแนวทางการชักชวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี อีกทั้งเจ้าหน้าที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ สอดคล้องกับ สายชล สุนทร (2550) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินแผนพัฒนาปี 2549 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี พบว่า ด้านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา ผู้บริหารท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก มีการนำข้อมูลพื้นฐานมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนา การจัดทำโครงการนำมาจากปัญหา ความเดือดร้อนของประชาชน และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำแนกตามเพศ โดยรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยทั้งกลุ่มเพศชายและกลุ่มเพศหญิง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ได้มีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ตามระเบียบและหนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทยกำหนดแต่ที่มีความแตกต่างกันอาจเนื่องมาจากแนวความคิดเห็นของเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อประเด็นปลีกย่อยรายละเอียดไม่เหมือนกันทำให้ผลการวิจัยออกมาแตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำแนกตามอายุ โดยรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยทั้งกลุ่มอายุ 15-24 ปี และกลุ่มอายุ 25-34 ปี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงจะให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยเนื่องจากมีประสบการณ์มากกว่าอาจจะมองเห็นปัญหาได้ดีกว่า ถือว่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ผลการเปรียบเทียบสภาพกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะปัจจุบันระดับการศึกษาไม่ได้วัดถึงความรู้ความสามารถที่แท้จริงได้ เพราะบางคนไม่ได้จบการศึกษาที่สูงแต่มีความรู้ความสามารถ โดยอาศัยความรู้จากประสบการณ์ของตนเองหรือศึกษาจากประสบการณ์ของผู้อื่น ถึงแม้ไม่ได้จบการศึกษาชั้นสูงแต่ก็มีความรู้ความสามารถไม่แพ้ผู้ที่จบการศึกษาสูงแต่อย่างใด ผลจากการศึกษาไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

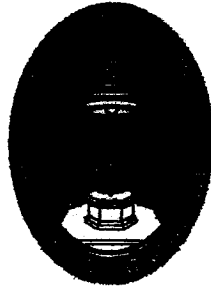
5. ผลการเปรียบเทียบสภาพกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามบทบาทหน้าที่ โดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ คณะกรรมการแต่ละคนได้รับการแต่งตั้งมาจากผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ถึงแม้บทบาทหน้าที่จะไม่เหมือนแต่ก็มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีใกล้เคียงกัน ผลจากการศึกษาได้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม มีดังนี้ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลควรพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนให้มีประสิทธิภาพ โดยจัดระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้สามารถใช้งานได้สะดวกและทันเวลา 2) องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดระบบติดตามประเมินผลควบคู่กับการจัดทำแผน พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์การติดตามและประเมินผลและดัชนีชี้วัด 3) องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาให้มากขึ้น พร้อมกับประชาสัมพันธ์และปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชน ได้เข้าใจบทบาทของประชาชนและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก 4) องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดทำเอกสารวิชาการหรือคู่มือการปฏิบัติงานด้านต่างๆ เผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบ และมีบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลและสามารถเข้าร่วมในการจัดทำแผนได้อย่างดี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. (2550). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 124. ตอนที่ 47 ก. หน้า 22. 24 สิงหาคม
- สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน. (2552). รายงานการตรวจสอบการดำเนินงาน. กรุงเทพฯ. สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น.

แบบตอบรับบทความ
ลงพิมพ์ในวารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ที่ ศธ 0572.07/1650

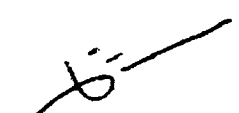
วันที่ 6 กรกฎาคม 2558

กองบรรณาธิการ วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ได้พิจารณาบทความ

เรื่อง ระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ภายใต้หลักธรรมาภิบาล
อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

ผู้เขียน นางภัทรานิษฐ์ คำสร้าง

ลงพิมพ์ใน วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม 2559

(รองศาสตราจารย์จำเริญ อุ้นแก้ว)
ประธานบัณฑิตศึกษา

วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Sisaket Rajabhat University Journal

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2559

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

บรรณาธิการบริหาร

ยุทธพร พัฒนาการ ผู้อำนวยการวารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาเขตเบญจมาศ 1

บรรณาธิการ

บรรเทา อำนาจชนะ ที่และสถานภาพของกานันธุ์ ผู้หญิงบ้าน ไนน์มาศ เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งให้ชุมชนท้องถิ่น รองอธิการบดีประจำวิทยาเขตเบญจมาศ

รัฐพล จุระพันธ์

การเปลี่ยนแปลงการมีอยู่ของระบบเศรษฐกิจไทยในยุคโลกาภิวัตน์ การปรับตัวของภาคธุรกิจ การปรับตัวของภาคบริการ การปรับตัวของภาคอุตสาหกรรม การปรับตัวของภาคเกษตรกรรม การปรับตัวของภาคบริการ การปรับตัวของภาคอุตสาหกรรม การปรับตัวของภาคเกษตรกรรม การปรับตัวของภาคบริการ การปรับตัวของภาคอุตสาหกรรม การปรับตัวของภาคเกษตรกรรม

ทัศนีย์า ทองเงิน

การดำเนินงานตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษา การปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษา การปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษา การปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษา การปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษา

ฉันทนา นิมะ

การบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ การปรับตัวของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ การปรับตัวของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ การปรับตัวของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

สุภาวดี คุ้มทรัพย์

สภาวิชาชีพการบัญชี การปรับตัวของสภาวิชาชีพการบัญชี การปรับตัวของสภาวิชาชีพการบัญชี การปรับตัวของสภาวิชาชีพการบัญชี การปรับตัวของสภาวิชาชีพการบัญชี

สุชีลา สีใส

การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเหนียว การปรับตัวของผลิตภัณฑ์จากข้าวเหนียว การปรับตัวของผลิตภัณฑ์จากข้าวเหนียว การปรับตัวของผลิตภัณฑ์จากข้าวเหนียว

พศิณี บรรณศิลป์

การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การปรับตัวของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การปรับตัวของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

พิชชากร ฮายเอี่ยม

การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา

นันทิการ์มี สีลาคำ

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอน การปรับตัวของการเรียนการสอน การปรับตัวของการเรียนการสอน การปรับตัวของการเรียนการสอน

เนตรนที มากวน

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การปรับตัวของการเรียน การปรับตัวของการเรียน การปรับตัวของการเรียน การปรับตัวของการเรียน

นันทิการ์มี สีลาคำ

การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา

นันทิการ์มี สีลาคำ

การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา

นันทิการ์มี สีลาคำ

การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา

นันทิการ์มี สีลาคำ

การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา

นันทิการ์มี สีลาคำ

การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา

นันทิการ์มี สีลาคำ

การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา

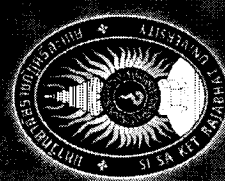
นันทิการ์มี สีลาคำ

การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา การปรับตัวของสถานศึกษา

www.journal.sskru.ac.th

วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Sisaket Rajabhat University Journal

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2559

วัตถุประสงค์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการวิจัยศึกษาพัฒนาองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้ความก้าวหน้าทางวิชาการสาขาวิชาต่างๆ

ขอบเขตงาน เป็นวารสารราย 4 เดือน ที่ครอบคลุม สาขาวิชามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ การศึกษาศาสตร์ และเทคโนโลยี

กำหนดการที่ตีพิมพ์ ตีพิมพ์และเผยแพร่ทุกๆ กลางเดือนมกราคม พฤษภาคม และกันยายน บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทั้งสาระ ลิสสิทีชเฉพาะ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน

หน่วยงาน สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา (5 ธันวาคม 2550) 319 ถนนไทยพวนท่าบัว อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 33000

ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาศิต อานุกาพแสนยกร
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

บรรณาธิการอำนวยการ รองศาสตราจารย์จำเริญ อุ่นแก้ว

กองบรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวฤทธิ์ อุทัยรัตน์
รองศาสตราจารย์ ดร.อาลัย จันทร์พานิชย์
ดร.อรธิตา ประสาร
พันโท ดร.ศิริพนธ์ โพธิ์อภา
ดร.สุภัทรรช ทวีจันทร์

พิมพ์ที่ : หอถาวรบรรณอำนวยการ
429 หมู่ 12 ถนนอุบล-ตะกกร ตำบลไร่ร้อย อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000
โทร. 045-317491-5 แฟกซ์ 045-317496

รูปแบบการเขียนบทความวิจัย

การส่งผลงานเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ ต้องพิมพ์ด้วยกระดาษ A4 หน้าเดียว เว้นขอบซ้ายและขอบบน 1.5 นิ้ว เว้นขอบขวาและขอบล่าง 1 นิ้ว อักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 point ความยาวประมาณ 8-12 หน้า โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. คำร้องเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ จำนวน 1 ชุด หากเป็นนักศึกษาที่ส่งบทความที่เป็นวิทยานิพนธ์ ต้องผ่านการตรวจสอบเบื้องต้น และลงลายมือชื่อที่ปรึกษาหลัก
2. องค์ประกอบของบทความวิจัย มีดังนี้

- 2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเริ่มต้นภาษาไทยตามด้วยภาษาอังกฤษ
- 2.2 ผู้เขียน (Authors) ระบุชื่อผู้มีส่วนร่วมในบทความวิจัยทุกคน พร้อมระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบันที่สังกัด หากเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาที่ศึกษาและสถาบันที่สังกัด
- 2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษความยาวประมาณ 300 คำ หรือ 20 บรรทัด ใ้ใช้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นต้นภาษาอังกฤษ ตอนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีคำสำคัญ (Keywords) ประมาณ 3-4 คำ
- 2.4 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาครอบคลุมความสำคัญ ความเป็นมาของปัญหาในการวิจัย โดยมีความยาวประมาณ 30 บรรทัด
- 2.5 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective) ให้ระบุแยกเป็นข้อตามลำดับ
- 2.6 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ให้ระบุตั้งแต่ขั้น หรือแนวคิดในการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

2.7 ผลการวิจัย (Result) ระบุผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาอย่างชัดเจน ใต้ใจความ ถ้ามีตาราง ตัวเลข ตัวแปรมาก อาจจะใช้คำบรรยายแทน

- 2.8 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้
- 2.9 การอ้างอิง

ตัวอย่างการอ้างอิงท้ายข้อความ

ข้อความ.....(ชื่อ/สกุลผู้แต่งชาวไทย//ปีที่พิมพ์)
.....(สกุล รัชดากร, 2550)
.....(Kidd, 1987)

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นหนังสือ
ไชยง รุ่งจนเวท. (2530). ๒๐ ปีสวนสมุนไพร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพฯ : บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด

Stebbing, L. (1993). Quality Assurance: The Route to Efficiency and Competitiveness. (3 rd ed). New York: Ellis Horwood.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นวารสาร

กรังหมรัตน์ บุญช่วยบงสิทธิ์ และจุฬารัตน์ เสรีวัตร. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพด้วยการแพทย์แบบไทยในบัณฑิตศึกษา คณะการแพทย์และทันตเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 มกราคม-เมษายน 2553.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นวิทยานิพนธ์

อ้นพร วัฒนฤทธา. (2550). การจัดการความรู้ในชุมชน : กรณีศึกษาด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม จังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). นครปฐม : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

3. การส่งบทความ จัดพิมพ์ 1 ชุด พร้อมแผ่น CD ส่งที่ สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ถนนไทยพวนท่าบัว อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 33000 หรือทาง E-mail : sskru.journal@gmail.com

4. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องผ่านการส่งกองบรรณาธิการก่อนรับบทความ และผู้เชี่ยวชาญประเมินบทความ (Peer Review) ก่อนการตีพิมพ์

ระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ภายใต้หลักธรรมาภิบาล อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

The Managerial System of Saving Group Based on Good Governance Muang District, Nakhonphanom Province

ภัทรานิชฐ์ คำสร้าง, อภิกนิษฐา นาเลาะห์*

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยนครพนม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตภายใต้หลักธรรมาภิบาล อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจง จากการประเมินผลการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ที่มีผลงานดี 4 กลุ่ม และที่มีผลงานพอใช้ 3 กลุ่ม รวมเป็น 7 กลุ่ม ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ในอำเภอเมืองนครพนมทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 28 คน สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 14 คน และประชาชนในชุมชนของกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 14 คน รวม 56 คน การตรวจสอบข้อมูล ด้วยวิธีการสามเส้า โดยการตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล เป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลในด้านเวลา สถานที่ และบุคคล สำหรับการตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธี คือ จากการสังเกต สัมภาษณ์ และเอกสาร เมื่อข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์จะทำการพรรณานาวิเคราะห์ แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีรูปแบบการบริหารจัดการที่แตกต่างกันตามบริบทของการก่อตั้งกลุ่ม โดยใช้หลักธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า นำมาขับเคลื่อนกลุ่ม การบริหารจัดการได้มีการจัดโครงสร้างตามลักษณะการจัดแบ่งงานตามหน้าที่ ประธานกลุ่ม คณะกรรมการและสมาชิกได้กำหนดระเบียบข้อบังคับ ข้อตกลง กติกา ในการปฏิบัติร่วมกัน การสรรหากรรมการใช้วิธีการเลือกตั้ง จากสมาชิกและการบริหารงานเน้นหลักประชาธิปไตย ซึ่งมีความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และให้สมาชิกมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมติดตามและร่วมรับผลประโยชน์ กลุ่มสามารถจัดการทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดมาช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน 2) แนวทางการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ควรใช้ประสบการณ์ในอดีตนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม มีการวางระบบการทำงานให้รัดกุม และนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดการพัฒนาในอนาคต ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานและวางแผนการจัดสวัสดิการแก่ชุมชนเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงตามความต้องการของชุมชน ส่วนใหญ่เป็นปัญหาการจัดสวัสดิการที่เน้นเป็นเงิน จนลืมนิตินิยมด้านสังคม เพื่อจะหล่อหลอมความเป็นชุมชนแห่งความเอื้ออาทรให้เกิดขึ้น การกำหนดเป้าหมายการให้กู้ยืมควรเป็นการแก้ไขปัญหาเร่งด่วน การจัดสวัสดิการกับเด็ก คนชรา ผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ควรมีการแบ่งปัน มีน้ำใจของคนในชุมชนให้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดต้นทุนทางสังคมที่สมาชิกร่วมกันสร้างขึ้นทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน และสืบทอดเพื่อลูกหลานรุ่นต่อไป

*ที่ปรึกษาหลัก

คำสำคัญ : (1) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (2) ระบบการบริหารจัดการ (3) หลักธรรมาภิบาล

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study the management system of saving groups based on good governance at Muang District, Nakhon Phanom Province and 2) to study the procedures of the management system development of saving groups for production based on good governance at Muang District, Nakhon Phanom Province. The research methodology was quantitative. The samples were classified by the Purposive Sampling using the result evaluation of the saving group development divided into seven groups: four groups of the good performances and three groups of the average performances covering in Muang District area, Nakhon Phanom Province. The instrument used in the conduct of the research was the interview questionnaires. The data collection was the in-depth interview from the key informants, total 56 persons: 28 saving group committees, 14 saving group members, and 14 non-saving group members. The triangulation method was used to check the source of information in terms of time, place, and person. The data collection of the triangulation method was used three ways: observation, interview, and documents. The descriptive analysis was used and the content analysis was finally done. The findings were as follows: 1) the management systems of saving groups for production comprised the diverse management patterns according to its establishment based on good governance principles that were rule of law, morality, responsibility, participation, transparency, and worth. These were brought to drive the group management that was structured as the aspects of the job descriptions on duties, the chairs of the groups, the committees, and the members. They cooperatively set up the disciplines, conditions, agreements, and regulations on their operations. The committee recruitment was done by the election of the members, and the administration mainly focused on the democratic principles which consisted of honesty, dedication, responsibility, transparency, and accountability. The members were mutually allowed to decision-making, sharing the ideas, problem-solving, monitoring, and gaining the benefits. The saving groups were able to manage the resources which were limitedly to help each other in the community. 2) The procedure of the saving group development for production should be used the experiences taken place in the past to be applied for management the groups. The working system was concise and good governance was adjusted on management for the future development. New technology should be used in the operation and planning. The saving groups managed the welfare for the community in order to solve the problems on the needs of the people living the community which the welfare problem emphasized on money that left the social dimension for blending the generous community. The determination of the loaning aims should be solved as the urgent priority The welfare management for the children, the elderly, and the people who lack the opportunities should be enhanced for the better quality of life. The sharing and generosity should be increasingly taken place among the community which causes the social cost that the saving group members cooperatively built it. These reinforce the community have the unity and sustainable self-sufficiency, and inheritance for the descendants.

Keyword : (1) Saving groups, (2) Management system, (3) Good governance

บทนำ

กรมการพัฒนาชุมชน ในฐานะหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชนบท และดำเนินงานตามปรัชญาหลัก การ วิถีการ และกระบวนการพัฒนาชุมชน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ ตามแนวนโยบายของรัฐ รวมทั้งยังเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน ด้วยวิสัยทัศน์ “ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง” โดยมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาทุนชุมชนและพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้เข้มแข็ง ด้วยภารกิจส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ยังมีแผนงานพัฒนาระบบธรรมาภิบาล โดยส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนชุมชน คือ กลุ่ม/องค์กรการเงิน กองทุนหมุนเวียน หรือกองทุนอย่างอื่นที่มีอยู่ในชุมชน ที่คนในชุมชนบริหารจัดการ มี 2 ประเภท 1) กองทุนที่ประชาชนจัดตั้งเอง โดยภาครัฐสนับสนุน 2) กองทุนที่ภาครัฐสนับสนุนจัดตั้ง คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กรมการพัฒนาชุมชน. 2557 : 12)

หลักเกณฑ์การตรวจสอบสุขภาพกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นการรวมตัวของประชาชน เพื่อช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการประหยัดทรัพย์แล้วนำมาสะสมที่ละเล็กละน้อย เป็นประจำสม่ำเสมอ เรียกว่า “เงินสัจจะสะสม” เพื่อใช้เป็น ทุน ให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนกู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพหรือเพื่อสวัสดิการของตนเอง และครอบครัว มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตด้วยหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งกำกับดูแลกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้มีความมั่นคง และเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ซึ่งมาตรฐานการตรวจสอบสุขภาพทางการเงินมีเกณฑ์ต่าง ๆ คือ “เงินครบ ระเบียบมีธรรมาภิบาล กิจกรรมส่งเสริมความอยู่ดีกินดีของประชาชน” โดยใช้เครื่องมือในการตรวจสอบสุขภาพทางการเงินของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือ เกณฑ์การประเมินสุขภาพทางการเงินกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประกอบด้วย 4 ด้าน 19 ข้อ ซึ่งมีด้านการจัดทำบัญชีและทะเบียน ด้านการบริหารจัดการ ด้านระเบียบข้อบังคับ ด้านผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่มและชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน. 2557 : 24)

ปัจจุบันมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั่วประเทศ มากกว่า 28,000 กลุ่ม มีสมาชิกกว่า 4 ล้านคน และมีเงินทุนหมุนเวียนในชุมชนกว่า 28,000 ล้านบาท (สำนักพัฒนาทุนและองค์กรการเงินชุมชน. 2557 : 3) สำหรับจังหวัดนครพนม มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 391 กลุ่ม (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม. 2558 : 12) และมีเงินทุนหมุนเวียนจำนวน 166,811,295 บาท และทำการตรวจสอบสุขภาพกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 177 กลุ่ม ในส่วนของอำเภอเมืองนครพนม มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 36 กลุ่ม เงินทุนหมุนเวียน จำนวน 14,536,370 บาท ทำการตรวจสอบสุขภาพทางการเงิน จำนวน 21 กลุ่ม ผลจากการตรวจสอบสุขภาพทางการเงินกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอำเภอเมืองนครพนม ปรากฏว่า 21 กลุ่ม ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินครบทุกข้อในแต่ละด้านและต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุง จำนวน 11 กลุ่ม (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม. 2558 : 12)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนักพัฒนาชุมชนและมีบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จึงสนใจทำการศึกษาระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตภายใต้หลักธรรมาภิบาล ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม และศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้เป็นแนวทางในการขยายผล และนำไปเผยแพร่หรือเป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่น ๆ ได้ศึกษาและนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตภายใต้หลักธรรมาภิบาล อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตภายใต้หลักธรรมาภิบาล อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
2. ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
3. สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตามหลักธรรมาภิบาล

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ทำการศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำนวน 36 กลุ่ม(สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม. 2558 : 12)

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ขอบเขตด้านประชากร มีจำนวนประชากร 26,668 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 520 คน สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 4,492 คน ประชาชนในชุมชนที่มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 21,656 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองนครพนม. 2558 : 15)

2.2 ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เลือกแบบเจาะจง คือ เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 56 คน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประกอบด้วย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีผลการประเมินการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ระดับ 3 หมายถึงเป็นระดับดี มีจำนวน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสร้างหิน ตำบลนาราชควาย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาโดน ตำบลขามเฒ่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านวังโฮ ตำบลคำเตย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาป่า ตำบลวังตามัว ระดับ 2 หมายถึง มีการพัฒนากลุ่มระดับพอใช้ จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านหนองปลาตุก ตำบลบ้านผึ้ง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านใหม่แสงอรุณ ตำบลท่าค้อ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านไผ่ล้อม ตำบลอาจสามารถ โดยจำแนกตามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

(1) คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	จำนวน 28 คน
(2) สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	จำนวน 14 คน
(3) ประชาชนในชุมชนที่มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	จำนวน 14 คน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

3.1 ศึกษากระบวนการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยใช้หลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

3.2 ศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา เรื่อง ระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตภายใต้หลักธรรมาภิบาล อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สมาชิก และคนในชุมชน ที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ได้รับข้อมูลเชิงลึกที่เป็นจริงมากที่สุด พร้อมกับตรวจสอบข้อมูล และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับข้อมูลที่ได้รับ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำนวน 520 คน สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 4,492 คน ประชาชนในชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 21,656 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองนครพนม. 2558 : 5)

2. กลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 56 คน จากการประเมินผลการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตแบ่งออกให้เป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย ระดับ 3 หมายถึง มีการพัฒนากลุ่มระดับดี จำนวน 22 กลุ่ม ระดับ 2 หมายถึง มีการพัฒนากลุ่มระดับพอใช้ จำนวน 14 กลุ่ม สำหรับระดับ 1 หมายถึงมีการพัฒนากลุ่มระดับต้องปรับปรุง ไม่มีกลุ่มที่ต้องปรับปรุง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้ง 7 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน ประกอบด้วยประธานกลุ่มและคณะกรรมการ 4 คณะ คือ คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการเงินกู้ คณะกรรมการตรวจสอบ และคณะกรรมการตรวจสอบ จำนวน 28 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการบริหารจัดการดำเนินงานต่าง ๆ ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตชุมชนละ 2 คน รวมจำนวน 14 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเนื่องจากเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและประชาชนในชุมชนที่มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ชุมชนละ 2 คน รวมจำนวน 14 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เนื่องจากเป็นผู้สะท้อนมุมมอง ในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ที่มีต่อประชาชนในมุมมองที่เป็นผลกระทบทั้งด้านดีและไม่ดีต่อชุมชน ซึ่งแสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ดังตารางที่ 1

ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	กลุ่มระดับ 3				กลุ่มระดับ 2			รวม
	บ้านสร้างหิน	บ้านนาโดน	บ้านวังไธ	บ้านนาปง	บ้านไผ่ล้อม	บ้านไหมแสงกรณ	บ้านหนองปลาออก	
คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต								
- คณะกรรมการอำนวยการ	1	1	1	1	1	1	1	7
- คณะกรรมการเงินกู้	1	1	1	1	1	1	1	7
- คณะกรรมการตรวจสอบ	1	1	1	1	1	1	1	7
- คณะกรรมการส่งเสริม	1	1	1	1	1	1	1	7
สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	2	2	2	2	2	2	2	14
ประชาชนในชุมชนที่มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	2	2	2	2	2	2	2	14
รวม	8	8	8	8	8	8	8	56

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ จากการลงในพื้นที่ของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองนครพนม ในการตรวจประเมินสุขภาพกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง แนวทางของการศึกษาได้เก็บประเด็นมาหลายส่วนจึงรวบรวมเป็นคำถาม ซึ่งคำถามเหล่านี้สามารถตอบและสะท้อนการทำงานของการทำงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งด้านบวกและด้านลบได้ จึงเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแนวทางในการสนทนา เพื่อนำไปสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประชาชนในชุมชนที่มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แนวคำถามของแบบสัมภาษณ์มีดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้ข้อมูล
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- ส่วนที่ 3 การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตภายใต้หลักธรรมาภิบาล
- ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- ส่วนที่ 5 แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

วิธีการรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้รับการอธิบายที่เป็นจริงมากที่สุด ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่ละเอียดอ่อน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญมากกับขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและเตรียมตัวทำงานภาคสนามอย่างเป็นขั้นตอนตามขั้นตอนสำคัญ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการเลือกพื้นที่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากข้อมูลการประเมินผลการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ประจำปี 2557 และได้สอบถามนักวิชาการพัฒนาชุมชนที่รับผิดชอบงานกลุ่มออมทรัพย์ โดยนำมาเปรียบเทียบกับแนวคิดที่ผู้วิจัยได้ศึกษา จากนั้นจึงได้ลงพื้นที่สำรวจด้วยตนเอง พบว่า มีความน่าสนใจที่จะศึกษาเลือกพื้นที่โดยใช้ผลการประเมินการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตซึ่งมี 3 ระดับ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม, 2558 : 12) ในระดับ 3 กลุ่มที่มีผลงานดี จำนวน 22 กลุ่ม ระดับ 2 กลุ่มที่มีผลงานพอใช้ จำนวน 14 กลุ่ม ส่วนระดับ 1 ควรปรับปรุงกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอเมืองนครพนมไม่มี การเลือกพื้นที่มีดังนี้ 1) กลุ่มที่มีผลงานดี มาจากการตรวจสุขภาพกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอำเภอเมืองนครพนมที่มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 4 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสร้างหิน ตำบลนาราชควาย เป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตดีเด่นระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ปี พ.ศ. 2556 (2) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาโดน ตำบลขามเฒ่า เป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกลุ่มเดียวที่มีการจัดฝึกอบรมพัฒนาความรู้ในการประกอบอาชีพแก่สมาชิก (3) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านวังไฮ ตำบลคำเตย เป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีการดำเนินการเป็นระยะเวลานานและไม่มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก (4) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาปัง ตำบลวังตามัว เป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีการดำเนินงานโดยคณะกรรมการชุดเดียวกันกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และมีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกตั้งแต่ 3 กิจกรรมขึ้นไป 2) กลุ่มที่มีผลงานพอใช้ จำนวน 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตบ้านหนองปลาตุก ตำบลบ้านผึ้ง เป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ก่อตั้งขึ้นเองโดยการรวมกลุ่มของคนในชุมชน (2) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านใหม่แสงอรุณ ตำบลท่าค้อ เป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีการยุบและได้ก่อตั้งขึ้นใหม่ตามแนวปฏิบัติของกรมการพัฒนาชุมชน (3) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านไผ่ล้อม ตำบลอาจสามารถ เป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีการบริหารจัดการโดยคณะกรรมการไม่ครบตามระเบียบ และไม่มีการจัดสวัสดิการให้กับชุมชน ซึ่งการเลือกกลุ่มทุกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเลือกในพื้นที่ที่ต่างกัน

2. ขั้นการแนะนำตัว ผู้วิจัยได้เข้าไปในพื้นที่ โดยได้รับคำแนะนำจากพัฒนาการที่รับผิดชอบในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งเป็นการเปิดทางให้ทำความคุ้นเคยได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นได้แนะนำตัวต่อคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ สมาชิก และคนในชุมชน โดยใช้การเปิดเผยบทบาทสถานภาพนักศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ต่อผู้ให้ข้อมูลว่าเป็นการศึกษาในเชิงวิชาการ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการดำเนินการวิจัยในพื้นที่ และเก็บรวบรวมข้อมูลที่ค้นพบไปทำการศึกษาวิจัย

3. ขั้นการสร้างความสัมพันธ์ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นัดหมายคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ สมาชิก และคนในชุมชน แต่ละกลุ่มออมทรัพย์เพื่อพูดคุยสอบถามโดยตรงเกี่ยวกับความรู้เรื่องกลุ่มออมทรัพย์มีความรู้ความเข้าใจตรงกับข้อมูลที่ต้องเก็บรวบรวมของผู้วิจัยที่ศึกษา ทำให้มีความสะดวกในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากนั้นได้นัดหมายเพื่อศึกษาข้อมูลในเชิงลึกต่อไป

4. ขั้นการทำงาน ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ตามแนวคำถามที่ได้จัดเตรียมไว้อย่างกว้าง ๆ ซึ่งไม่ได้ยึดแนวคำถามอย่างเคร่งครัดเป็นรูปแบบของการสนทนา แต่พยายามเจาะลึกในประเด็นหลักธรรมาภิบาล ที่ผู้ให้ข้อมูลตอบ ในแต่ละประเด็น ตลอดจนผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตในวันส่งเงินสัจจะเงิน เป็นเงินที่ได้จากการออมของสมาชิก จำนวนเท่า ๆ กัน ทุกเดือนตามกำลังความสามารถ เพื่อใช้เป็นทุนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และในการประชุมอนุมัติเงินกู้ให้แก่สมาชิก เพื่อจัดเก็บข้อมูลการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์

5. ขั้นการประมวลความรู้ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพเบื้องต้น แล้วผู้วิจัยได้กำหนดคืนข้อมูลให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตแต่ละกลุ่มเพื่อตรวจสอบและยืนยันความถูกต้อง จากนั้นผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการยืนยันข้อมูลของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมาทำการสังเคราะห์ เพื่อเป็นองค์ความรู้ และทำการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation Method) กระทำได้ 2 ลักษณะ 1) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลในด้านเวลา ตรวจสอบข้อมูลในช่วงเวลาที่ต่างกัน เพื่อให้ทราบว่าข้อมูลที่ได้รับในช่วงเวลาต่าง ๆ นั้นเหมือนกันหรือไม่ ด้านสถานที่ ข้อมูลต่างสถานที่กัน จะเหมือนกันหรือไม่ ด้านบุคคล ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ เพื่อพิจารณาข้อมูลที่เหมือนและต่างกัน 2) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีการ จากวิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธี คือ จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้เอกสาร นำข้อมูลที่ได้แต่ละแหล่งมาตรวจสอบว่าสอดคล้องหรือขัดแย้งกันหรือไม่ถ้าขัดแย้งก็หาข้อสรุป และถ้าสอดคล้องกันก็แสดงว่าเป็นข้อมูลที่สามเส้าด้านวิธีการ จากวิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธี คือ จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้เอกสาร นำข้อมูลที่ได้แต่ละแหล่งมาตรวจสอบว่าสอดคล้องหรือขัดแย้งกันหรือไม่ถ้าขัดแย้งก็หาข้อสรุป และถ้าสอดคล้องกันก็แสดงว่าเป็นข้อมูลที่สามเส้าด้านวิธีการ เมื่อเชื่อมโยงข้อมูลกันแล้วไม่ขัดแย้งกันจึงได้นำข้อมูลมาประเมินความคิด ความรู้ ส่วนข้อมูลที่ขัดแย้งกันก็นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ประเมินจะนำไปสู่ข้อสรุปได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลแล้ว พร้อมทั้งได้นำมาตรวจสอบโดยใช้เทคนิคสามเส้าจากผู้ให้ข้อมูล และผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาคัดแยกประเภท แหล่งที่มา จัดหมวดหมู่ ตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้ง่ายในการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการทำวิจัยในแต่ละวันหลังจากลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยจะกลับมาบันทึกข้อมูลอย่างละเอียด เก็บประเด็นที่สำคัญ จัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์ไปด้วยทำเช่นนี้เป็นประจำจนกระทั่งถึงวันสุดท้ายที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตจนเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วน ซึ่งในการวิเคราะห์ได้นำผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมาใช้ในการนำเสนอเนื้อหาให้เกิดความสมบูรณ์ เข้าใจชัดเจนเป็นรูปธรรม

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ระบบบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตภายใต้หลักธรรมาภิบาล อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 56 คน ซึ่งเป็นคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และประชาชนในชุมชนที่มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมาจากรฐานของการตรวจสอบคุณภาพกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองนครพนม ซึ่งสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตภายใต้หลักธรรมาภิบาล

กลุ่มออมทรัพย์มีรูปแบบการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ตามบริบทและที่มาของการก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ จากการประเมินกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตแล้วปรากฏว่า กลุ่มออมทรัพย์มีผลการประเมินทั้งอยู่ในระดับ 3 และระดับ 2 ทำให้กลุ่มออมทรัพย์ต้องมีระบบการบริหารจัดการภายใต้ธรรมาภิบาล ซึ่งสามารถแยกการบริหารจัดการได้ดังต่อไปนี้

1.1 การบริหารงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ จะมาจากการเลือกตั้งโดยเสียงส่วนใหญ่ของสมาชิกซึ่งสมาชิกได้ให้ความไว้วางใจในคณะกรรมการมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อกรรมการ โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้นำ ผู้ทรงคุณวุฒิ และข้าราชการ ที่อยู่ในหมู่บ้านเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน การทำงานของกรรมการจะมีการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการตามแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 4 คณะ คือ คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการฝ่ายเงินกู้ คณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบ คณะกรรมการฝ่ายส่งเสริม ปฏิบัติงานตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มออมทรัพย์ หรือข้อตกลงร่วมกัน ทำงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อสัตย์ เสียสละ

1.2 ระเบียบข้อบังคับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มออมทรัพย์ เกิดจากสมาชิกและคณะกรรมการ ได้พิจารณาร่วมกันร่างระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม และจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการบริหารงานและให้สมาชิกถือปฏิบัติ สมาชิกจะเป็นผู้มีอิทธิพลในการกำหนดระเบียบข้อบังคับเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิก ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มออมทรัพย์มีความชัดเจน มีความทันสมัย และเป็นธรรม ครอบคลุมถึงวิธีการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อให้ง่ายต่อการปฏิบัติและการตรวจสอบ โดยการแบ่งระเบียบออกเป็นหมวด ๆ ระเบียบของกลุ่มจะครอบคลุมถึงการทำงานของคณะกรรมการและมีบทลงโทษในการทำผิดของสมาชิก รวมถึงการจัดสรรผลประโยชน์จากการดำเนินงานของกลุ่มไว้อย่างชัดเจน

1.3 หลักในการทำงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ให้ความเป็นธรรมกับสมาชิกทุกคน โดยถือปฏิบัติตามระเบียบข้อตกลงของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างเคร่งครัด มีการพิจารณาค่าขอกู้เงิน จำนวนเงินที่ขอกู้อย่างเป็นธรรม ไม่มีการลำเอียงให้ใครคนใดคนหนึ่งได้กู้ในจำนวนมากหรือน้อยต่างกัน และให้สมาชิกร่วมกันพิจารณาค่าขอกู้ในรายที่มีการกู้เงินเป็นจำนวนมาก ทำการยกย่องชมเชยสมาชิกที่กู้เงินแล้วนำไปลงทุนประกอบอาชีพจนประสบผลสำเร็จ เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป รวมถึงมีการจัดสวัสดิการแก่ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน เช่น ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ไม่มีงานทำ เด็กเรียนดีแต่ยากจน พิจารณาถึงการมีส่วนร่วมและการรู้จักพึ่งตนเองตามศักยภาพของผู้ด้อยโอกาสหรือบุคคลในครอบครัว

1.4 การบริหารจัดการเงินออมของสมาชิก

การนำเงินออมของสมาชิกกลุ่มไปบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้ความเสี่ยงน้อยที่สุดทุกกลุ่ม จึงใช้ความไว้วางใจกันให้สมาชิกด้วยกันกู้ยืมเงินมาเป็นทุนการประกอบอาชีพ และให้สมาชิกกู้ยืมไปใช้จ่าย ในยามจำเป็น และเดือดร้อน การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจะอยู่ที่ร้อยละ 10-12 บาทต่อปี ส่งผลให้กลุ่มออมทรัพย์มีกำไร และนำมาปันผลกลับคืนให้กับสมาชิกดั้งเดิม การบริหารเงินออมของสมาชิกทุกกลุ่มจะคำนึงอยู่เสมอว่าเงินที่นำมาบริหารนั้น เป็นเงินของทุกคนไม่ใช่เงินของคณะกรรมการ และต้องบริหารจัดการภายใต้ระเบียบข้อบังคับหรือข้อตกลงของกลุ่ม ออมทรัพย์สามารถตรวจสอบได้ทั้งแนวตรงคือ ทำการตรวจจากสมุดสัจจะและบัญชีคุมของกลุ่มออมทรัพย์ และแนวตั้ง คือ การตรวจสอบจากทะเบียนคุมกลุ่มออมทรัพย์จากคณะกรรมการตรวจลงมาถึงสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ มีการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารให้กับสมาชิกทราบในวันประชุมสามัญใหญ่ประจำปีของกลุ่มออมทรัพย์

1.5 การประชุมสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ใช้การประชุมเป็นเวทีในการพบปะ พูดคุยรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากสมาชิก เพื่อนำมาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ให้กลุ่มออมทรัพย์มีการพัฒนาขึ้นและตอบสนองความต้องการของสมาชิก สมาชิกเองก็ได้ใช้เวทีการประชุม เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และยังให้สมาชิกได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมติดตามและร่วมรับ ผลประโยชน์ แรงจูงใจที่สมาชิกมาเข้าร่วมประชุมในการประชุมก็คือการรับเงินปันผล การประชุมของคณะกรรมการ จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการพิจารณาเงินกู้ให้กับสมาชิก ส่วนน้อยที่จะประชุม เพื่อรายงานผลการดำเนินงานประจำเดือน และ ระเบียบข้อบังคับกลุ่มไม่ได้ระบุให้กรรมการประชุมร่วมกันทุกเดือน

1.6 การฝากเงินสัจจะและส่งเงินกู้ของสมาชิก

มีการกำหนดวันฝากเงินสัจจะอย่างชัดเจน ทุกคนในกลุ่มออมทรัพย์มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของ ตนเอง กลุ่มออมทรัพย์จะอยู่ได้สมาชิกและกรรมการทุกคนต้องมีสัจจะ ซื่อสัตย์ เสียสละ ตระหนักในหน้าที่ของตนเอง เห็น ออกเห็นใจกัน ตรงต่อเวลา การฝากเงินสัจจะแต่ละกลุ่มจะมีวิธีการที่เหมือนกันในการควบคุม การทำงาน สมาชิกทุกคนต้อง มีสมุดสัจจะเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานในการตรวจสอบเงินฝากของตนเอง การส่งเงินกู้ของกลุ่มออมทรัพย์จะมีวิธีการแตกต่างกันไป บางกลุ่มอิงระบบของกลุ่มออมทรัพย์ตามแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชน บางกลุ่มอิงระบบของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองตามแนวทางของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ การดำเนินงานจะขึ้นอยู่กับระบบที่กลุ่ม วางไว้ในระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม

1.7 การจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กรรมการกลุ่มออมทรัพย์มีความสามารถในการจัดการทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด ในการสร้างรายได้ให้กับ กลุ่ม โดยการนำเงินออมของสมาชิกมาให้สมาชิกด้วยกันกู้เพื่อให้เกิดดอกเบี้ยและนำมาเป็นรายได้ของกลุ่ม สามารถทำให้ กลุ่มมีเงินปันผลให้กับสมาชิก และมีรายได้เหลือมาช่วยเหลือสมาชิกโดยการจัดสวัสดิการแก่สมาชิก ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ดำเนินการภายใต้การบริหารจัดการของคณะกรรมการและสมาชิกด้วยกันเอง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ สามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด การจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่มออมทรัพย์จัดทำโดยสมาชิกร่วมกันพิจารณา

2. ปัญหาในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2.1 ปัญหาในการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การนำหลักธรรมาภิบาล 6 หลักมาใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม รวมทั้งการนำหลักคุณธรรม 5 ประการ (ไชยวัฒน์ คำชู และคณะ. 2555) ยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบางกลุ่ม ส่วนใหญ่ปัญหาที่เกิดขึ้นมา จากปัจเจกบุคคล การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่วางไว้ ความไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ การทำงานของกลุ่มออมทรัพย์ ไม่มีระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานของกลุ่มที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน ใช้ความไว้วางใจเป็นเครื่องมือในการ

บริหารกลุ่มออมทรัพย์ ขาดการประชาสัมพันธ์ และการพบปะพูดคุย ทุกอย่างล้วนก่อให้เกิดปัญหาในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ปัจจุบันสมาชิกให้การยอมรับและเชื่อถือกรรมการที่ทำงานกลุ่มออมทรัพย์กับกรรมการชุดปัจจุบัน แต่ในอนาคตยังไม่มีคณะกรรมการรุ่นใหม่มาช่วยในการปฏิบัติงาน กรรมการไม่มีเวลามาทำงาน และกรรมการบางท่านขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ

2.2 ปัญหาของสมาชิกในการใช้บริการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การรับบริการในการฝากเงินสัจจะ กรรมการรับฝากเงินมีน้อย ต้องฝากเงินเฉพาะวันที่กลุ่มเปิดรับฝากเงินสัจจะเท่านั้น การรับและจ่ายเงินกู้ให้สมาชิกใช้ระบบธนาคารก่อให้เกิดความยุ่งยาก และมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปรับและจ่ายเงินกู้ สมาชิกต้องการความสะดวกในการติดต่อประสานงาน ขาดการรับรู้ข่าวสารจากกลุ่มก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันและการโจมตีการทำงานของกลุ่ม กลุ่มไม่สามารถจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิกได้ทั่วถึง และสมาชิกมีความต้องการลดดอกเบี้ยเงินกู้ เพิ่มเงินปันผล

2.3 ปัญหาในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ที่มีผลกระทบต่อชุมชน

กลุ่มออมทรัพย์เป็นที่ยอมรับในชุมชน เป็นกลุ่มที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชน คนในชุมชนได้รับผลประโยชน์มากมายจากกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มบางกลุ่มเท่านั้นที่สมาชิกยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญไม่ให้มีการจัดสรรผลกำไรมาช่วยเหลือชุมชน และนำเงินจากกองทุนอื่น ๆ มาช่วยพยุงสถานการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์ ทำให้คนในชุมชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกเสียผลประโยชน์ในส่วนนี้ไป

3. แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กลุ่มควรใช้ประสบการณ์จากอดีตมาปรับปรุงระบบการทำงาน ซึ่งการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะประสบผลสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่น ความเอาใจใส่ ความเสียสละของคณะกรรมการและสมาชิก ที่ต้องการจะพัฒนากลุ่มไปในทางที่ดีขึ้นสำหรับระเบียบข้อบังคับที่ไม่ได้ทำเป็นลายลักษณ์อักษร และใช้ความไว้วางใจในกรรมการแทน ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ปัจจุบันมีการวางระบบการทำงานให้รัดกุมมากขึ้น กรรมการต้องทำตามหน้าที่มีความยุติธรรม มีคุณธรรม เสียสละ ทำงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยใช้หลักนิติธรรมมาเป็นเครื่องมือในการทำงาน ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานและวางแผนการจัดสวัสดิการแก่ชุมชนเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงตามความต้องการของชุมชน ส่วนใหญ่เป็นปัญหาการจัดสวัสดิการที่เน้นเป็นเงิน จนลืมนิติตานสังคมเพื่อจะหล่อหลอมความเป็นชุมชนแห่งความเอื้ออาทรให้เกิดขึ้น การกำหนดเป้าหมายการให้กู้ยืมควรเป็นการแก้ไขปัญหาเร่งด่วน การจัดสวัสดิการกับเด็ก คนชรา ผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ควรมีการแบ่งปัน มีน้ำใจของคนในชุมชนให้มากขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคมที่สมาชิกร่วมกันสร้างขึ้นทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน และสืบทอดเพื่อลูกหลานรุ่นต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย ระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตภายใต้หลักธรรมาภิบาล อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อศึกษาระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตภายใต้หลักธรรมาภิบาล อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม และศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ บุคคลเหล่านี้เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดนครพนม และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 56 คน ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. การบริหารงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทำในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 4 คณะ ประกอบด้วย คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการฝ่ายเงินกู้ คณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบ คณะกรรมการฝ่ายส่งเสริม ปฏิบัติงานตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มออมทรัพย์ หรือข้อตกลงร่วมกันภายในกลุ่มออมทรัพย์ ทำงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อสัตย์ เสียสละและปฏิบัติต่อสมาชิกอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ผลการวิจัยสอดคล้องกับ จันทิมา ไฉไลบุญสนอง (2555 : 139) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานและผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคลองหะ ตำบลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่ามีการดำเนินงาน 2 ลักษณะ คือ การบริหารงานตามแนวทางการดำเนินงานที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนดไว้ และการปฏิบัติงานได้แบ่งออกเป็น 5 งาน คือ งานบริการรับเงิน งานบริการเงินกู้ งานส่งเสริมความรู้แก่สมาชิก งานให้บริการด้านสวัสดิการแก่สมาชิก และงานให้บริการแก่ชุมชน ส่วนผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ สรุปได้ดังนี้ มีการพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพด้านความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบต่อตนเองและเพื่อนสมาชิก ความเห็นอกเห็นใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจกัน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาสังคมในด้านประชาธิปไตย สมาชิก มีความสามัคคี มีความเป็นผู้นำ ส่วนด้านการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น ช่วยให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจหมู่บ้าน ยกฐานะทางเศรษฐกิจโดยการระดมเงินทุนในหมู่บ้าน พัฒนาอาชีพแก่สมาชิก ช่วยพัฒนาอาชีพนักรูกรักขนาดเล็ก และขนาดกลางแก่สมาชิก

2. ระเบียบข้อบังคับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (หลักนิติธรรม) เกิดจากสมาชิกและคณะกรรมการพิจารณาาร่วมกัน ร่างระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม และจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการบริหารงานและให้สมาชิกถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ชัดเจน ทันสมัย และเป็นธรรม ครอบคลุมถึงวิธีการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อง่ายต่อการปฏิบัติและตรวจสอบ ผลการวิจัยสอดคล้องกับ เสน่ห์ มูลผึ้ง (2556 : 37) ได้ศึกษาการบริหารจัดการตามระบบธรรมาภิบาลของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านห้วยหม้อเผ่า ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า กลุ่มออมทรัพย์กำหนดระเบียบการบริหารกลุ่มและกติการะหว่างสมาชิกที่ชัดเจน โดยสมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบ คณะกรรมการชี้แจงแนะนำแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎระเบียบ ข้อบังคับให้สมาชิกเกิดความเข้าใจตรงกันและพร้อมใจปฏิบัติตามกฎระเบียบ สมาชิกได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน

3. หลักในการทำงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (หลักคุณธรรม) ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ให้ความเป็นธรรมกับสมาชิกทุกคน ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ศิริพัชร์ ราชบัณฑิตย (2551: 80) ที่ศึกษาระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า การบริหารโดยกลุ่มผู้นำและกลุ่มกรรมการ เป็นไปตามหลักคุณธรรม คือ มีการบริหารที่ซื่อสัตย์ เสียสละ และปฏิบัติต่อสมาชิกอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

4. การบริหารจัดการเงินออมของสมาชิก (หลักโปร่งใส) การบริหารจัดการเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้ความเสี่ยงน้อยที่สุด ใช้ความไว้วางใจกัน กรรมการบริหารจัดการภายใต้ระเบียบข้อบังคับหรือข้อตกลงของกลุ่มออมทรัพย์ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้กับสมาชิกทราบในสิ้นปี ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ศิริพัชร์ ราชบัณฑิตย (2551: 80) ที่ศึกษาระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า การบริหารกลุ่มเป็นไปตามหลักความโปร่งใส คือมีการเผยแพร่ชี้แจงผลการดำเนินงานรายเดือนให้สมาชิกเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกแก่การตรวจสอบ

5. การประชุมสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (หลักการมีส่วนร่วม) ใช้การประชุมเป็นเวทีในการพบปะ พูดคุย รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากสมาชิก แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และสมาชิกได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมติดตามและร่วมรับผลประโยชน์ การวิจัยสอดคล้องกับ คำเพชร จันท์ธานี (2556 : 143) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กรณีศึกษาบ้านดอน ตำบลเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอน คือ คณะกรรมการต้องมีความรับผิดชอบมีความคิดริเริ่ม กล้าแสดงความคิดเห็นปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มและสมาชิกกลุ่มต้องมีส่วนร่วมใน

การกำหนดระเบียบข้อบังคับกลุ่ม กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นขบวนการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมิณผล อีกทั้งผลที่เกิดแก่สมาชิก กลุ่มฯ คือ สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องเงินทุนในการประกอบอาชีพ รู้จักประหยัดมีเงินเก็บออม ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แก้ปัญหาจากการเอาไรต์เอาเปรียบของนายทุน มีเศรษฐกิจที่ดี

6. การฝากเงินสัจจะและส่งเงินกู้ของสมาชิก (หลักความรับผิดชอบ) กลุ่มออมทรัพย์มีการกำหนดวันดำเนินงาน อย่างชัดเจน มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง สมาชิกและกรรมการทุกคนต้องมีสัจจะ ซื่อสัตย์ เสียสละ ทรนทนในหน้าที่ของตนเอง เห็นอกเห็นใจกัน ตรงต่อเวลา การวิจัยสอดคล้องกับ ศิริพัชร์ ราชบัณฑิตย (2551:80) ที่ศึกษาระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า การบริหารโดยกลุ่มผู้นำและกลุ่มกรรมการ เป็นไปตามหลักความรับผิดชอบคือ มีการดำเนินการอย่างมีระเบียบวินัย และรับผิดชอบต่อการดำเนินงาน ตามที่ได้รับมอบหมาย การตัดสินใจสั่งการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความรับผิดชอบ โดยการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการบริหารผิดพลาด

7. การจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (หลักความคุ้มค่า) มีความสามารถในการจัดการ ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดสร้างรายได้และกลุ่มมีเงินปันผลให้กับสมาชิก และช่วยเหลือสมาชิกโดยการจัดสวัสดิการต่าง ๆ แก่สมาชิก การแบ่งปันปันส่วนในผลประโยชน์ของกลุ่มออมทรัพย์ การวิจัยสอดคล้องกับ ศิริพัชร์ ราชบัณฑิตย (2551: 80) ที่ศึกษาระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า การบริหารโดยกลุ่มผู้นำและกลุ่มคณะกรรมการเป็นไป ตามหลักคุ้มค่า คือ มีการจัดสรรและการใช้ทรัพยากรที่มุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิก

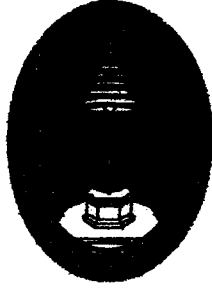
ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนา 1) ควรเตรียมพัฒนาบุคลากรสำหรับการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในอนาคต ผู้วิจัยพบว่ายังไม่มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อทำหน้าที่รับช่วงในการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ต่อไปหากคณะกรรมการ หมตวาระ 2) ควรพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ในการจัดทำเอกสารทางการเงินให้เป็นมาตรฐาน ควรได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นส่วนงานที่ดูแลได้ให้ความรู้กับกรรมการที่ดำเนินการ และในการปิดบัญชีเพื่อ จัดสรรผลกำไรควรมีเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ ให้การรับรองงบการเงิน 3) กลุ่มออมทรัพย์ต้องปลูกจิตสำนึกคณะกรรมการ และสมาชิก ให้มีความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือกันและกัน ในด้านสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือสมาชิกและคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) การวิจัยครั้งต่อไปควรเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อจะได้เห็น ภาพกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ที่มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กันชัดเจนมากยิ่งขึ้นและได้เห็นการพัฒนา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นระยะเวลาและการพัฒนาเพื่อต่อยอดเพิ่มมากขึ้น 2) เนื่องจากสถานการณ์ของแต่ละชุมชน ในชนบท จะมีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทรัพยากร ระบบความสัมพันธ์ของคน ในชุมชน ทำให้แต่ละชุมชนมีกระบวนการสะสมทุนที่แตกต่างกันไป ได้แก่ ทุนความรู้ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขสำคัญของความเข้มแข็งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต การวิจัยครั้งต่อไป นักวิจัย ควรศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสะสมทุนชุมชนจากมุมมองของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2557). คู่มือการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์.
- _____. (2557). แผนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2555–2559 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2558–2559). กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์.
- คำเพชร จันทธานี่. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : การศึกษากรณีบ้านด่อน ตำบลเหนือ อำเภอมือเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา (เน้นสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- จันทิมา ไฉไลบุญสนอง. (2553). การดำเนินงานและผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคลองหะ ตำบลค้อหงส์ อำเภอนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม, สำนักงาน. (2558). “เอกสารประกอบการ รายงานผลการตรวจสอบคุณภาพกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ครั้งที่ 1/2558.” ในการประชุมเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม. 27 มีนาคม 2558. (ถ่ายเอกสาร).
- พัฒนาชุมชนอำเภอมือเมืองนครพนม, สำนักงาน. (2558). “เอกสารประกอบการประชุมรับรองข้อมูลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานอำเภอมือเมืองนครพนม ปี 2558.” ในการประชุมคณะกรรมการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานอำเภอมือเมืองนครพนม. 2 เมษายน 2558. (ถ่ายเอกสาร).
- ศิริพัชร ราชบัณฑิตย์. (2552). ระบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหล่ายท่า ตำบลป่าไผ่ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน: วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เสน่ห์ มูลผึ้ง. (2556). การศึกษาการบริหารจัดการตามระบบธรรมาภิบาลของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านห้วยหม้อเฒ่า ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอมแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ร.ม. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการเมืองและการปกครอง) เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

แบบตอบรับบทความ
ลงพิมพ์ในวารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ที่ ศธ 0572.07/1651

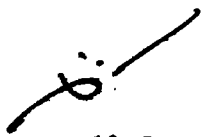
วันที่ 6 กรกฎาคม 2558

กองบรรณาธิการ วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ได้พิจารณาบทความ

เรื่อง การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน
อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ผู้เขียน นางฉันทยา มั่นทะ

ลงพิมพ์ใน วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม 2559

(รองศาสตราจารย์จำเริญ ชู่นแก้ว)
ประธานบัณฑิตศึกษา

วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Sisaket Rajabhat University Journal

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2559

บทอาทิวชาตินิพนธ์

ผู้ขอตำแหน่งบริหารจัดการความรู้บนสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองศึกษาระดับประถมศึกษา พศ. 1

มาตุลา อู๋ปวีณิศากร

บทบาท อำนาจหน้าที่และสถานะของทนายความ ผู้หญิงบ้าน ไชยบุรีภาค เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมชุมชน รอยังจังหวัดระยองอาเซียน

รัฐพล จุระพงษ์

การเปรียบเทียบผลการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่ใช้การเขียนแบบผสมผสานวิธีในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และการศึกษาความสามารถในการใช้เครื่องมือและการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ที่มีผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ต่างกัน

หัตถิญา ทองเงิน

การตั้งงบประมาณรายจ่ายของสำนักงานเจ้าท่าส่วนกลางส่วนย่อย อำเภอขามเฒ่า อำเภอบึงนาราง จังหวัดนครพนม

ฉันทิยา มีนทะ

การบริหารงานทรัพยากรบุคคลที่ควรให้ความสำคัญในเขตอำเภอห้วยเม็กชัย จังหวัดอุบลราชธานี

อุฎาพัชญ์ อัจฉริณี

สภาพปัญหาการใช้บริการรถโดยสารประจำทางที่ควรพิจารณาในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

จุฑิยา สีสวัสดิ์

การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อหาการเจริญเติบโตของพืชผักชนิดต่างๆ ที่ปลูกในโรงเรือนแบบโรงเรือนขึ้นเมืองศรีสะเกษ ปีที่ 4

พศธิล บรรณศิลป์

การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามือเมืองศรีสะเกษ เขต 28 จังหวัดศรีสะเกษ

พิชชากร อาจเอี่ยม

การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามือเมืองศรีสะเกษ

นันทิถกานต์ ศิลากำ

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของงานโครงการโรงเรียนประชารัฐโรงเรียนประชารัฐศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ปีงบประมาณ ๒๕๕๓

เนษารัตติ นานนวล

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง การประยุกต์ของสมการเชิงเส้นค่าสัมประสิทธิ์ของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว และตัวแปรสองตัวแปรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

นันทิดา สุนันท์

กระบวนการจัดการด้านพัฒนาคน (พ.ศ. 2555 - 2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

รัตนภากร โดสรประทุม

ระบบการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

กัญญาพัชญ์ ศุภินันท์

ปัจจัยเชิงจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอบราหารใต้ จังหวัดศรีสะเกษ

ธรรพวุฒิ นิยะระวี

วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Sisaket Rajabhat University Journal

www.journal.sskru.ac.th

วารสารวิจัยทาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Sisaket Rajabhat University Journal

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2559 Vol.10 No.3 September - December 2016

www.journal.sskru.ac.th

วัตถุประสงค์	เพื่อกระตุ้นให้เกิดการวิจัยศึกษาพัฒนาองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้แก่วงการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาต่างๆ
ขอบเขตงาน	เป็นวารสารราย 4 เดือน ที่ครอบคลุม สาขาวิชามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ การศึกษาศาสตร์ และเทคโนโลยี
กำหนดการตีพิมพ์	ตีพิมพ์และเผยแพร่ทุกๆ กลางเดือนมกราคม พฤษภาคม และกันยายน บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์เฉพาะ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน
หน่วยงาน	สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา (5 ธันวาคม 2550) 319 ถนนไทยพัฒนา ตำบลโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 33000
ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาสิด อานุกาปนเสนาการ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
บรรณาธิการอำนวยการ	รองศาสตราจารย์จรัสวีญ อุ่นแก้ว
กองบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ
กลั่นกรองบทความ	รองศาสตราจารย์ ดร.อัครภูมิ อัครรัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.อภัย จันทร์พานิชย์ ดร.อรธิดา ประสาร พันโท ดร.ศิริพนม โพธิ์ธำภา ดร.สุภัทรรักษ์ ทั่วจันทร์
	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

พิมพ์ที่ : พงศ.ศิริธรรมอภเชษฐ์

429 หมู่ 12 ถนนอุบลตระการ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

โทร. 045-317491-5 แฟกซ์ 045-317496

รูปแบบการเขียนบทความวิจัย

การส่งผลงานเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ ต้องพิมพ์ด้วยกระดาษ A4 หน้าเดียว เว้นขอบซ้ายและขอบบน 1.5 นิ้ว เว้นขอบขวา และขอบล่าง 1 นิ้ว อักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 point ความยาวประมาณ 8-12 หน้า โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. คำร้องเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ จำนวน 1 ชุด หากเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีต้องผ่านการตรวจสอบเบื้องต้น และลงลายมือชื่อที่ปรึกษาหลัก
2. องค์ประกอบของบทความวิจัย มีดังนี้

- 2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเริ่มต้นจากภาษาไทยตามด้วยภาษาอังกฤษ
- 2.2 ชื่อผู้แต่ง (Authors) ระบุชื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในบทความวิจัยทุกคน พร้อมระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบันสังกัด หากเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาที่ศึกษาและสถาบันที่สังกัด
- 2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษความยาวประมาณ 300 คำ หรือ 20 บรรทัด ใช้แบบคัดย่อภาษาไทยเขียนมาภาษาอังกฤษ ต่อมาทั้งของทั้งสองทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีคำสำคัญ (Keywords) ประมาณ 3-4 คำ
- 2.4 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาหรือบทความสำคัญ ความเป็นมาของปัญหาในการวิจัย โดยมีความยาวประมาณ 30 บรรทัด

- 2.5 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective) ให้ระบุแยกเป็นข้อตามลำดับ
- 2.6 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ให้ระบุตั้งแต่เริ่ม หรือแนวคิดในการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

- 2.7 ผลการวิจัย (Result) ระบุผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาย่อยๆชัดเจน ให้ได้ความถี่ตามลำดับตามจำนวนครั้ง อาจใช้คำบรรยายแทน
- 2.8 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิจัยไปใช้
- 2.9 การอ้างอิง

ตัวอย่างการอ้างอิงทั้งท้ายข้อความ
.....ข้อความ.....(ชื่อ/สกุลผู้แต่งชาวไทย/ผู้ที่พิมพ์)
.....(สมศ รัตติกาล, 2550)
.....(Kidd, 1987)

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นหนังสือ
ไชยง รุ่งจนท. (2530). ๒๐ ปีสวนสมุนไพร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพฯ : บริษัท
โปลาโลใหญ่ ศรีเอทีพีเอส.
Stebbing, L. (1993). Quality Assurance: The Route to Efficiency and Competitiveness. (3 rd ed).
New York: Ellis Horwood.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นวารสาร
กริ่มพันธ์ นุญชวธอนนสิทธิ์ และจุฑารัตน์ เสรีวัตร. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพด้วยการแพทย์
แผนไทยในบัณฑิตศึกษา คณะการแพทย์แผนตะวันออก มหาวิทยาลัยรังสิต. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 มกราคม-เมษายน 2553.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นวิทยานิพนธ์
ฉันทพร วัฒนฤทธิยา. (2550). การจัดการความรู้ในชุมชน : กรณีศึกษาด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม
จังหวัดสุพรรณบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). นครปฐม : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

3. การส่งบทความ จัดพิมพ์ 1 ชุด พร้อมแผ่น CD ส่งที่ สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ถนนไทยพัฒนา
ตำบลโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 33000 หรือทาง E-mail : sskrujournal@gmail.com

4. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องผ่านการส่งกองบรรณาธิการก่อนลงบทความ และผู้เกี่ยวข้องอาจเป็นผู้ช่วยฯ ประเมินบทความ
(Peer Review) ก่อนการตีพิมพ์

การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอราทูพนม จังหวัดนครพนม

The Implement of Good Governance Principles of Administrative Organization Nathon Subdistrict That Phanom District Nakhon Phanom Province

ฉันทยา มันทะ, อภิกนิษฐา หาเลาะห์*

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยนครพนม

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่และประชาชนต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่และประชาชนต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล และ 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอราทูพนม จังหวัดนครพนม เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 504 คน จำแนกเป็นเจ้าหน้าที่จำนวน 136 คน และประชาชน จำนวน 368 คน ซึ่งได้มาโดยการเทียบตารางกระจายและมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.348-0.700 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.939 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยที่และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการศึกษา พบว่า

1. ระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่และประชาชนต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอราทูพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความคุ้มค่า

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอราทูพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพและอายุ โดยรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า

คำสำคัญ การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล, หลักธรรมาภิบาล

*ที่ปรึกษาหลัก

ABSTRACT

The objectives of this article were: 1) to study the opinion level of the staff and people towards the implementation according to good governance principles, 2) to compare the implementation according to good governance principles, and 3) to find ways to improve operations to good governance principles of the Nathon Sub-district Administrative Organization at That Phanom District, Nakhon Phanom Province. This was the quantitative study. The samples used in this study were the total 504 persons: 136 staff and 368 people classified by the comparison of Krejcie and Morgan tables and by the Stratified Random Sampling. The instrument used in the study was a five-rating scale questionnaire with the discrimination power between 0.348 to 0.700 and the confidence level of 0.939. The statistics used in the data analysis were percentage, mean and standard deviation. The hypothesis was tested by One-way ANOVA.

The findings were as follows:

1. The opinion level of the staff and people towards the implementation according to good governance principles of the Nathon Sub-district Administrative Organization at That Phanom District, Nakhon Phanom Province was at the high level overall. Considering on an individual aspect, it was at the high level ordering by the minimal to maximum mean covering the total six aspects that were rule of law, morality, participation, responsibility, transparency, and worth.
2. The comparison results of the implementation according to good governance principles of the Nathon Sub-district Administrative Organization, That Phanom District, Nakhon Phanom Province, categorized by status and age were indifferent both overall and individual aspects that were rule of law, morality, transparency, responsibility, participation, and worth.

Keyword: The implementation according to good governance principles, good governance principles.

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล และราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 มีรูปแบบการปกครองที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดและให้อำนาจประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและปกครองตนเอง (โกวิทย์ พวงงาม. 2546: 170-171)

การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองนั้น รัฐบาลได้มีการกระจายอำนาจมาเป็นลำดับ ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือข้อจำกัดจากรูปแบบการปกครองแบบเดิม เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น และเป็นอิสระจากการแทรกแซงจากอำนาจรัฐส่วนกลาง ในการบริหารตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. 2542 (บุบผา จานทอง. 2549: 1-2) ให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง เพื่อให้สามารถคานอำนาจกับสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ ถึงแม้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เห็นด้วยกับร่างข้อบัญญัติงบประมาณ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลก็ยังสามารถอยู่ในตำแหน่งได้ ทำให้การบริหารงานดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องได้ แต่สาเหตุที่สำคัญมาจากการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง คือ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ

เลือกนายองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนจะได้นายองค์การบริหารส่วนตำบลที่ตรงกับความต้องการ เช่น นายองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดีทั้ง 6 ประการคือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบและ 6) หลักความคุ้มค่า มีภาวะผู้นำคือมีความสามารถในการจูงใจให้ผู้อื่นเชื่อถือ ศรัทธาและอุทิศตนในการทำงานทุ่มเทในหน้าที่ เพื่อบรรลุเป้าหมายแห่งความสำเร็จ ต้องเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มในกิจกรรมที่ต้องใช้ความมานะพยายามอย่างสูง ถ้าถ้าจะเป็นผู้เริ่มกระทำหรือหยุดการกระทำใดๆ หรือเปลี่ยนแนวทางลักษณะการทำงานที่เป็นอยู่ ถ้าคิด ถ้าทำ ถ้าตัดสินใจ ถ้านายองค์การบริหารส่วนตำบลมีภาวะผู้นำสูง ก็จะส่งผลให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (บุบผา จานทอง, 2549: 1-2)

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้ศึกษาในฐานะที่เคยปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าส่วนการคลัง ของสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม ซึ่งโดยตำแหน่งงานจะมีส่วนร่วมในการบริหารงาน และได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารองค์การ จึงมีความสนใจว่าการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม เป็นอย่างไร ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถนำมาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการที่ดี และเป็นข้อมูลสารสนเทศให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาภารกิจและปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่และประชาชนต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่และประชาชนต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นข้อมูลสารสนเทศให้ทราบถึงระดับความคิดเห็น ของเจ้าหน้าที่และประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม
2. เป็นข้อมูลสารสนเทศให้ทราบผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนมของเจ้าหน้าที่และประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน
3. สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุง พัฒนา คุณภาพการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

สมมุติฐานของการวิจัย

1. เจ้าหน้าที่และประชาชน มีระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม แตกต่างกัน
2. เจ้าหน้าที่และประชาชน ที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่และประชาชน ในเขตบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด จำนวน 9,369 คน จำแนกเป็นเจ้าหน้าที่ จำนวน 210 คน (สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน. 2556: 12-14) และประชาชน จำนวน 9,159 คน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอธาตุพนม. 2556: 8-9)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่และประชาชน ในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน จำนวน 504 คน จำแนกเป็นเจ้าหน้าที่ จำนวน 136 คน และประชาชน จำนวน 368 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

2.1.1 สถานภาพ ประกอบด้วย

- (1) เจ้าหน้าที่
- (2) ประชาชน

2.1.2 อายุ ประกอบด้วย

- (1) น้อยกว่า 30 ปี
- (2) 30-40 ปี
- (3) มากกว่า 40 ปี

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่และประชาชน ซึ่งกำหนดช่วงอายุ 3 ระดับ เนื่องจากช่วงอายุเป็นปัจจัยสำคัญในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ระยะเวลา ประสบการณ์ ในการคุ้นเคยกับข้อมูลสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 6 ด้าน ได้แก่

2.2.1 ด้านหลักนิติธรรม

2.2.2 ด้านหลักคุณธรรม

2.2.3 ด้านหลักความโปร่งใส

2.2.4 ด้านหลักความรับผิดชอบ

2.2.5 ด้านหลักการมีส่วนร่วม

2.2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา เรื่อง การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่และประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน จำนวน 9,369 คน จำแนกเป็นเจ้าหน้าที่ จำนวน 210 คน และประชาชน จำนวน 9,159 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่และประชาชน ในเขตบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน จำนวน 504 คน จำแนกเป็นเจ้าหน้าที่ จำนวน 136 คน และประชาชน จำนวน 368 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามอายุ การกำหนดและเลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2553: 40-44)

2.2 เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามอายุ แล้วคำนวณโดยการหาสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังปรากฏตามตารางดังนี้

สถานภาพ อายุ	เจ้าหน้าที่		ประชาชน		รวม	
	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
น้อยกว่า 30 ปี	53	35	3,001	120	3,054	155
30-40 ปี	97	62	3,332	134	3,429	196
มากกว่า 40 ปี	60	39	2,826	114	2,886	153
รวม	210	136	9,159	368	9,368	504

(สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอธาตุพนม, 2556: 8-9)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนมจำแนกตามสถานภาพและอายุ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ตามวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Coefficient of Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.348-0.700 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Reliability) ทั้งฉบับโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (อ้างถึงบุญชม ศรีสะอาดและคณะ, 2553: 78-79) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.939

วิธีการรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมโดยขอหนังสือจากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ถึงผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อนและผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในเขตตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำหนังสือจากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม พร้อมด้วยแบบสอบถามส่งถึงองค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน และหมู่บ้านในเขตตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ที่มีกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างและขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม เมื่อได้รับแบบสอบถาม จำนวน 504 ฉบับ ตรวจสอบความสมบูรณ์ความครบถ้วนในเนื้อหาของแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมด ซึ่งมีแบบสอบถามที่ตอบสมบูรณ์จำนวน 504 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาได้เสนอตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพและอายุ โดยการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงผลโดยรวม แสดงผลรายด้าน และแสดงผลรายข้อ การวิเคราะห์ที่ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพ โดยการทดสอบทางสถิติด้วย t-test (Independent Sample)

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามอายุ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe')

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะและแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยสรุปเป็นความเรียงลักษณะพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาระดับความคิดเห็นการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน ตามตารางแสดงผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวมและรายด้าน ดังนี้

การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักนิติธรรม	3.65	0.36	มาก
2. ด้านหลักคุณธรรม	3.67	0.43	มาก
3. ด้านหลักความโปร่งใส	3.60	0.39	มาก
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	3.63	0.42	มาก
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	3.61	0.42	มาก
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	3.60	0.35	มาก
รวม	3.63	0.24	มาก

ผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความโปร่งใสและด้านหลักความคุ้มค่า เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า

1.1 ด้านหลักนิติธรรม ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน มีการเปิดเวทีประชาคมมีการทำประชาพิจารณ์ให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นก่อนออกกฎข้อบัญญัติตำบล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อนยึดหลักและปฏิบัติตามแนวทางของระเบียบกฎหมายอย่างถูกต้องและรัดกุม

1.2 ด้านหลักคุณธรรม ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อนทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายราชการ

ประจำ ต้องยึดหลักหน้าที่ความรับผิดชอบของตน โดยฝ่ายราชการประจำต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตบนพื้นฐานของศีลธรรมและจริยธรรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน มีการส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามหลักศีลธรรมอันดี

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อนมีการปิดประกาศขั้นตอนการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน รวมทั้งการติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน ได้แก่ การชำระภาษีต่าง ๆ และการขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อนมีการสรุปผลการดำเนินงานตามแผนงานโครงการต่างๆ และปิดประกาศให้ประชาชนได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ

1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน เปิดโอกาสให้ผู้แทนชุมชนเข้าร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อ-จัดจ้างและตรวจรับของ องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาความต้องการและร่วมเสนอโครงการกิจกรรมเพื่อการพัฒนาในรูปแบบกระบวนการประชาคม

1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการจัดทำแผนงานโครงการต่างๆ องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อนจัดให้มีเวทีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือมีการชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนให้ได้ทราบถึงวิธีดำเนินการและประโยชน์ที่จะได้รับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน มีการนำโครงการกิจกรรมที่เสนอโดยประชาชนประชาคมบรรจุในแผน และจัดทำข้อบัญญัติพร้อมทั้งนำไปสู่การปฏิบัติตามที่สัญญาไว้กับประชาชน

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อนมีการดำเนินแผนงานโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ตามลำดับความจำเป็นก่อนหลังเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อนได้ใช้งบประมาณไปอย่างคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับผลงานที่ท้องถิ่นได้รับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน ตามตารางแสดง ผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามสถานภาพ ดังนี้

การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล	สถานภาพ						รวม		
	เจ้าหน้าที่			ประชาชน			$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล			
1. ด้านหลักนิติธรรม	3.64	0.33	มาก	3.65	0.38	มาก	3.65	0.36	มาก
2. ด้านหลักคุณธรรม	3.69	0.44	มาก	3.67	0.43	มาก	3.67	0.43	มาก
3. ด้านหลักความโปร่งใส	3.57	0.38	มาก	3.61	0.40	มาก	3.60	0.39	มาก
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	3.65	0.43	มาก	3.63	0.42	มาก	3.63	0.42	มาก
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	3.61	0.42	มาก	3.60	0.43	มาก	3.61	0.42	มาก
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	3.59	0.33	มาก	3.58	0.36	มาก	3.60	0.35	มาก
รวม	3.63	0.24	มาก	3.62	0.24	มาก	3.63	0.24	มาก

2.1 เจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส

2.2 ประชาชน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม ค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า

3. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน ตามตารางแสดงผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามอายุ ดังนี้

การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล	อายุ									รวม		
	น้อยกว่า 30 ปี			30-40 ปี			มากกว่า 40 ปี					
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักนิติธรรม	3.67	0.32	มาก	3.65	0.39	มาก	3.62	0.38	มาก	3.65	0.36	มาก
2. ด้านหลักคุณธรรม	3.69	0.43	มาก	3.64	0.41	มาก	3.69	0.46	มาก	3.67	0.43	มาก
3. ด้านหลักความโปร่งใส	3.61	0.38	มาก	3.60	0.40	มาก	3.59	0.41	มาก	3.60	0.39	มาก
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	3.66	0.41	มาก	3.61	0.41	มาก	3.63	0.45	มาก	3.63	0.42	มาก
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	3.62	0.43	มาก	3.61	0.42	มาก	3.59	0.42	มาก	3.61	0.42	มาก
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	3.62	0.33	มาก	3.62	0.37	มาก	3.56	0.36	มาก	3.60	0.35	มาก
รวม	3.65	0.23	มาก	3.62	0.23	มาก	3.61	0.26	มาก	3.63	0.24	มาก

3.1 อายุ น้อยกว่า 30 ปี มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม ค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส

3.2 อายุ 30-40 ปี มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม ค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส

3.3 อายุมากกว่า 40 ปี มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม ค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อนควรทำการพัฒนาปรับปรุง การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในแต่ละด้าน จำนวน 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

4.1 ด้านหลักนิติธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อนควรจะออกข้อบัญญัติตำบลอย่างเป็นทางการและเป็นที่ยอมรับของประชาชนในชุมชน

4.2 ด้านหลักคุณธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อนควรจะมีการส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพด้วยความสุจริต

4.3 ด้านหลักความโปร่งใส องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน ควรจะมีการเปิดเผยขั้นตอนการปฏิบัติงานราชการต่าง ๆ รวมทั้งขั้นตอนการติดต่อกัน ได้แก่ การชำระภาษีต่าง ๆ และการขออนุญาตก่อสร้างอาคาร

4.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อนควรจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาความต้องการและร่วมเสนอโครงการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนาในรูปกระบวนการประชาคม

4.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อนควรจัดทำแผนงานโครงการต่างๆ ควรจัดให้มีเวทีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือมีการชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนให้ได้รับทราบถึงวิธีดำเนินการและประโยชน์ที่จะได้รับ

4.6 ด้านหลักความคุ้มค่า องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อนควรมีการดำเนินแผนงานโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ตามลำดับความจำเป็นก่อน-หลังเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

อภิปรายผล

จากการศึกษาการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านทั้ง 6 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุรจิต พิสัยพันธ์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดหนองคาย ผลการศึกษา พบว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดหนองคายมีระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลักภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพและอายุ โดยรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน ทั้ง 6 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของทัศนีย์ โทมี่ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบทัศนะของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบทัศนะของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุตรดิตถ์ ในแต่ละด้านจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพศ และระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุตรดิตถ์ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้เกี่ยวกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม มีดังนี้ (1) ควรยึดหลักและปฏิบัติตามแนวทางของระเบียบกฎหมายอย่างถูกต้องและรัดกุม (2) ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามหลักศีลธรรมอันดี (3) ควรมีการสรุปผลการดำเนินงานตามแผนงานโครงการต่างๆ และเปิดเผยให้ประชาชนได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ (4) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาความต้องการและร่วมเสนอโครงการกิจกรรมเพื่อการพัฒนาในรูปกระบวนการประชาคม (5) ควรมีการนำโครงการ

กิจกรรมที่เสนอโดยประชาชนที่ผ่านการประชาคมบรรจุในแผนและจัดทำข้อบัญญัติพร้อมทั้งนำไปสู่การปฏิบัติตามที่สัญญาไว้กับประชาชน (6) ควรได้ใช้งบประมาณไปอย่างคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับผลงานที่ท้องถิ่นได้รับ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป (1) ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาด้านหลักความโปร่งใสและด้านหลักความคุ้มค่า และควรศึกษาสภาพและปัญหาของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน อำเภอดุพวนม จังหวัดนครพนม (2) ควรศึกษาในเชิงลึก เช่นการศึกษาเชิงคุณภาพ ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาการนำหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความคุ้มค่า

เอกสารอ้างอิง

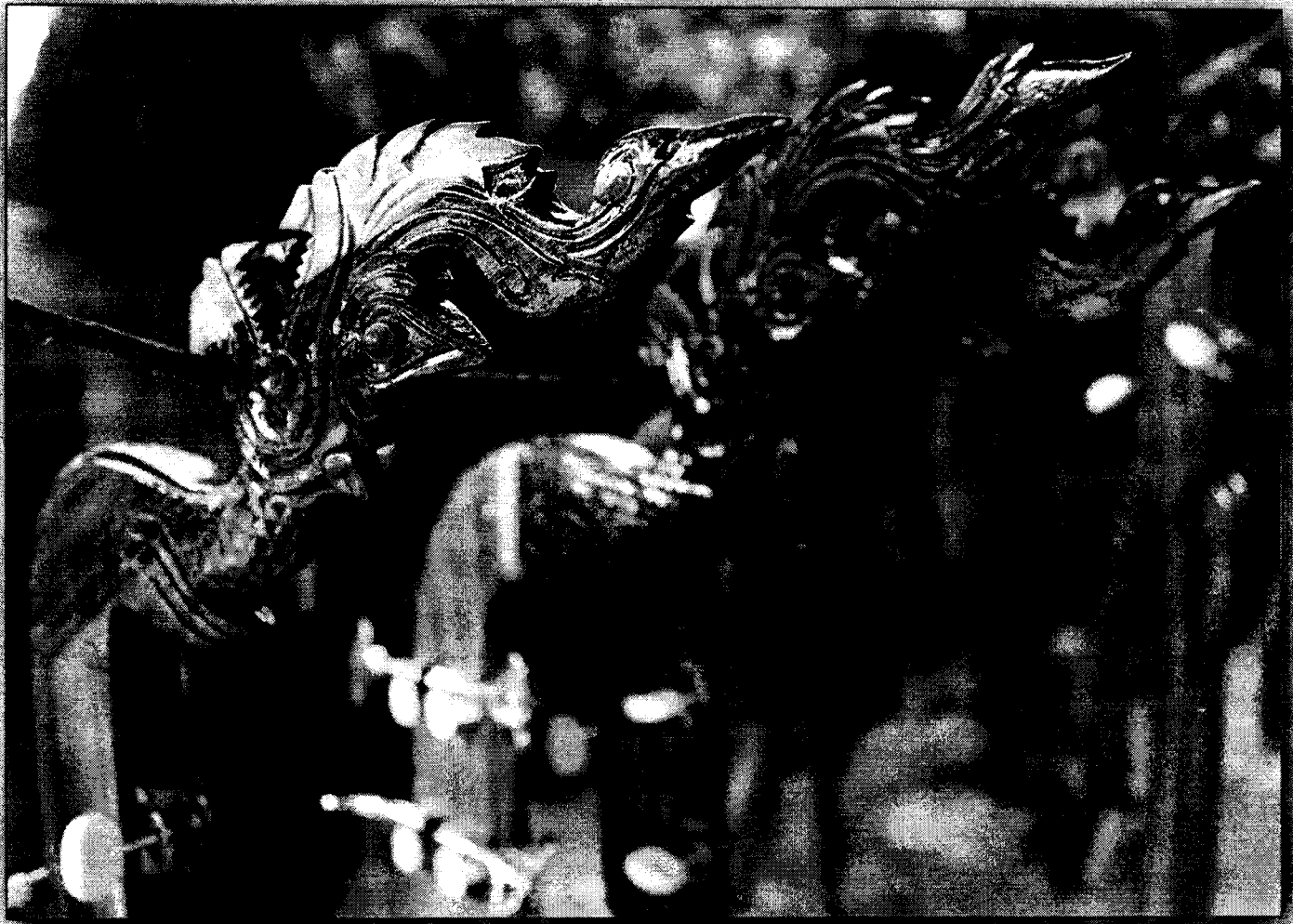
- โกวิทย์ พวงงาม. (2546). การปกครองท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บุพผา จานทอง. (2549). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในทัศนะของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ศึกษากรณีตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รม.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ทัศนีย์ โดมมี. (2550). ทัศนะของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรดิตต์. วิทยานิพนธ์ รม.ม.อุดรดิตต์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์.
- สุรชิต พิสัยพันธ์. (2550). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดหนองคาย. รายงานการศึกษาอิสระ รม.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นอำเภอดุพวนม. (2556). ข้อมูลประชากร (พ.ศ. 2556). นครพนม: สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นอำเภอดุพวนม.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอดุพวนม. (2556). ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอดุพวนม จังหวัดนครพนม (พ.ศ. 2556). นครพนม: สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอดุพวนม.
- สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน. (2555). แผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2555-2557). นครพนม: องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน.

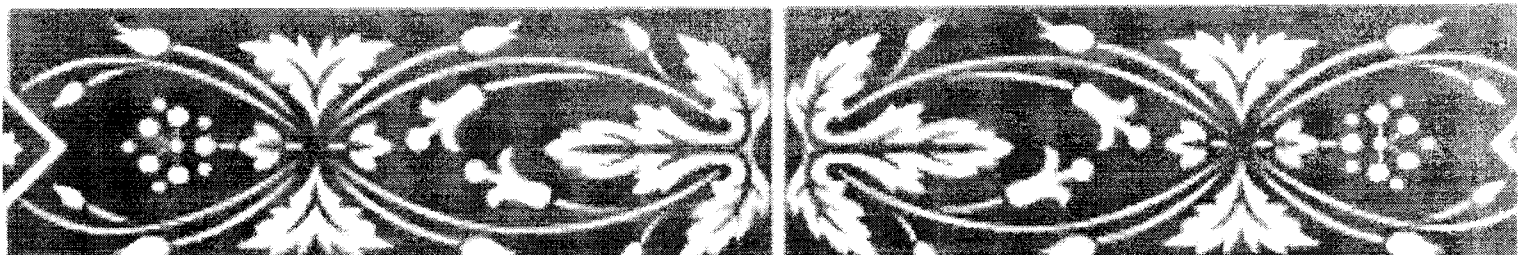
วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

Area Based Development Research Journal

วารสารราย 3 เดือน กำหนดออกปีละ 4 ฉบับ
ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2559

การศึกษาแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนอย่างยั่งยืน ในกรณีเป็นแหล่งวัตถุดิบ
เพื่อผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน กรณีศึกษายานทำเรือ ตำบลท่าเรือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครพนม

วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

Area Based Development Research Journal

ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2559

E-ISSN 2408-1752

วัตถุประสงค์

วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่เป็นวารสารทางวิชาการซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อการตีพิมพ์ผลงานวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาพื้นที่ในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด ตำบล หมู่บ้าน หรือชุมชน เผยแพร่แก่นักวิชาการ และบุคคลทั่วไป มุ่งส่งเสริมให้นักวิชาการในหน่วยงานราชการ หรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัยได้เสนอผลงานทางวิชาการสู่สาธารณะ

เจ้าของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

คณะที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ นพ.สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ
ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง
ดร.กิตติ ลัจจาวัดมา

ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
กรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองผู้อำนวยการหน่วย หน่วยบูรณาการวิจัยและความร่วมมือ
เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ชิตณรงค์ ศิริสถิตย์กุล

รองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา มิ่งฉาย   ดร.วันฉัตร สนั่นสุข   ดร.นพ.อุดมศักดิ์ แซ่โง้ว

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ประเทพา   มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ   มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ วิโชค มุกดามณี   มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศาสตราจารย์ ดร.สัญญา จตุรลิตธา   มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อารี วิบูลย์พงศ์   มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ก้าน จันทร์พรหมมา   มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ สิมารักษ์   มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ   มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.เสมอ ถาน้อย   มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.อาวรรณ โอภาสพัฒนกิจ   มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
คุณเบญจมาศ ตีระมาตวณิช   นักวิชาการอิสระ

ผู้จัดการวารสาร

ดร.ธนิดา เจริญสุข   ผศ.เยาวเรศ ศิริสถิตย์กุล

เจ้าหน้าที่สนับสนุน

นางสาวสุจินดา ย่องจีน   นายโกสินธุ์ ศิริรักษ์   นางวันฤดี รัตนพันธ์

วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

222 ตำบลไทยบุรี อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช 80161

โทรศัพท์: 075 673 567, 083 782 7276 โทรสาร: 075 673 553 E-mail: abctrjournal@gmail.com

ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และกองบรรณาธิการ

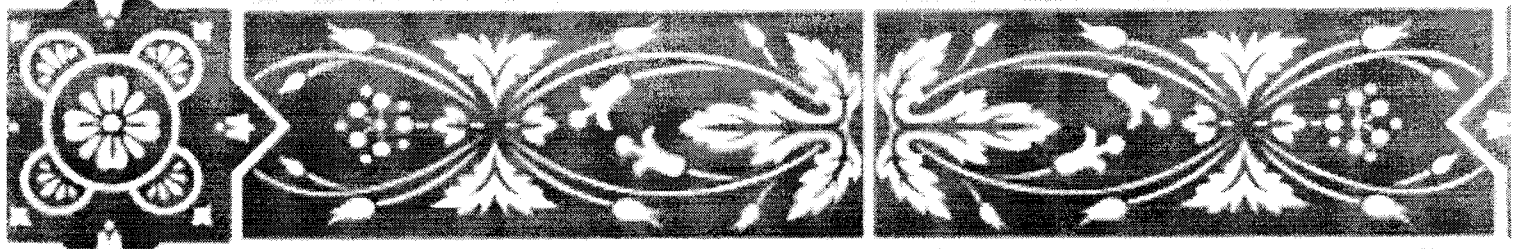
บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ เป็นสื่อสำคัญในการถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ จากการวิจัยในแต่ละยุคสมัย อีกทั้งเป็นมรดกทางวิชาการ ส่งต่อระหว่าง นักวิชาการจากรุ่นสู่รุ่น ดังที่เห็นได้จากวารสารชั้นนำเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ล้วนได้รักษาคุณภาพทางวิชาการ ผ่านการพิสูจน์ของกาลเวลา

วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฉบับนี้ เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่ง โดยโครงการความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่ระหว่าง มวล. และ สกว. ได้รับความไว้วางใจให้สืบทอดการผลิตวารสาร ตั้งแต่ปีที่ 9 กองบรรณาธิการชุดใหม่จึงขอใช้โอกาสนี้ขอบพระคุณ ท่านอนุช อภาภิรม บรรณาธิการ และคณะ ที่วางรากฐานวารสารในปีที่ 1-6 และ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ บรรณาธิการ และสถาบันคลังสมองของชาติ ที่พัฒนาวารสารผ่านปีที่ 7-8 เผยแพร่งานวิชาการ รับผิดชอบต่อสังคมและงานวิจัย ABC ให้เป็นที่รู้จัก ยอมรับและอ้างอิงกว้างขวางในวงการวิชาการไทย

นอกจากยังคงรักษาความต่อเนื่องในการเผยแพร่ กองบรรณาธิการชุดใหม่ ยังมุ่งรักษาอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของวารสารไว้พร้อมกับขยายการนำไปใช้ประโยชน์ผ่านสื่อสาธารณะที่เชื่อมโยงบทความ และ เพิ่มการรับรู้โดยการเผยแพร่ในรูปแบบที่เป็นสากล ต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร. ชิตณรงค์ ศิริสถิตย์กุล
บรรณาธิการ

สารบัญ

วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2559

3

แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมระดับชุมชนอย่างยั่งยืน
วัชรภรณ์ จันทนกุล และ สัญญา เคนาภูมิ

15

รูปแบบการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
อรรถัย เลียงจินดาถาวร กิ่งกาญจน์ สำนวนเย็น อุทัย อันพิมพ์
รุ่งรัศมี บุญดาว ปัญจจิรา ศุภตล และ นาวิณี สุตัญตั้งใจ

35

ห้องเรียนสร้างผู้นำ 360 องศา: กระบวนการสร้างทักษะการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ศุภมณฑา สุภานันท์

53

การพัฒนาระบบจัดการคุณภาพกลุ่มข้าวกลังงอก โดยการมีส่วนร่วม
ของชุมชนบ้านไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
พอใจ สิงหนัตร นุสรุรา แสงอร่าม วัลลภ สิงหาราช และ อวิศดา บินโชดาโ๊ะ

66

การศึกษาแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนอย่างยั่งยืนในการเป็น
แหล่งวัตถุดิบเพื่อผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน กรณีศึกษาบ้านท่าเรือ
ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม
อนุชิต สิงห์สุวรรณ สิริยาพร สาสิทธิ์ และ คณิน เชื้อดวงมุข

84

อิทธิพลของน้ำทิ้งที่ผ่านการบำบัดต่อมูลค่าสัตว์หน้าดินขนาดใหญ่ที่สำคัญ
ทางเศรษฐกิจบริเวณหาดเลนงอกใหม่แหลมผักเบี้ย: โครงการศึกษาวิจัยและ
พัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี
เสถียรพงษ์ ขาวทิต และ เกษม จันทร์แก้ว

อาชีพทอผ้าไหมและทอผ้าฝ้ายดังกล่าว พบว่ากลุ่มอาชีพทอผ้าเหล่านี้มีการจัดการด้านต่างๆ ได้แก่ การจัดการด้านการบริหารกลุ่ม การจัดการด้านการวางแผนผลิต การจัดการด้านการผลิต การจัดการด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดการด้านการตลาด การจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ การจัดการด้านการเงิน และการจัดการด้านการทำบัญชี

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับวนิดา แหล่มหลัก (2553) ซึ่งระบุว่ากรณีมีส่วนร่วมถือเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรม หรือโครงการต่างๆ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจของพนักงาน ที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ มากมายที่ต้องการการมีส่วนร่วมของพนักงานทั่วไป จึงจะส่งผลให้การบริหารจัดการงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจของพนักงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

1.2) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องงอก จากการศึกษาผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องงอกของกลุ่ม พบว่า ข้าวกล้องงอกของกลุ่ม มีประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาในหลายด้าน อย่างไรก็ตามประเด็นที่สำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องงอกคือการได้รับการรับรองระบบการจัดการคุณภาพข้าว ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มมีความต้องการและสนใจที่จะพัฒนาการผลิต และการพัฒนาคุณภาพข้าวกล้องงอก เพื่อให้ผลผลิตที่ได้เป็นที่ยอมรับ และมีมาตรฐาน ทีมวิจัยจึงได้จัดอบรมเพื่อให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มข้าวกล้องงอก

จากการอบรมเพื่อให้ความรู้เรื่องการพัฒนาการผลิตและการพัฒนาคุณภาพข้าว ข้อกำหนดของระบบการผลิตข้าว GAP และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ระบบการจัดการคุณภาพข้าว GAP พบว่า สมาชิกกลุ่มข้าวกล้องงอกให้ความสนใจในเรื่องการพัฒนาการผลิตข้าว และมีความพร้อมเพื่อเข้าสู่ระบบการจัดการคุณภาพข้าว เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาข้าวของกลุ่มตนเอง

จากการที่เจ้าหน้าที่กรมการข้าวได้เข้ามาให้ความรู้เชิงลึก เพื่อให้กลุ่มฯ มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ กฎเกณฑ์ กระบวนการการผลิต ตามข้อกำหนดของระบบการจัดการคุณภาพข้าว จากการอบรมดังกล่าว ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้เพิ่มมากขึ้น

การติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มฯ ทีมวิจัยพบว่ากรมการข้าว ได้เข้ามาติดตาม กำกับ ตรวจสอบแปลงนาอย่างต่อเนื่อง (ภาพที่ 9) ตลอดจนกลุ่มฯ ได้รับคำแนะนำในการดูแลแปลงนา การจัดการกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยว การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษา และการ

รวบรวมผลผลิต หลังจากนั้นกรมการข้าวได้นำเมล็ดข้าวกล้องงอกที่ได้ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบว่ามีการปนเปื้อนสารเคมีหรือไม่ ผลจากการส่งตรวจพบว่าข้าวกล้องงอกของทางกลุ่มฯ ไม่มีการปนเปื้อนสารเคมีแต่อย่างใด ดังนั้นกรมการข้าวจึงดำเนินการเรื่องการออกใบรับรองระบบการจัดการคุณภาพข้าว GAP ให้กับทางกลุ่มฯ ต่อไป ซึ่งจะต้องใช้เวลาประมาณ 3-6 เดือนในการออกใบรับรองดังกล่าว

ผลการดำเนินงานสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา มลิวงค์ และ ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช (2554) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดแผนไทยบ้านแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง เป็นกรณีวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดเวทีเสวนา การสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายคือสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดแผนไทยบ้านแม่ทะ วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาศักยภาพของกลุ่มในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และเพื่อศึกษาแนวทางและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดแผนไทยบ้านแม่ทะสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดแผนไทยบ้านแม่ทะ มีความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภายใต้การสร้างการเรียนรู้แนวทางการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนเข้าสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

2) ด้านกระบวนการขับเคลื่อนการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เรื่องข้าว

หลังจากได้มีการจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับคนในชุมชน กลุ่มเยาวชน และสมาชิกกลุ่มข้าวกล้องงอก ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาเรื่องข้าวกล้องงอกในวัดป่าชัยมงคล เนื่องจากเป็นสถานที่ที่เหมาะสมที่สุด และง่ายต่อการดำเนินงาน ทั้งนี้ทีมวิจัยได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการให้สมาชิกกลุ่ม เยาวชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาเรื่องข้าวกล้องงอก

แผนการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาเรื่องข้าวกล้องงอกในเบื้องต้นประกอบด้วย (1) การเล่าเรื่องความเป็นมาของข้าวกล้องงอก (2) แสดงชุดเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน (3) แผนภาพแสดงขั้นตอนการปลูกข้าวกล้องงอก (4) คุณประโยชน์ของข้าวกล้องงอก และ (5) แสดงภาพถ่ายเรื่องราวเกี่ยวกับข้าวกล้องงอก

ทั้งนี้การขับเคลื่อนการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการร่วมลงมือปฏิบัติในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ ภูมิปัญญาเรื่องข้าวกล้องงอก บ้านไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง เพื่อให้ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาเรื่องข้าวกล้องงอกดังกล่าวเป็นแหล่งในการสืบสาน เผยแพร่ ความเป็นมาของข้าวกล้องงอก ให้เป็นที่รู้จักจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

3) สรุปสถานการณ์ใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

(1) เกษตรกรได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และชุมชนบ้านไหล่หินตื่นตัวในการผลิตข้าวกล้องงอกมาตรฐานระบบการจัดการคุณภาพข้าว

(2) เกษตรกรมีสุขภาพที่ดีขึ้น และประหยัดค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีราคาแพง

(3) รักษาสิ่งแวดล้อม และเกิดการเกษตรแบบยั่งยืนที่ผู้บริโภคเชื่อมั่นในตราสินค้า

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการเกษตร. 2553. **สาระความรู้เกี่ยวกับ GAP**. จาก <http://www.gap.doae.go.th/toon/main.html> สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2558
- ชวนพิศ อรุณรังสิกุล. 2548. **ความสำคัญของระบบจัดการคุณภาพ GAP**. จาก http://www.203.157.181.4/km_yasothorn/paper/24/2/02GAP.doc สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2558
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. 2542. **ธุรกิจชุมชน เส้นทางที่เป็นไปได้**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพฯ.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2546. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข. กรุงเทพฯ.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2527. **นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. คักดีโสการพิมพ์. กรุงเทพฯ.
- วนิดา แหลมหลัก. 2553. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานบริษัทบริหารสินทรัพย์กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร. มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.
- วิภาวี กฤษณะภูมิ. 2556. **การจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน: การเรียนรู้จากกลุ่มอาชีพทอผ้าไหมและทอผ้าฝ้ายในจังหวัดขอนแก่น**. *วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 30(1); น. 165-188.
- สมาชิกกลุ่มข้าวกล้องงอก. **สมาชิกกลุ่มบ้านไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง**. สัมภาษณ์เมื่อ 23 ตุลาคม 2556.
- อัจฉรา มลิวงศ์ และชจรศักดิ์ วงศ์วิราช. 2554. **การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนวลแผนไทยบ้านแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง**. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ "แม่โจ้-แพร่ วิจัย ครั้งที่ 2" วันที่ 1-2 กันยายน 2554. น. 526-532.
- Newstrom, J. W. & Davis, K. 1993. **Organizational Behavior: Human Behavior at Work**. McGraw - Hill, New York.

การศึกษาแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ
ชุมชนอย่างยั่งยืนในการเป็นแหล่งวัตถุดิบเพื่อผลิต
เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน กรณีศึกษาบ้านท่าเรือ
ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

อนุชิต สิงห์สุวรรณ¹ สิริยาพร สาลีพันธ์ และ คณิน เชื้อดวงมุข
สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนครพนม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม 48000

¹ผู้เขียนหลัก อีเมลล์: localpower0225@gmail.com

บทคัดย่อ

ชุมชนบ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม เป็นชุมชนที่ผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้าน แหล่งสำคัญแห่งหนึ่งในภาคอีสาน ที่สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและเป็นที่ยึดกันอย่างแพร่หลายไปทั่วประเทศ ในปัจจุบันบ้านท่าเรือกำลังประสบกับภาวะวิกฤตในการขาดแคลนไม้วัตถุดิบในการทำเครื่องดนตรี เนื่องจากป่าไม้ในหมู่บ้านที่เป็นแหล่งวัตถุดิบสำคัญร่อยหรอ ด้วยเหตุดังกล่าว โครงการวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทบทวนถึงปัญหาเรื่องการจัดการผลผลิตจากป่าที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเครื่องดนตรีพื้นเมือง และ 2) หาแนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research หรือ PAR) เก็บข้อมูลร่วมกับนักวิจัยชาวบ้านด้วยเครื่องมือต่างๆ เช่น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่มย่อย และการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อระดมความคิดเห็นร่วมกัน โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตและกลุ่มผู้ค้าเครื่องดนตรี กลุ่มชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องเครื่องดนตรีและพรรณไม้พื้นเมือง และกลุ่มผู้นำชุมชน

ผลการวิจัย พบว่า พัฒนาการของการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ในชุมชนบ้านท่าเรือแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงแรก สมัยการผลิตแคนในระยะเริ่มแรก พ.ศ. 2470 - 2499 เป็นช่วงที่ชาวบ้านใช้วัตถุดิบส่วนใหญ่ที่มีอยู่ในชุมชนในการทำแคน มีวิธีการจัดการป่าชุมชนภายใต้คติความเชื่อเรื่องผีปู่ตาและกลไกในระบบเครือญาติ ช่วงที่สอง สมัยการขยายตัวของการผลิตแคนและเครื่องดนตรีชนิดอื่น พ.ศ. 2500 - 2557 ช่วงนี้เป็นการผลิตเพื่อส่งออกยังตลาดภายนอก มีการนำเข้าไม้ที่เป็นวัตถุดิบจากประเทศลาวและจังหวัดใกล้เคียง โดยชาวบ้านได้จัดการป่าไม้และวัตถุดิบในการทำเครื่องดนตรีผ่านองค์กรชุมชน สำหรับแนวทางการบริหารจัดการป่าไม้ชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น ได้ขับเคลื่อนด้วยการหาวิธีการขยายพันธุ์ไม้ไผ่ลูกแคน เพื่อปลูกทดแทนพื้นที่ป่าในชุมชนและเพื่อทดแทนการนำเข้าจากภายนอก รวมถึงการสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ป่าปู่ตา เพื่อเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ในป่า อันเป็นการเสริมพลังเพื่อสร้างจิตสำนึกและการตระหนักรู้เห็นความสำคัญของป่าชุมชน

คำสำคัญ: การจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน แหล่งวัตถุดิบ เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน

**Sustainable Management of Community Forest
as Material Site for Producing Isan Folk Music
Instruments: Case Study of Tha Ruea Village,
Tha Ruea Sub District, Na Wa District,
Nakhon Phanom Province**

Anuchit Singsuwan^{*}, Siriyaporn Saleepun and Kanin Chueduangpuy

*Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Liberal Arts and Science,
Nakhon Phanom University, Muang, Nakhon Phanom 48000*

^{*}Corresponding author's E-mail: localpower0225@gmail.com

Abstract

Tha Ruea Village, Tha Ruea sub District, Na Wa District, Nakhon Phanom Province, was a well-known community in the northeastern region as an important site of manufacturing Isan folk music instruments. Nowadays, however, Tha Ruea Village encounters a crisis of wood materials for manufacturing Isan folk music instruments because community forest as the main material site was becoming depleted. The objectives of this research project are 1) to contemplate circumstance of problems toward community forest management for manufacturing Isan folk music instruments. 2) to study and find out a sustainable management approach of community forest as a material site for manufacturing Isan folk music instruments. Participatory action research (PAR) was the heart of research process and research tools used in this research were an in-depth interview, a focus group discussion and especially, the community forum organized villagers and researchers for running a brainstorming. The research participants and representative samples consisted of manufacturer and dealer group, local intellectual and expert group and community leader group.

The findings showed that development and usage of Tha Ruea's community forest could be divided into two stages. In the first stage or the early Isan folk music instruments manufactures (1927–1956), the major materials for manufacturing Isan folk music instruments were taken from the community forest managed by using belief of guardian spirit and kinship system as the main supporting and controlling mechanism. The second stage or the expansion of Isan folk music instruments manufactures (1957–2014) revealed the rapid growth of Isan folk music instruments manufacture as the exported products. In this period, the major materials for manufacturing Isan folk music instruments were taken from Lao People's Democratic Republic and its periphery. Community organizations were used as the main mechanism of community forest management.

The approaches of sustainable management of community forest as material sites for manufacturing Isan folk music instruments taken from this research were to find out techniques of material plant breeding for increasing community forest area and reducing imported materials from outside community. Ecotourism of community forest was also an alternative tool for supporting of learning process of local plants as well as empowering of villagers through consciousness-raising toward community forest.

Keywords: Community forestry management, Material site, Isan folk music instruments

บทนำ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานมีขนาดพื้นที่ 1 ใน 3 ของประเทศไทย หรือประมาณ 106.4 ล้านไร่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงโอบล้อมด้วยขุนเขาเกือบทุกด้าน กล่าวคือ ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือเทือกเขาเพชรบูรณ์ มีเทือกเขาตงพญาเย็นกั้นแบ่งออกจากภาคเหนือและภาคกลาง ส่วนทางด้านทิศใต้เป็นเทือกเขาพนมดงรัก เส้นเขตแดนระหว่างประเทศกัมพูชา นอกจากนี้ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือภายในภูมิภาคยังเป็นที่ตั้งของเทือกเขาภูพานที่แบ่งภาคอีสานออกเป็นสองส่วน คือ อีสานตอนบนหรือแอ่งสกลนคร และอีสานตอนล่างหรือแอ่งโคราช แนวเทือกเขาเหล่านี้เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำหลายสายซึ่งไหลเลี้ยวตัดผ่านใจกลางของภูมิภาค ก่อนลงสู่แม่น้ำโขงที่เป็นขอบตะขบชายแดนระหว่างอีสานกับลาว แม่น้ำสำคัญในภูมิภาค ได้แก่ แม่น้ำสงครามในแอ่งสกลนคร แม่น้ำมูลกับแม่น้ำชีในแอ่งโคราช ตามริมฝั่งแม่น้ำเป็นที่ราบลุ่ม บริเวณที่ถัดออกไปเป็นที่ราบเชิงเขาและเขตภูเขาสูงตามลำดับ ด้วยความหลากหลายของภูมิประเทศทำให้ป่าไม้ของภาคอีสานมีหลายชนิด ได้แก่ ป่าเต็งรังหรือป่าโคกที่ขึ้นอยู่บนที่ราบและโคกเนิน ป่าบุ่ง-ป่าทามที่ขึ้นริมห้วยหนองและป่าดงดิบที่บนเขตภูเขาสูง (สนั่น ชูสกุล และคณะ, 2549)

ทรัพยากรป่าไม้เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการตั้งถิ่นฐานของคนอีสาน ร่วมกับข้าว ปลา เกษี และเหล็ก สิ่งเหล่านี้สำคัญต่อพัฒนาการของสังคมมนุษย์ในพื้นที่มากกว่า 3,000 ปี ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และยังคงสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2533) ผลผลิตจากป่าเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพของคนอีสานนานับประการ เช่น สัตว์ป่าและพืชผักพื้นบ้านบางชนิดเป็นอาหารและยาสมุนไพร ไม้จากป่าถูกนำมาสร้างบ้านเรือน หรือทำเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ฯลฯ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นภายในภูมิภาค อันเป็นผลจากการพัฒนาตามแบบทุนนิยม ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา ทำให้เกิดการขยายพื้นที่เกษตรกรรม การสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ (ประยงค์ เนตยารักษ์ และ บัณฑร อ่อนดำ, 2534) สิ่งเหล่านี้มีผลทำให้พื้นที่ป่าไม้ในภาคอีสานลดลงทุกปี โดยปี พ.ศ. 2495 มีพื้นที่ป่าทั้งหมด 64.1 ล้านไร่ หรือร้อยละ 60.3 ของพื้นที่ภาคอีสาน ต่อมาปี พ.ศ. 2504 มีราว 44.3 ล้านไร่ หรือร้อยละ 41.94 และในปี พ.ศ. 2557 มีราว 15.7 ล้านไร่หรือร้อยละ 15.02 ของพื้นที่ภูมิภาค (กรมป่าไม้, 2557) การลดลงของพื้นที่ป่าส่งผลต่อการดำรงชีวิตของคนอีสานที่เคยพึ่งพิงป่า อีกทั้งชาวบ้านยังถูกกีดกันการใช้ประโยชน์

ด้วยข้อกำหนดกฎหมายของรัฐ ทำให้เกิดความขัดแย้งในเรื่องสิทธิชุมชนในทุกถิ่นที่

หมู่บ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครพนม เป็นชุมชนหนึ่งที่เผชิญกับปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าจนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของชาวบ้านที่เคยหาอยู่หากินตามธรรมชาติและการประกอบอาชีพทำเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ได้ใช้ไม้จากป่าเป็นวัตถุดิบในการทำแคน พิณ โหวด และโปงลาง กล่าวคือ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนบ้านท่าเรือร่อยหรอ ชาวบ้านจึงจำเป็นต้องนำเข้าไปตัดจากภายนอก โดยนำเข้าไปใส่ลูกแคน (ไฟเฮียะ) ไม้ที่ใช้ทำแคนจากประเทศลาว เมื่อปี พ.ศ. 2519 ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 ชาวบ้านท่าเรือได้นำเข้าไปใส่ลูกแคน จำนวน 40,000 ลำ และในปี พ.ศ. 2557 ปริมาณการนำเข้าสูงขึ้นเป็นเท่าตัว โดยมีถึง 360,500 ลำ ในส่วนไม้วัตถุดิบชนิดอื่นก็ต้องนำเข้าจากภายนอกด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่าง ไม้เนื้อแข็ง (ไม้รักใหญ่) ที่ใช้ทำเต้าแคนหรือส่วนที่ใช้จับแคน ไม้สะพาง (ไม้เอื้องหรือหน่บริป่า) ที่ใช้ทำพิณ เป็นต้น เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการนำเข้าไม้วัตถุดิบดังกล่าวและจัดการป่าชุมชนบ้านท่าเรือให้สมบูรณ์และยั่งยืน โครงการวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษาพัฒนาการของการจัดการป่าชุมชนของบ้านท่าเรือในการเป็นแหล่งวัตถุดิบผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้าน 2) ศึกษาแนวทางการจัดการป่าชุมชนของบ้านท่าเรือให้เกิดความยั่งยืนและเอื้อต่อการเป็นแหล่งวัตถุดิบเพื่อการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้าน

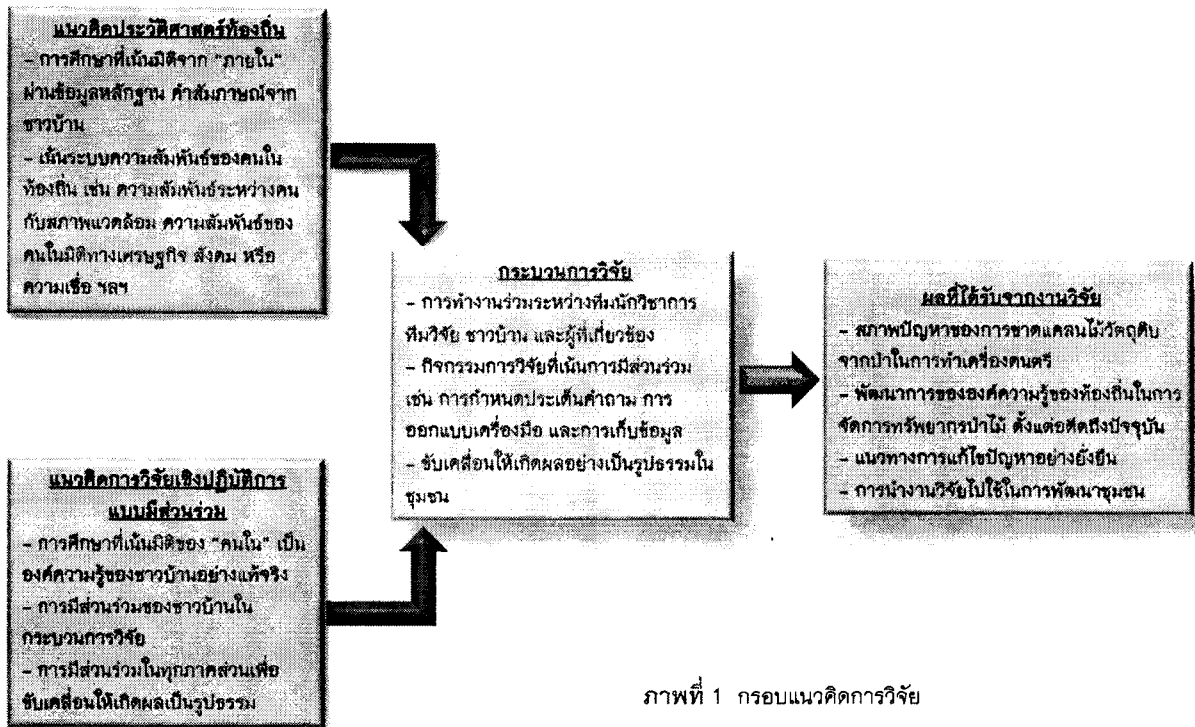
กรอบแนวคิดในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง คือ แนวคิดการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและแนวคิดการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างกรอบแนวคิด (ภาพที่ 1) ขึ้นมาปรับใช้ในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ และการทำงานร่วมกับชุมชน ดังนี้

1) แนวคิดการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (Local history) เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมของชุมชนต่างๆ ในท้องถิ่น ด้วยมุมมองจาก "ภายใน" ผ่านข้อมูลหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงสำนึกของชาวบ้านอย่างแท้จริง เช่น ตำนาน นิทานพื้นบ้าน และการสัมภาษณ์ สอบสวนคนท้องถิ่น มิใช่เอกสารหลักฐานจากทางราชการที่สะท้อนมุมมองของ "คนนอก" ซึ่งแฝงเร้นด้วยอคติในการมองท้องถิ่น ดังนั้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงเป็นประวัติศาสตร์มวลชนของคนชั้นล่าง มิใช่เรื่องราวของคนชั้นนำหรือผู้ปกครอง (ธิดาสาระยา, 2539) นอกจากนี้การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นยัง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สัมพันธ์กับแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม (Cultural ecology) โดยมองว่าเป็นการศึกษาพัฒนาการปรับตัวของสังคมมนุษย์ในแต่ละช่วงเวลาที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม นักวิชาการคนสำคัญที่เสนอแนวคิดดังกล่าวคือ ศรีศักร วัลลิโภดม (2533) กล่าวว่า การศึกษาเรื่องท้องถิ่นเป็นการศึกษาของผู้คนที่อยู่อาศัยในอาณาบริเวณเดียวกัน มีความสัมพันธ์กันทางด้านระบบสังคม ระบบความเชื่อ พิธีกรรม และระบบการเมืองการปกครองร่วมกัน จนอาจกล่าวได้ว่าผู้คนในที่แห่งนั้นมีคล้ายคลึงกันและมี "สำนึกเป็นถิ่นเดียวกัน" ดังนั้นการใช้แนวคิดการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมาปรับใช้ในโครงการวิจัยนี้ จึงเป็นวิธีการมองประสบการณ์การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในมิติจาก "ภายใน" ชุมชนภายใต้เงื่อนไขของสภาพธรรมชาติและบริบททางสังคมในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทเรียนจากอดีต ที่มีทั้งความสำเร็จรวมถึงปัญหาและอุปสรรค อันเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

2) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมเป็นคำที่ใช้กันมากในปัจจุบันทั้งแวดวงวิชาการและสายงานด้านการพัฒนาสังคม ซึ่งถือเป็นแกนหลักของกระบวนการพัฒนามาตามแนวทางระบอบประชาธิปไตย ที่ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในทุกภาค

ส่วนได้ร่วมคิด ร่วมทำงาน และรับผิดชอบร่วมกัน แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมได้มีการนิยามที่หลากหลายที่สำคัญเช่น WHO และ UNICEF (1978) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคม รวมถึงการปฏิบัติตามแผนการและโครงการต่างๆ ด้วยความสมัครใจ

แนวคิดการมีส่วนร่วมได้ถูกปรับใช้ในการวิจัยท้องถิ่น หรือที่เรียกกันว่างานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research หรือ PAR) มีเป้าหมายในการสร้างองค์ความรู้ที่เป็นของ "คนใน" หรือของชาวบ้านอย่างแท้จริง โดยให้ชาวบ้านมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมวิจัย ได้เรียนรู้วิธีการในการศึกษาปัญหา ร่วมวางแผนงานและดำเนินการวิจัยไปด้วยกัน แล้วนำองค์ความรู้จากงานวิจัยไปใช้ขับเคลื่อนโดยทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อท้องถิ่น (กมลสุดประเสริฐ, 2537) ตัวอย่างของงานวิจัยในแนวนี้นั้น เช่น งานศึกษาของธัญญา สังขพันธานนท์ และคณะ (2546) ศึกษาความสัมพันธ์ของผู้คนกับสถานที่สำคัญในชุมชนลุ่มน้ำชี โดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล วิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูลร่วมกัน ด้วยวิธีการเช่นนี้ทำให้ทราบว่าทรัพยากรป่าไม้ แหล่งน้ำ พื้นที่สาธารณะตามหมู่บ้านมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวันของชาวบ้าน นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาของลัดดา ไหวติ และคณะ

(2547) ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับโรงเรียนชาวไทใหญ่แห่งหนึ่งในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เริ่มจากการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยเบื้องต้น ให้กับทีมวิจัยชาวบ้าน ต่อจากนั้นได้ร่วมกันสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล การจัดทำร่างหลักสูตร และการทดลองใช้ในการเรียนการสอน จนท้ายที่สุดก็ได้หลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทใหญ่

โครงการวิจัยนี้ได้นำวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มาปรับใช้ร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นแนวทางที่จะทำให้เข้าใจถึงสภาพปัญหาจากแง่มุมของคนในท้องถิ่น จากการทบทวนประสบการณ์การใช้ทรัพยากรป่าไม้ของชาวบ้านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีเป้าหมายเพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหายั่งยืน ทั้งนี้คณะวิจัยจากมหาวิทยาลัยนครพนม ได้ทำงานร่วมกับคณะนักวิจัยชาวบ้านท่าเรือ สรุปออกมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังแสดงในแผนผังข้างต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนบ้านท่าเรือ มีการสำรวจสภาพปัญหาของป่า ปริมาณการใช้ไม้วัตถุดิบจากป่าในการทำเครื่องดนตรีแต่ละประเภท รวมถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งมีทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณผสมผสานกัน รายละเอียดดังนี้

1) พื้นที่วิจัย

พื้นที่ชุมชนบ้านท่าเรือ หมู่ที่ 1, 2 และ 8 ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

2) ระยะเวลาการวิจัย

ใช้ระยะเวลาทั้งหมด 12 เดือน เริ่มตั้งแต่วันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2556 ถึงวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2557

3) ประชากรที่เข้าร่วมการวิจัย

มีจำนวน 65 คน ดังนี้

3.1) ทีมวิจัยจากมหาวิทยาลัยนครพนม คือ อาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษา จำนวน 10 คน

3.2) ทีมวิจัยชาวบ้าน ประกอบด้วยคนกลุ่มต่างๆ ได้แก่

- ประชาชนชาวบ้าน ได้แก่ ช่างทำเครื่องดนตรี คือ ช่างทำแคน พิณ โหวด โป่งกลาง ปี่นก รวมถึงเครื่องดนตรีที่ทำเป็นของที่ระลึก ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน เช่น หมอยาสมนไพร ช่างไม้ พรานหาของป่า กะเจ้าผู้ทำพิธีกรรมในป่าปู้ดา รวมถึงผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน

- ผู้ประกอบการค้าเครื่องดนตรี ได้แก่ ผู้จัดทำวัสดุ อุปกรณ์ทำเครื่องดนตรี ผู้ขายเครื่องดนตรี และสมาชิกกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จำนวน 10 คน

- ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และสมาชิกเทศบาล จำนวน 5 คน

- เด็กและเยาวชนโรงเรียนราษฎร์สามัคคี จำนวน 20 คน

3.3) ตัวแทนหน่วยงานราชการ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานจัดการทรัพยากรป่าไม้ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ และคณะครูอาจารย์จากโรงเรียนราษฎร์สามัคคี รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน

4) เครื่องมือในการวิจัย

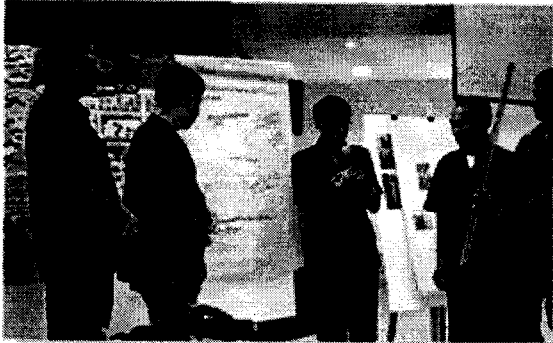
คณะผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือในการทำวิจัยที่หลากหลายในการเก็บข้อมูล โดยเน้นสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในหมู่คณะวิจัยกับชาวบ้านผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างสนุกสนาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนที่ทางความคิด (Mind map) การจัดเวทีชาวบ้านหรือกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus groups) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และแผนที่ทำมือ (Handmade map) เป็นต้น

5) ขั้นตอนการวิจัย

5.1) ทีมวิจัยมหาวิทยาลัยนครพนมสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และลงพื้นที่ศึกษาสภาพทั่วไปของบ้านท่าเรือพร้อมทั้งได้เข้าหารือกับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน เพื่อชี้แจงถึงความสำคัญของโครงการและขอความร่วมมือให้ทำงานวิจัยด้วยกัน

5.2) สร้างทีมนักวิจัยชาวบ้าน ให้เข้ามาร่วมทำงานขับเคลื่อนในพื้นที่ และได้จัดให้มีการอบรมพื้นฐานการวิจัย ที่สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยนครพนม (ภาพที่ 2) ทำให้ทราบถึงวิธีการทำวิจัยชุมชน และเป็นโอกาสให้นักวิจัยบ้านท่าเรือได้พบปะแลกเปลี่ยนกับทีมวิจัยในพื้นที่อื่น เช่น นักวิจัยบ้านน้ำก่ำ อำเภอรอดุพนม ทำเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ภาพที่ 3) นักวิจัยบ้านแก่ง อำเภอนาแก ทำเรื่องการจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม ฯลฯ

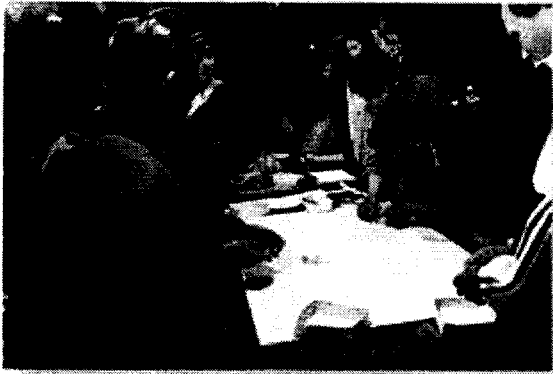
5.3) คณะผู้วิจัยทั้งทีมวิจัยชาวบ้านและทีมมหาวิทยาลัยนครพนม ได้จัดสนทนากลุ่มย่อยเพื่อตั้งคำถามในการดำเนินงานวิจัย โดยใช้แผนที่ทางความคิดในการจับประเด็นและหาข้อสรุปร่วมกัน ซึ่งข้อมูลจากกระบวนการนี้ได้นำไปสู่การจัดทำแบบฟอร์มที่ใช้ในการสัมภาษณ์บุคคล และการออกแบบรูปแบบกิจกรรมเพื่อเก็บข้อมูล

ภาพที่ 2 คณะวิจัยชาวบ้านเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับ
พื้นฐานงานวิจัยท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยนครพนม

ภาพที่ 3 คณะวิจัยชาวบ้านศึกษาดูงานพื้นที่วิจัยโครงการจัดการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนที่บ้านน้ำก่ำ อำเภอรอดุพนม จังหวัดนครพนม

ภาพที่ 4 คณะวิจัยชาวบ้านร่วมกันทำแผนที่ทำมือ
(สำรวจครัวเรือนที่ผลิตเครื่องดนตรี)

ภาพที่ 5 คณะวิจัยชาวบ้านร่วมกันทำแผนที่ทำมือ
(สำรวจการกระจายตัวของพันธุ์ไม้ในป่าชุมชน)

ภาพที่ 6 การทำ Time line ชุมชน

ภาพที่ 7 การสำรวจพันธุ์ไม้ในป่าชุมชน

5.4) ขั้นตอนการเก็บข้อมูลในงานวิจัย ได้เน้นการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณผสมผสานกัน มีกระบวนการสำคัญ ดังนี้

- การทำแผนที่สำรวจข้อมูลครัวเรือนที่ผลิตเครื่องดนตรี โดยชาวบ้านได้ร่วมกันทำแผนที่ทำมือ (ภาพที่ 4 และ 5) ด้วยการร่างแผนที่หมู่บ้านลงบนกระดาษชาร์ต แล้วใช้กระดาษสีต่างๆ เป็นสัญลักษณ์แทนสถานที่สำคัญในชุมชน และครัวเรือนที่ผลิตเครื่องดนตรีแต่ละชนิด ทำให้ทราบถึงทำเลที่ตั้งของป่าไม้ แหล่งน้ำ แหล่งเกลือ และจำนวนของครัวเรือน ที่ผลิตเครื่องดนตรีแต่ละประเภท

- การจัดทำ Time line ชุมชน (ภาพที่ 6) ด้วยการเชิญชวนให้ทุกคนร่วมบอกเล่าเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยการเขียนรายละเอียดหรือถ่ายรูปถ่ายเก่ามาติดลงบนแผ่นกระดาษชาร์ตที่ทำเป็นเส้นแบ่งช่วงเวลา Time line วิธีการนี้ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรจากป่าในแต่ละยุค เช่น การตั้งหมู่บ้าน การขยายตัวของชุมชน ปีที่เริ่มทำเครื่องดนตรี ฯลฯ

- การสำรวจสภาพป่าไม้ในชุมชน (ภาพที่ 7) เป็นความร่วมมือระหว่างนักวิจัยชาวบ้านกับทีมนักวิชาการที่ได้นำความรู้ทางด้านพืชศาสตร์มาศึกษาอย่างเป็นระบบ ด้วยการสุ่มสำรวจพันธุ์ไม้ยืนต้นและไม้พุ่มจากพื้นที่จำนวน 4 แปลง มีการวัดขนาดความสูงและเส้นรอบวงลำต้นของไม้แต่ละประเภท โดยมีนักวิจัย ชาวบ้านคอยให้ข้อมูลชื่อพันธุ์ไม้ในภาษาถิ่น ลักษณะทั่วไป และการใช้ประโยชน์ ซึ่งมีการบันทึกรายละเอียดแต่ละรายการไว้ นอกจากนี้ทางคณะวิจัยได้สำรวจสภาพดินบริเวณป่าด้วย และขั้นตอนสุดท้ายของการสำรวจป่า คือ การทำแผนที่แสดงการกระจายตัวของพรรณพืชแต่ละชนิดในป่าชุมชน เพื่อชี้วัดความหนาแน่นของพืชแต่ละชนิด ซึ่งเป็นข้อมูลนำมาสู่การวิเคราะห์ถึงแนวทางการจัดการป่าให้เกิดความยั่งยืน

- การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นวิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชน ชาวบ้าน หรือผู้รอบรู้ในเรื่องต่างๆ โดยการสัมภาษณ์มีทั้งแบบกึ่งโครงสร้างที่มีชุดคำถามเป็นแนวทาง และแบบไม่มีโครงสร้างที่เป็นการสนทนาทั่วๆ ไป ไม่ได้มีประเด็นในการเก็บข้อมูลที่เฉพาะเจาะจง กระบวนการนี้ทำให้ทราบประสบการณ์ส่วนบุคคลที่มีต่อป่าและมุมมองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมหมู่บ้าน

- การหาแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เป็นการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนในการหาทางออกร่วมกันถึงการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนทรัพยากร และการฟื้นฟูสภาพป่า เก็บข้อมูลด้วยการทำแผนที่ทางความคิด

(Mind map) ซึ่งมีข้อสรุปร่วมกันว่า ทางมหาวิทยาลัยนครพนม ชาวบ้านท่าเรือ และหน่วยงานในพื้นที่ คือ เทศบาลตำบลท่าเรือ สำนักพัฒนาชุมชนนาหว้า และสำนักงานเกษตรอำเภอนาหว้า ได้ตกลงที่จะขับเคลื่อนร่วมกันให้เกิดการจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืน โดยให้ชาวบ้านได้ใช้เป็นที่หาอยู่หากิน เป็นแหล่งไม้วัตถุดิบในการทำเครื่องดนตรีควบคู่ไปกับ การอนุรักษ์ด้วย

5.5) การเขียนรายงานการวิจัย เริ่มจากคณะวิจัยและชาวบ้านร่วมกันกำหนดเค้าโครงร่างรายงานการวิจัย ต่อจากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ เรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยโดยการพรรณนาความ เมื่อได้ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์แล้วก็เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากทีมวิจัยชาวบ้าน จากนั้นได้นำร่างรายงานมาแก้ไขให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นำส่งแหล่งทุนและมอบให้ชุมชนไว้ใช้ประโยชน์ต่อไป

ผลการวิจัย

1) บริบทของชุมชนบ้านท่าเรือ

ในปัจจุบันพื้นที่ทั้งหมดของหมู่บ้านท่าเรือมีประมาณ 4,434 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 2,192 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย 1,655 ไร่ และพื้นที่สาธารณชนรวมป่าไม้และหนองน้ำอีกราว 587 ไร่ ตัวหมู่บ้านตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอนาหว้าประมาณ 6 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวจังหวัดนครพนมประมาณ 98 กิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้คือ ทิศเหนือจรดกับบ้านเสียวและบ้านโคกสะอาด ตำบลบ้านเสียว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม ทิศใต้จรดกับบ้านนาซ่อม ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม ทิศตะวันออกจรดกับบ้านปะหว้า ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม และทิศตะวันตกจรดกับบ้านเม่นใหญ่ ตำบลปะหว้า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร

การปกครองของบ้านท่าเรือแบ่งเป็น 3 หมู่บ้าน คือ บ้านท่าเรือหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 8 รวมครัวเรือนทั้งหมด 564 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 2,715 คน เป็นชาย 1,309 คน และหญิง 1,406 คน เกือบทั้งหมดเป็นกลุ่มคนเชื้อสายไทลาวที่อพยพมาจากจังหวัดอำนาจเจริญเมื่อ พ.ศ. 2356 บางส่วนเป็นชาวยุโรป ชาวญ้อ และชาวแสก ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน แต่ทั้งหมดรับวัฒนธรรมไทลาวเข้ามาใช้ในการดำเนินชีวิต โดยยึดมั่นในฮีต 12 คอง 14 เป็นธรรมเนียมปฏิบัติ มีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาและนับถือลัทธิพิธีบูชาผีบรรพบุรุษไปด้วยพร้อมกัน งานประเพณีที่สำคัญ คือ งานบุญสะเทวด เดือน 4 (มีนาคม) จัดขบวนแห่และเทศน์เกี่ยวกับเรื่องพระเวสสันดรชาดกที่วัดโพธิ์ชัย พร้อมกันนั้นได้จัดงาน “วันเสียงแคนดัง” แสดงวง

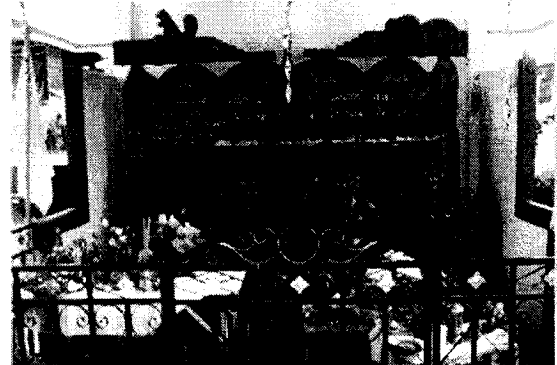
ดนตรีพื้นบ้าน (ภาพที่ 8) ออกเรือนจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมของชุมชน และทำพิธีบูชา “ปู่แคน” (ภาพที่ 9) ดวงวิญญาณบรรพชนผู้ริเริ่มการทำแคนขึ้นในหมู่บ้าน ทั้ง 4 คือ นายโลน แสนสุริยวงศ์ นายไกร นายไคร้ และ นายลอง แมดมีงเหง้า (เกษชัย มิ่งวงศ์ธรรม, สัมภาษณ์เมื่อ 10 เมษายน 2557) นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรมเลี้ยงผีปู่ตา (ภาพที่ 10) ที่ป่าศักดิ์สิทธิ์ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้าน ในเดือน 6 (เดือนพฤษภาคม) ก่อนฤดูการเพาะปลูก และเดือน 11 (ธันวาคม) ภายหลังการเก็บเกี่ยวพืชผล เพื่อร้องขอให้ผีปู่ตาประทานความอุดมสมบูรณ์ให้กับชุมชน

ประชากรส่วนใหญ่ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงวัว-ควาย จับปลา ทอผ้าไหม ทำเกลือสินเธาว์ และนิยมทำงานรับจ้างหรือค้าขายควบคู่ไปด้วย ที่สำคัญคือ การผลิตและขายเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่มีราว 289 ครุว์เรือน ในจำนวนนี้มีทั้งการทำแคน พิณโปงลาง ปี่นก และของที่ระลึกที่ทำเป็นรูปแคนขนาดเล็ก แสดงให้เห็นถึงความชำนาญในการทำเครื่องดนตรี การประกอบอาชีพ

เหล่านี้ได้พึ่งพาฐานทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนเป็นปัจจัยการผลิต กล่าวคือ ตัวหมู่บ้านตั้งอยู่บนดอนหรือภาษาอีสานเรียกว่า “โคก” มีชื่อว่า “โคกหนองแต้” เป็นป่าดงต้นแต้ (มะค่าแต้) โอบล้อมด้วยพื้นที่ลุ่มน้ำของลำห้วยบ่อกอก สาขาของลำน้ำอุโนแม่น้ำสำคัญในเขตนี้ ดังนั้นเมื่อถึงฤดูฝน (พฤษภาคม-ตุลาคม) น้ำจะท่วมซึ่งกลายเป็นสภาพเป็น “บึง-ทาม” (ภาพที่ 11) ซึ่งชาวบ้านใช้แหล่งหาปลา จับสัตว์น้ำ บางพื้นที่ยกตัวสูงขึ้นมาเล็กน้อยเป็นพื้นที่นาข้าว แต่เมื่อเข้าสู่ฤดูแล้ง (พฤศจิกายน-เมษายน) น้ำในเขตทามจะแห้งขอดเกิดคราบเกลือเกาะกระจังติดอยู่ตามผิวดิน ชาวบ้านที่ฝังงัดเกลือไว้บริโภคในชุมชนและค้าขายแลกเปลี่ยน จึงได้รับการขนานนามชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านท่าเรือ” (ชัยศักดิ์ ภูมูล, 2543) มีหลักฐานชี้ให้เห็นว่าบ้านท่าเรือเป็นแหล่งเกลือโบราณมากกว่า 3,000 ปีแล้ว ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และมีความเชื่อมโยงกับชุมชนโบราณอีกหลายแห่งในลุ่มน้ำสงคราม (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542)

ภาพที่ 8 การแสดงในวันงานเลี้ยงแคนดัง ปี 2557

ภาพที่ 9 ปู่แคน บรรพชนผู้ริเริ่มการทำแคนในหมู่บ้าน

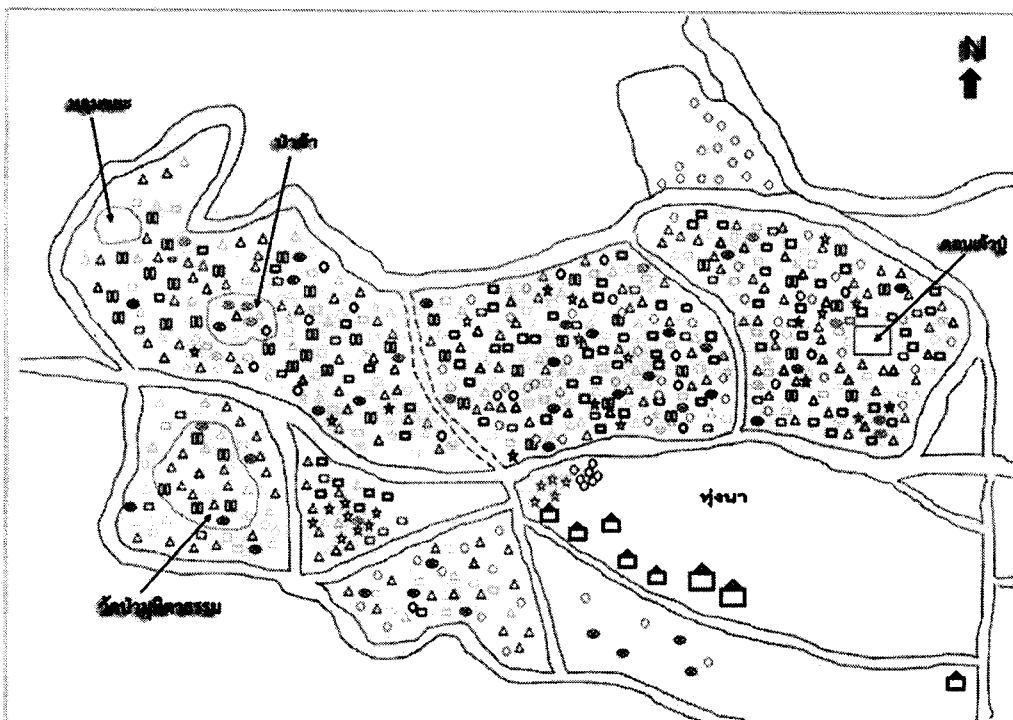
ภาพที่ 10 สภาพป่าปู่ตา และ ศาลปู่ตา ส่วนหนึ่งของป่าชุมชนบ้านท่าเรือ

ภาพที่ 11 บึง-ทาม ยามน้ำหลาก และ นาเกลือสินเธาว์

ในส่วนป่าชุมชนของบ้านท่าเรือ มีพื้นที่ราว 182 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ตอนป่า 22 ไร่ อีก 160 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าสาธารณะ สภาพป่าเป็นป่าเต็งรัง มีพันธุ์ไม้ทั้งหมดราว 48 ชนิด (สำรวจเฉพาะไม้ยืนต้นและไม้พุ่มที่เห็นได้ชัด) พืชที่มีมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ต้นเต็ง เหมือนดิลาด สมัด แด้ว และประดู่ การใช้ประโยชน์จากป่าชาวบ้านใช้เป็นแหล่งอาหารตามฤดูกาล เช่น ผัก เห็ด หน่อไม้ที่ได้

จากป่าในช่วงฤดูฝน พืชบางชนิดเป็นยาสมุนไพร เช่น ต้นคัตเค้า ใช้แก้ไข้แก้ไอ ต้นตะโก้ (กำแพงเจ็ดชั้น) ใช้เป็นยาแก้ท้องผูก แก้กโรคกระเพาะ ฯลฯ ส่วนไม้เนื้อแข็งจำพวกไม้แดง ไม้จิก ไม้ยัง ใช้ในการสร้างบ้านเรือน ที่สำคัญคือ ป่าชุมชนบ้านท่าเรือมีไม้และวัตถุดิบที่ใช้ทำเครื่องดนตรีพื้นบ้าน อาชีพสำคัญของคนในชุมชน ซึ่งในปัจจุบันกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตและส่งผลต่อเศรษฐกิจชุมชน

สัญลักษณ์		
1	△	ต้นจิก
2	□	ต้นฮัง
3	△	ต้นกุง
4	□	ต้นสมัด
5	△	ต้นกอกเลื่อม
6	□	ต้นเค้า
7	△	ตะโก้
8	□	ต้นเหมียด
9	△	ต้นตัว
10	⊞	ไม้จอก
11	△	ต้นนมสาว
12	□	ต้นแดง
13	△	ต้นเต้าเย็น
14	□	ปอเต่าไห
15		ปอช้าง
16	○	หินตั้ง
17	△	ต้นหว้า
18	○	ต้นปูนผง
19	△	หมากผ่าสาม
20	□	ต้นหนามแดง
21	△	หมากแบน
22	□	หนามปลาตุก
23	△	ต้นยอ
24	□	ต้นช้างน้ำ
25	○	ต้นห้าดอก
26	○	ต้นกาทะเลา
27	○	ต้นก้อ
28	○	ไม้แคน
29	○	น้ำกลิ้ง
30	○	ไม้เท็ง
31	○	ประดู่
32	○	กระบก
33	○	ต้นซีเหล็ก
34	☆	มะม่วงป่า
35	☆	หมากผีห่วน
36	☆	ต้นเป่า
37	☆	ด้วง
38	○	เข้มน้ำ
39	☆	ต้นตะแบก
40	☆	ต้นสักทอง
41	⊗	ต้นสักป่า
42	⊗	หมากเล็บแมว
43	⊗	มะขามป้อม
44	⊗	ต้นข่อย
45	⊗	ต้นขนทอง
46	⊗	ต้นเขือง
47	⊗	ต้นพมปก
48	⊗	หมากเฒ่า

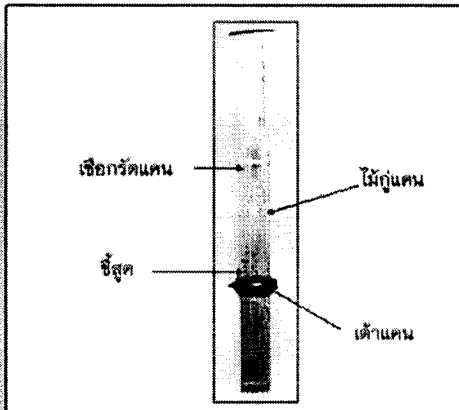
ภาพที่ 12 แผนที่แสดงการกระจายตัวของพันธุ์ไม้ในป่าชุมชน

2) พัฒนาการของการจัดการป่าชุมชนของบ้านท่าเรือ การเป็นแหล่งวัตถุดิบผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านแบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลา ได้แก่ สมัยการผลิตแคนในระยะเริ่มแรก พ.ศ. 2470 - 2499 และสมัยการขยายตัวของการผลิตแคนและเครื่องดนตรีชนิดอื่น พ.ศ. 2500 - 2557

2.1) สมัยการผลิตแคนในระยะเริ่มแรก พ.ศ. 2470 - 2499 ความเป็นมาในการผลิตแคนของชุมชนท่าเรือ เริ่มต้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2470 เมื่อนายโลน แสนสุริยวงศ์ ได้นำวิธีการทำแคนที่เรียนรู้สืบทอดจากพี่ชายมาเผยแพร่ให้กับชาวบ้านท่าเรือ นายโลนผู้นี้มีเชื้อสายไทลาวจากจังหวัดอำนาจเจริญ เดิมทีบิดามารดาได้พากันอพยพมาอยู่กับญาติพี่น้องที่บ้านท่าเรือในช่วงทศวรรษ 2450 แต่ตัดสินใจเดินทางร่อนเร่หาที่ดินทำกินเรื่อยไป จนได้กลับมาที่บ้านท่าเรืออีกครั้งพร้อมกับภูมิปัญญาในการทำแคน ซึ่งต่อมาได้ถ่ายทอดให้กับนายไกร นายไคร์ และ นายลอง

แมตมิ่งเหง่า และมีคนอื่นๆ มาขอสมัครเป็นลูกศิษย์จำนวนมาก ทำให้ความรู้การทำแคนแพร่หลายทั่วทั้งหมู่บ้าน ในอดีตแคนเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นในงานบุญประเพณีหรือเพื่อผ่อนคลายในชีวิตประจำวันเท่านั้น เช่น งานบวงสรวงผีปู่ตา งานพิธีเหย้าในการรักษาโรค หรือแม้กระทั่งการเป่าแคนเพื่อ “เกี้ยวสาว” ของชายหนุ่ม ฯลฯ ในส่วนการซื้อขายแคนมิได้แพร่หลาย มีเพียงเฉพาะกรณีที่ผู้ติดต่อขอให้ช่างทำแคนให้เท่านั้น ซึ่งต้องมีความสนิทชิดเชื้อกันพอสมควร

การผลิต “แคน” เป็นหัตถกรรมในครัวเรือนของบ้านท่าเรือ ใช้แรงงานจากสมาชิกในครอบครัวเป็นหลัก มีส่วนประกอบดังนี้ (ภาพที่ 13) (1) **ไม้กู่แคน** คือ ไม้ไผ่ขนาดเล็กที่มีตรวมกันเป็นส่วนต่อขยายเสียงของแคน ทำจากลำต้นไผ่ลูกแคน (ไผ่เสี้ยว) (ภาพที่ 14-15) (2) **ไม้เต้าแคน** เป็นปล้องตรงกลางตัวแคนมีลักษณะกระเปาะเจาะรูตรงกลางเพื่อรวบกู่แคนไว้ ทำจากไม้รักใหญ่

ภาพที่ 13 แสดงส่วนประกอบของแคน

ภาพที่ 14 ช่างเตรียมไผ่ลูกแคนไว้ทำแคน

ภาพที่ 15 ต้นไผ่ลูกแคน ไม้ที่ใช้ทำแคน

ภาพที่ 16 ไม้น้ำเกลี้ยง (ไม้รักใหญ่) ใช้ทำเต้าแคน

(ไม้เนื้อแข็ง) (ภาพที่ 16) (3) **ซี่สุดหรือซี่ผึ้งชั้นโรง** เป็นยาที่ใช้อุดประสานชิ้นส่วนต่างๆ ของแคนให้เข้าด้วยกัน (4) **หลาบโลหะ** เป็นแผ่นโลหะบางๆ ที่สกัดออกมาเป็นลื่นแคน เป็นชิ้นส่วนที่ทำให้เกิดเสียงจากการเป่าลมผ่านลื่นโลหะไปตามลำไม้ที่เป็นลูกแคน (5) **ไม้คั่นเต้า** เป็นไม้คั่นกลางระหว่าง 2 แพของกู่แคนที่นำมาประกบกัน ไม้คั่นเต้าทำจากไม้ไผ่สร้างโพร (ไผ่เลี้ยง) และ (6) **ต้นค้ำ** ที่ใช้ทำเป็นเชือกมัดรวบกู่แคนเข้าประกอบเป็นตัวแคน

ในอดีต วัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ได้มาจากป่าในหมู่บ้านที่มีอยู่เกือบพันไร่ บางส่วนหาได้จากชุมชนใกล้เคียง ซึ่งทุกพื้นที่สามารถเข้าใช้ประโยชน์ได้อย่างสะดวก ยกเว้นพื้นที่ส่วนบุคคลที่ต้องขออนุญาตผู้เป็นเจ้าของก่อน และพื้นที่ป่าปูดตาที่เป็นเขตห้ามตัดไม้ เพราะเป็นป่าศักดิ์สิทธิ์ ในส่วนไม้กู่แคนที่ทำมาจากไผ่ลูกแคนในอดีตใช้จากป่าชุมชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนใกล้เคียงแถบลุ่มน้ำสงคราม ริมฝั่งแม่น้ำโขงที่อำเภอบ้านแพง อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม และในเขตจังหวัดบึงกาฬ โดยชาวบ้านได้เดินทางไปเป็นหมู่คณะเพื่อช่วยกันดูแลให้พ้นจากโจรผู้ร้ายหรือสัตว์ป่า รวมถึงช่วยกันตัดไม้ ซักลากไม้บรรทุกใส่เกวียน ลงแพ ควบคุมการขนส่งจนถึงหมู่บ้านท่าเรือ แต่เดิมการเดินทางแต่ละครั้งใช้เวลาราว 7-8 วัน ใช้เกวียนประมาณ 7-8 เล่ม แต่ละเล่มบรรทุกไม้ลูกแคนมาอย่างเต็มที่ โดยไม้แต่ละท่อนมีเส้นผ่านศูนย์กลางราว 2-3 เซนติเมตร มีความยาวกว่า 3 เมตร นำมามัดรวมกัน 1 มัดมีอยู่ 100 ลำ แคนหนึ่งเต้าจะใช้ไม้ราว 10 ลำ ดังนั้นในแต่ละครั้งการไปหาไม้ไผ่ลูกแคนจึงต้องคุ้มค้ำกับการเดินทางที่ยาวนาน

2.2) สมัยการขยายตัวของการผลิตแคนและเครื่องดนตรีชนิดอื่น พ.ศ. 2500 - 2557 ในช่วงทศวรรษ 2500 การแพร่กระจายของลัทธิคอมมิวนิสต์ในภาคอีสานได้ผลักดันให้รัฐบาลในเวลานั้นมุ่งเน้นการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นผลให้หมู่บ้านท่าเรือถูกกำหนดเป็น “เขตพัฒนา” โดยในปี พ.ศ. 2509 ได้มีการตัดถนนทางเดินรถภายในหมู่บ้าน เป็นการเชื่อมโยงชุมชนท่าเรือกับโลกภายนอก มีการสร้างโรงเรียน สถานศึกษา ในหมู่บ้าน และได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าว ฝ้าย ยาสูบ ปอ และอ้อย ทำให้คนในชุมชนหันมาทำการเกษตรเพื่อการค้า เกิดการขยายพื้นที่ทำเกษตรและพื้นที่อยู่อาศัยรุกล้ำพื้นที่ป่าไม้เพิ่มมากขึ้น

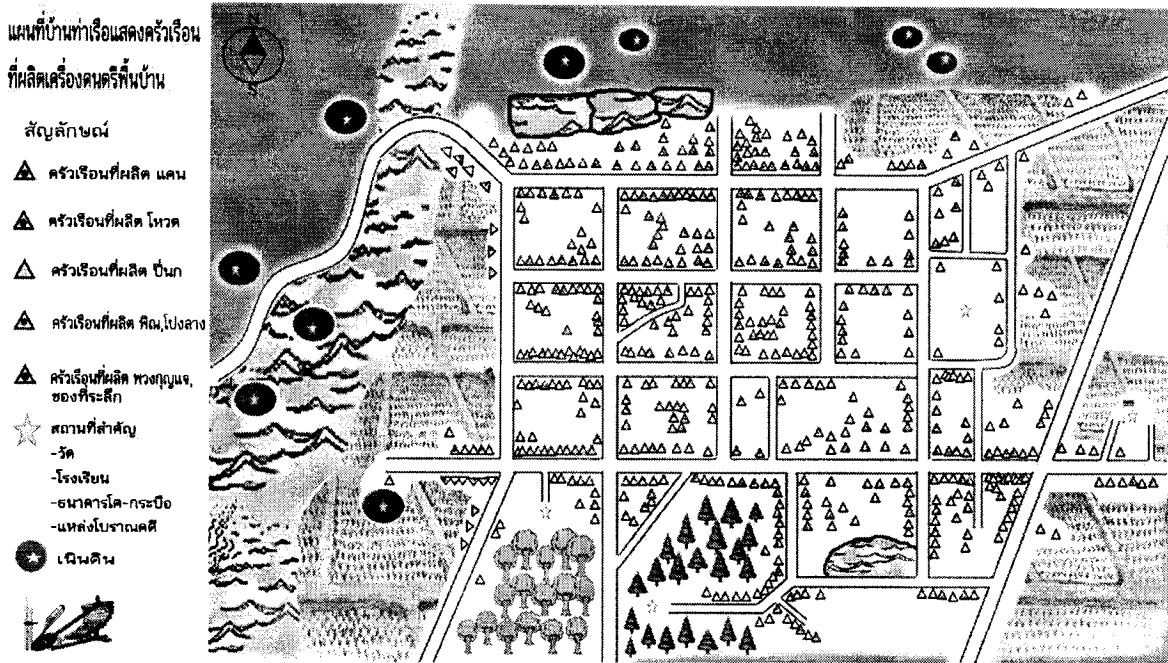
นอกจากนี้ปัจจัยที่ทำให้พื้นที่ป่าลดลงยังเกิดจากการขยายตัวของการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่มีการใช้ไม้วัตถุดิบเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจของสังคมที่มีต่อศิลปวัฒนธรรมอีสาน การเพิ่มขึ้นของวงดนตรีตามสถาบันการศึกษา และตามหมู่บ้านต่างๆ ทำให้ชาวบ้านท่าเรือทำแคน พิณ โหวด และ

โปงลางเพื่อส่งออก และได้มีการพัฒนาให้เป็นที่ต้องการของตลาดเริ่มจากในปี พ.ศ. 2534 รวมตัวเป็นกลุ่มอาชีพกันขึ้นเพื่อร่วมกันพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและสร้างกลไกในการต่อรองกับตลาดภายนอก ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 เครื่องดนตรีบ้านท่าเรือเป็นสินค้าในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ซึ่งได้มีการปรับปรุงคุณภาพให้ได้มาตรฐาน จนในที่สุดได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศในการประกวดหมู่บ้าน OVC (OTOP Village Champion)

จากการสำรวจพบว่าในปี พ.ศ. 2557 มีผู้ทำเครื่องดนตรีทั้งหมด 289 ครั้วเรือน ดังปรากฏในแผนที่แสดงการกระจายตัวของครั้วเรือนที่ผลิตเครื่องดนตรี (ภาพที่ 17) ที่ชี้ให้เห็นว่ามีครอบครัวที่ผลิตแคน (สีแดง) 147 ครอบครัว ผลิตโหวด (สีน้ำเงิน) 35 ครอบครัว ผลิตปี่นง (สีเขียว) 65 ครอบครัว ผลิตพิณและโปงลาง (สีน้ำตาล) จำนวน 30 ครอบครัว ผลิตของที่ระลึกที่เป็นพวงกุญแจรูปแคน (สีดำ) จำนวน 12 ครอบครัว รายได้เฉลี่ยของครั้วเรือนที่ทำเครื่องดนตรีประมาณ 5,000 บาทต่อเดือน หรือ 60,000 บาทต่อปี (ราวี แมดมีงเหง้า, สัมภาษณ์เมื่อ 10 เมษายน 2557) มีข้อมูลแสดงปริมาณการใช้ไม้แต่ละประเภทดังตารางที่ 1 ดังนั้นการประกอบอาชีพการทำเครื่องดนตรี (ภาพที่ 18) จึงเป็นอาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนบ้านท่าเรือ

ผลที่ตามมาคือการใช้ไม้วัตถุดิบที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้ไผ่ลูกแคนที่ใช้ทำแคนและปี่นง ซึ่งในช่วงนี้หาไม้ไผ่ที่มีคุณภาพดีในหมู่บ้านไม่ได้ ต้องสั่งซื้อจากพ่อค้าที่บ้านพนอม อำเภอท่าอุเทน ที่อยู่ห่างออกไปราว 70 กิโลเมตร ซึ่งนำเข้าจากประเทศลาวอีกทอดหนึ่ง และมีบางส่วนที่สั่งซื้อจากพ่อค้าในเขตอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2543 บ้านท่าเรือมีการนำเข้าไม้ไผ่ลูกแคนจำนวน 4,000 มัด มัดละ 100 ลำ คิดเป็น 400,000 ลำ (ชัยศักดิ์ ภูมุล, 2543) ส่วนในปี พ.ศ. 2557 มีการนำเข้าไม้ไผ่ลูกแคน 3,605 มัด คิดเป็น 360,500 ลำ ปริมาณการใช้ไม้ในปี พ.ศ. 2557 ที่น้อยกว่าปี พ.ศ. 2543 อาจมีสาเหตุมาจากการมีผู้ผลิตแคนน้อยลง เนื่องจากหันไปทำเครื่องดนตรีพิณ โปงลาง หรือทำงานอย่างอื่น อย่างไรก็ตามหากเปรียบเทียบบราคาที่ซื้อ ไม้ลูกแคนมีมูลค่าที่สูงขึ้น โดยปี พ.ศ. 2517 ราคาไม้อยู่ที่มัดละ 40 บาท แต่ในปี พ.ศ. 2557 ราคาไม้อยู่ที่มัดละ 250 บาท ดังนั้นในช่วงหลังๆ ชาวบ้านท่าเรือต้องซื้อไม้ลูกแคนสูงถึง 900,000 บาทต่อปี สำหรับไม้ชนิดอื่นก็มีการใช้ในปริมาณที่สูงด้วยเช่นกัน อาทิ ไม้รักใหญ่ (ไม้เนื้อแข็ง) ที่ใช้ทำเต้าแคน ใช้ไปทั้งหมด 17.64 ลูกบาศก์เมตรต่อปี ไม้สะฝาง (ไม้อะราง) ใช้ทำพิณ ใช้ไม้ 8.23 ลูกบาศก์เมตรต่อปี ไม้มะหาดที่ใช้ทำโปงลาง นำเข้าไม้ 1.152 ลูกบาศก์เมตรต่อปี ฯลฯ

ภาพที่ 17 แผนที่บ้านท่าเรือ แสดงคร้วเรือนที่ผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้าน

ตารางที่ 1 แสดงปริมาณการใช้ไม้แต่ละประเภทในการทำเครื่องดนตรี

ชื่อพันธุ์ไม้	ส่วนประกอบของเครื่องดนตรี	แหล่งที่พบ	คร้วเรือนที่ผลิต	ขนาดของไม้/ชิ้น	จำนวนที่ผลิตต่อคร้วเรือน/ปี	ปริมาณการใช้ไม้/ปี
ไม้ไผ่ลูกแคน (ไม้ไม่เขียว)	- ก้นแคน - โหวด - ปิงก	- บ้านท่าเรือ - อ.เขาวง จ.ภาพสินธุ์ - นำเข้าจาก สปป.ลาว	- แคน 147 คร้วเรือน - โหวด 35 คร้วเรือน	- ก้นแคน ใช้ 10 ลำ - โหวด ใช้ 5 ลำ (ยาวลำละ 3 ม.)	- แคน 200 ชิ้น - โหวด 380 ชิ้น	3,605 มัด คิดเป็น 360,500 ลำ (ยาวลำละ 3 ม.)
ไม้เฒ่าเสียง (ไม้รักใหญ่)	เด้าแคน	- บ้านท่าเรือ - ชุมชนใกล้เคียง	147 คร้วเรือน	กว้าง 0.08 ม. x ยาว 0.05 ม. x หน้า 0.15 ม. = 0.0006 ลบ.ม.	200 ชิ้น	17.64 ลบ.ม.
ไม้สะผาง (ไม้เอะราง)	ตัวพิณ	- แต่เดิมมีที่บ้านท่าเรือ - นำเข้าจาก อ.ศรีสงคราม จ.นครพนม	30 คร้วเรือน	กว้าง 0.13 ม. x ยาว 0.53 ม. x หน้า 0.05 ม. = 0.004095 ลบ.ม.	67 ชิ้น	8.23095 ลบ.ม.
ไม้ขนุน	ตัวพิณ	- บ้านท่าเรือ - นำเข้าจาก อ.ศรีสงคราม จ.นครพนม	30 คร้วเรือน	กว้าง 0.41 ม. x ยาว 0.08 ม. x หน้า 0.05 ม. = 0.00184 ลบ.ม.	67 ชิ้น	3.2964 ลบ.ม.
ไม้มะหาด เหลืองทอง	ลูกโป่งกลาง	- นำเข้าจาก อ.นาทม จ.นครพนม - จ.มุกดาหาร - คราม	30 คร้วเรือน	กว้าง 0.08 ม. x ยาว 1.20 ม. x หน้า 0.08 ม. = 0.00768 ลบ.ม.	5 ชิ้น	1.152 ลบ.ม.
ไม้ไผ่สร้างโพ (ไม้เสียง)	- แกนโหวด - ไม้คันทวนแคน - ไม้คันทักปิงก	- บ้านท่าเรือ นำเข้าจาก อ.บ้านแพง และ อ.ศรีสงคราม จ.นครพนม	- แคน 147 คร้วเรือน - โหวด 35 คร้วเรือน	- ทำไม้คันทวนแคน ยาว 4 ซม. - ทำแกนโหวด ยาว 25 ซม.	- แคน 200 ชิ้น - โหวด 380 ชิ้น	รวม 1,500 ลำ (ยาวลำละ 3 ม.)

ภาพที่ 18 การทำเครื่องดนตรีพื้นบ้านของชาวบ้านท่าเรือ

ภาพที่ 19 โครงการเพาะปลูกไผ่ลูกแคนในท่อคอนกรีต
เมื่อปี พ.ศ. 2551

ภาพที่ 20 นายเกษชัย มิ่งวงศ์ธรรม ครูโรงเรียนราษฎร์สามัคคี
บ้านท่าเรือ ผู้ทดลองเพาะปลูกไผ่ลูกแคนได้สำเร็จ

ภาพที่ 21 ไม้ขนุน ใช้ทำพิน

ภาพที่ 22 ไม้สะฝาง (ไม้อะราง) ใช้ทำพิน

ภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ชาวบ้านท่าเรือแก้ไข ปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบในการทำเครื่องดนตรี ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) **การจัดการในระดับชุมชน** เป็นการรวมตัวกันแก้ไข ปัญหาของทุกภาคส่วนทั้งผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการ และ ชาว บ้าน ดังจะเห็นได้จากการที่ชาวบ้านท่าเรือพยายามที่จะปลูกไม้ ลูกแคนไว้ใช้ในชุมชนเอง เมื่อปี พ.ศ. 2551 โดยการสนับสนุนจาก โครงการอยู่ดีมีสุขจากรัฐบาล จัดซื้อกล้าไม้ไผ่ลูกแคนจากประเทศ ลาว แล้วดำเนินการปลูกที่ป่าชุมชน บางส่วนปลูกใส่ท่อคอนกรีต (ภาพที่ 19) ตามแนวถนนในหมู่บ้าน ผลการดำเนินการพบว่า ลำต้นไผ่ลูกแคนที่เพาะปลูกมีขนาดของปล้องไม้ได้มาตรฐานตาม ที่ต้องการ อีกทั้งในบางแปลงไม้เจริญเติบโตหรือเหี่ยวเฉาตายไป ก็มี ทั้งนี้เกิดจากสภาพชั้นดินที่ตื้นมีความลึกเพียง 10 เซนติเมตร ถัดจากนั้นเป็นชั้นดินลูกรังทำให้พืชหลายชนิดรวมถึงไผ่ลูกแคน ไม่สามารถหยั่งรากลึกหาอาหารและยึดลำต้นได้ ประกอบกับ สภาพพื้นที่มีน้ำไม่เพียงพอ ไม้ลูกแคนและพืชหลายชนิดขาดความ ชุ่มชื้นจนทำให้เฉาตาย มีปลวก มอด และแมลงอื่นๆ มากัดกิน (คณะวิจัยท้องถิ่นบ้านท่าเรือ, 2557) (2) **การจัดการในระดับ บุคคล** เป็นการแก้ไขปัญหาในระดับปัจเจกบุคคลของชาวบ้านที่ได้

ปรับตัวจากการสังเกตเรียนรู้จากธรรมชาติ แล้วหาวิธีการแก้ไข ปัญหา เช่น การทดลองปลูกไผ่ลูกแคนของนายเกษชัย มิ่งวงศ์ธรรม ครูโรงเรียนราษฎร์สามัคคี (ภาพที่ 20) เมื่อปี พ.ศ. 2549 ซึ่งพบว่า ไผ่ลูกแคนมีการเจริญเติบโตที่ดี มีข้อปล้องที่ได้มาตรฐานและ สามารถขยายพันธุ์ได้ เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม มีน้ำเพียงพอ มีหน้าดินลึก และปลูกในแปลงที่ไม่อื่นขึ้นรวมอยู่ด้วย ทำให้ พืชเกิดการแข่งขันกันเติบโต ลำต้นที่ได้จึงมีข้อปล้องยาวได้รูป สวยงาม (เกษชัย มิ่งวงศ์ธรรม, สัมภาษณ์เมื่อ 10 เมษายน 2557) นอกจากนี้ชาวบ้านบางคนได้รู้จักใช้ไม้ทดแทน โดยหาไม้ที่มี ลักษณะใกล้เคียงกับไม้วัตถุดิบเดิมที่เคยใช้ เช่น ไม้โมก ไม้ยอ ป่า ทำเต้าแคนแทนไม้เนื้อแข็ง เพราะเป็นไม้เนื้ออ่อนตัดแปลงรูป ทรงได้ง่ายแบบเดียวกัน ไม้ซี่เหล็ก ไม้สะเดา ไม้ขนุน (ภาพที่ 21) ทำพิณ แทนไม้สะฟาง (ภาพที่ 22) เพราะมีน้ำหนักเบาหยิบจับได้ สะดวก ฯลฯ มีรายละเอียดการใช้ไม้ทดแทนดังแสดงในตารางที่ 2 สิ่งเหล่านี้เป็นศักยภาพของชาวบ้านที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้น ทำให้สามารถรักษาวิถีการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านของ ชุมชนไว้ได้ เป็นประสบการณ์ชีวิตที่น่าสนใจที่นำไปสู่การวิเคราะห์ ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ตารางที่ 2 แสดงรายละเอียดไม้ทดแทนในการทำเครื่องดนตรีพื้นบ้าน

ส่วนประกอบ ของเครื่องดนตรี	ไม้ทดแทน	อายุที่ ใช้ประโยชน์ได้	ประเภท ของไม้	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์ด้านอื่น
เครื่องดนตรี	ไม้โมก	40 ปี	โตช้า	บ้านท่าเรือ และนำเข้ามา อ.อากาศอำนวย จ.สกลนคร	ไม่สร้างบ้านเรือน
	ไม้ยอป่า	10 ปี	โตเร็ว	บ้านท่าเรือ	ใช้ไม้ยอป่าทำชิ้นฝังวาง เพื่อความแข็งแรงมั่นคง
	ไม้กระถินบ้าน	10 ปี	โตเร็ว	บ้านท่าเรือ	ยอดอ่อนและฝักอ่อนเป็นอาหาร
	ไม้กระถินยักษ์	10 ปี	โตเร็ว	บ้านท่าเรือ	ใช้สร้างบ้านเรือน ทำพื้น โขยอใช้เป็นอาหารสัตว์จำพวกวัวควาย
	ไม้มะยม	10 ปี	โตเร็ว	บ้านท่าเรือ	ผลกินได้
	ไม้กระพือ	10 ปี	โตเร็ว	บ้านท่าเรือ	ผลกินได้
	ไม้ทุกราป่า	40 ปี	โตช้า	บ้านท่าเรือ	
เครื่องดนตรี	ไม้สะเดา	20 ปี	โตช้า	บ้านท่าเรือ	ใช้สร้างบ้านเรือน ทำวงบับประตูด้านข้าง ยอดอ่อนสามารถนำมาเป็นผัก
	ไม้กระถินเทพา	15 ปี	โตช้า	บ้านท่าเรือ	ใช้ทำพื้น
	ไม้ยางพารา	10 ปี	โตเร็ว	นำเข้ามาจากชุมชนที่ปลูกยางพารา	สินค้าส่งออกเพื่อเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม
เครื่องดนตรี	ไม้ขนุน	20 ปี	โตช้า	บ้านท่าเรือ และนำเข้ามา อ.ศรีสงคราม จ.นครพนม และ อ.เซกา จ.บึงกาฬ	ทำพื้น ทำส้อมมัด
	ไม้ซี่เหล็ก	20 ปี	โตช้า	บ้านท่าเรือ และนำเข้ามา อ.ศรีสงคราม จ.นครพนม และ อ.เซกา จ.บึงกาฬ	เป็นวัสดุทำอาหาร "แกงซี่เหล็ก" ชาวชนวนไฟ และลำต้นนำมาทำพื้นได้
	มะหาดคำ	50 ปี	โตช้า	นำเข้ามาจาก อ.กุศุดบก จ.สกลนคร	ใช้ทำบ้านเรือน เครื่องมือทางการเกษตร กันเป็นยาสมุนไพร แก้ท้องอืดท้องเฟ้อ
	ไม้ประดู่	20 ปี	โตเร็ว	บ้านท่าเรือ และนำเข้ามา จ.สกลนคร และ จ.มุกดาหาร	ใช้ทำบ้านเรือน ทำเครื่องเรือน และเครื่องมือทางการเกษตร
	ไม้แดง	10 ปี	โตเร็ว	บ้านท่าเรือ และนำเข้ามา จ.สกลนคร และ จ.มุกดาหาร	ใช้ทำบ้านเรือน เครื่องเรือน วงบับประตูด้านข้าง และเครื่องมือทางการเกษตร เช่น เกวียน
ไม้ทอง	50 ปี	โตช้า	บ้านท่าเรือ และนำเข้ามา จ.สกลนคร และ จ.มุกดาหาร	ใช้ทำอาคารบ้านเรือน และเครื่องมือทางการเกษตร	

3) การขับเคลื่อนให้เกิดการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้เกิดความยั่งยืน

แนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนเป็นการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้น โดยไม่ทำให้สภาพธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมนั้นต้องประสิทธิภาพลงหรือส่งผลกระทบต่อคนรุ่นหลัง ทั้งนี้ต้องเน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อให้คนในชุมชนเข้าถึงทรัพยากรได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และร่วมกันอนุรักษ์ฟื้นฟูบนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสามารถพึ่งตนเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดี (สำนักงานจัดการทรัพยากรที่ 8 สาขาพิษณุโลก, 2557)

ตามหลักการนี้ทางโครงการวิจัยได้ประชุมระดมความคิดเห็นร่วมกับชาวบ้านและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (ภาพที่ 23) เพื่อร่วมกันหาวิธีการขับเคลื่อนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในชุมชน โดยจัดการป่าชุมชนให้เกิดความยั่งยืน และเชื่อมต่อการเป็นแหล่งวัตถุดิบในการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้าน สรุปลงได้ว่าการดำเนินการใน 2 กิจกรรม (ภาพที่ 24) ได้แก่

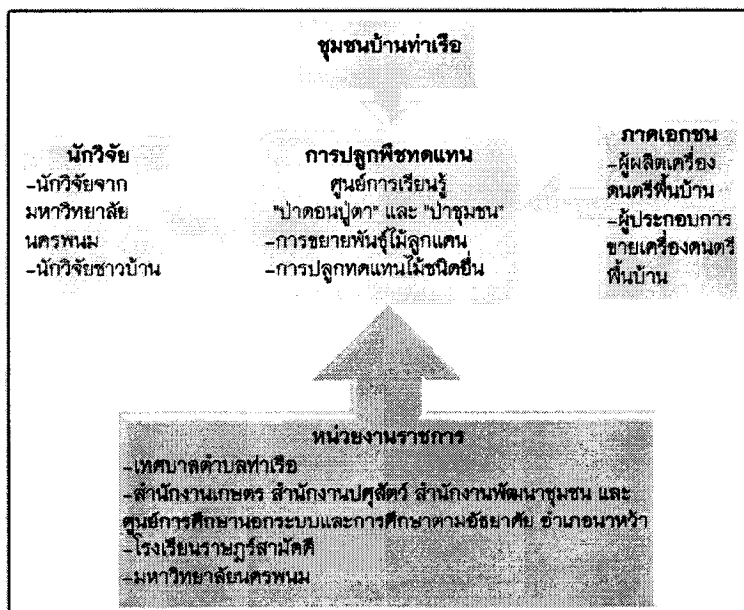
3.1) การขยายพันธุ์และการปลูกไม้ลูกแคน

เป็นบทเรียนจากประสบการณ์ของชาวบ้านที่เคยทดลองเพาะปลูกไม้ลูกแคน ทำให้ทราบว่าเป็นเรื่องที่มีความเป็นไปได้ เพียงแต่ต้องบริหารจัดการพื้นที่เพาะปลูกให้มีความเหมาะสมเท่านั้น ดังนั้นทางนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยนครพนมจึงได้ค้นคว้าวิธีการขยายพันธุ์ไม้ลูกแคนที่มีปัญหาเรื่องการขยายพันธุ์ได้ยาก ด้วยการนำความรู้ทางด้านพืชศาสตร์มาช่วย ซึ่งได้มีการ

ทดลองหลายวิธี ทั้งเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ เพาะเมล็ด แยกกอ จนสุดท้ายค้นพบว่าการทดลองเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อนั้น เกิดปัญหาคือหน่ออ่อนของไผ่ไม่งอก ส่วนการเพาะเมล็ดและแยกกอก็มีอาจทำได้ ดังนั้นการปักชำกิ่งจึงเป็นวิธีที่สะดวกที่สุด เพียงแต่ต้องคอยดูแลรักษาให้ถูกวิธี ต่อจากนั้นทางทีมมหาวิทยาลัยนครพนมได้ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอหนองวัวจืดโครงการถ่ายทอดวิธีการปักชำให้กับชาวบ้านและเยาวชนบ้านท่าเรือ พร้อมทั้งแนะนำวิธีการดูแลรักษา การปลูกในพื้นที่ที่เหมาะสมในสภาพที่ไผ่ลูกแคนเติบโตได้ดี กล่าวคือ แปลงปลูกต้องมีความชื้นเพียงพอ มีชั้นดินที่ลึกเพื่อให้รากของต้นไผ่ยึดเหนี่ยวได้ อีกทั้งต้องเป็นบริเวณที่มีไม้ชนิดอื่นร่วมอยู่ เพื่อให้ไผ่เบียดแข่งกับพืชชนิดอื่น ทำให้ได้ลำปล้องที่ยาวพอเหมาะในการทำแคน เช่น พื้นที่โคกบริเวณใกล้หนองน้ำตามหัวไร่ปลายนาที่มีดินดินสูง ฯลฯ ผลการทดลองปลูกพบว่าไผ่ลูกแคนเจริญเติบโตได้ดี โดยเฉพาะพื้นที่ริมน้ำที่มีแนวตลิ่งสูง ขั้นตอนต่อไปคือ เมื่อไผ่มีอายุถึง 1 ปี มีลำต้นที่เหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ได้แล้ว ทางคณะวิจัยชาวบ้านจะทดลองนำมาทำแคนและหาวิธีการขยายแปลงเพาะปลูก

3.2) การส่งเสริมป่าชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้

จากการศึกษาของคณะวิจัยพบว่าพื้นที่ป่าชุมชนทางทิศตะวันตกของหมู่บ้านมีความหลากหลายทางชีวภาพค่อนข้างสูง คงสภาพธรรมชาติไว้ได้มาก โดยมีไม้ยืนต้นและไม้พุ่มกว่า 48 ชนิด อีกทั้งยังเป็นแหล่งอาหาร แหล่งไม้ในการทำเครื่องมือเครื่องใช้ เป็นแหล่งผลผลิตที่สามารถแปรรูปเป็นสินค้าสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพทำเครื่อง

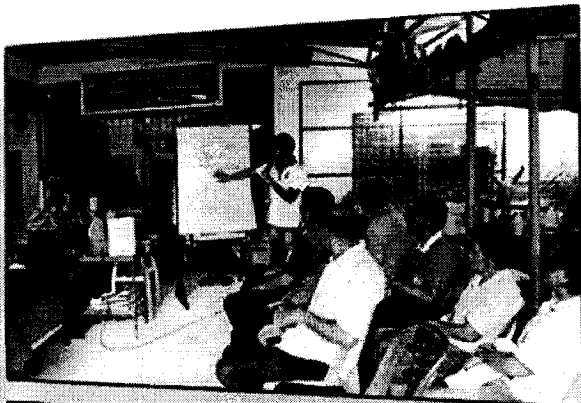

ภาพที่ 23 แผนผังทางความคิดแสดงแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้บ้านท่าเรือ

ดนตรี รวมถึงเป็นป่าปุดาศูนย์รวมความเชื่อความศรัทธาของผู้คน
 ดังนั้นจึงควรวางวิธีในการปลูกจิตสำนึกให้คนเห็นความสำคัญของ
 ป่า โดยจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่
 บ้าน และหัวหน้าแต่ละคุ้ม เป็นหลัก ทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรม
 ดูแลรักษาและฟื้นฟูป่า การวางมาตรการในการใช้ประโยชน์และ
 อนุรักษ์ป่า รวมถึงต้องทำหน้าที่ในการบริหารจัดการป่าปุดาให้
 เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนร่วมกับสถานที่อื่นๆ ในรูปแบบของการ
 ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น นำนักท่องเที่ยวชมเนินประวัติศาสตร์ที่มี
 ร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มากกว่า 3,000 ปีมาแล้ว ชมวิถี
 การผลิตเครื่องดนตรีในหมู่บ้าน เรียนรู้วิถีการทำนา วิถีคนและ

วิถีความที่โรงเรียนฝึกหัดครูสวนรุกชานาครโค-กระบือ เป็นต้น
 ในส่วนทางโรงเรียนได้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่มีการเพิ่มบทเรียน
 เกี่ยวกับ “ไม้และวัตถุดิบธรรมชาติ” ที่ใช้ทำเครื่องดนตรี และเรื่อง
 “ป่าปุดา” เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสัมผัสจากสถานที่จริง สร้าง
 ความตระหนักถึงความสำคัญของป่าไม้ที่มีต่อชุมชน นอกจากนี้ยัง
 จัดให้มีการอบรมฝึกฝนให้เยาวชนในพื้นที่เป็น “ยุวมัคคุเทศก์” มี
 ความรู้และความเชี่ยวชาญในการนำชม อีกทั้งยังเป็นกระบวน
 การในการปลูกสร้างจิตสำนึกในการรักษถิ่นฐานบ้านเกิดให้กับคน
 รุ่นใหม่อีกทางหนึ่งด้วย

ภาพที่ 24 การขับเคลื่อนชุมชนเพื่อขยายพันธุ์ไผ่ลูกแคน และแหล่งเรียนรู้ชุมชน

ที่ ศธ.๐๕๓๐.๔๑/ ๑๑๗

คณะวัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ถนน นครสวรรค์ ตำบลตลาด
อำเภอเมือง จังหวัด มหาสารคาม
๔๔๐๐๐

๒๕ มกราคม ๒๕๕๙

เรื่อง การตอบรับลงบทความวิชาการในวารสารความหลากหลายทางวัฒนธรรม

เรียน คุณอนุวัฒน์ พลทิพย์

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิชาการ จำนวน ๒ ชุด และแผ่น CD จำนวน ๑ แผ่น ได้ทำวิจัยและเขียนบทความ เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านการคิด วิเคราะห์และพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน ทางกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิวารสารความหลากหลายทางวัฒนธรรม คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้พิจารณาเห็นแล้วว่า ผลงานของท่านสามารถลงตีพิมพ์ ได้ในวารสารปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๓๔ ประจำปี เดือน มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙ ของวารสาร ความหลากหลายทางวัฒนธรรม คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศาสตรา เหล่าอรรคะ)
ผู้ช่วยบรรณาธิการ ปฏิบัติราชการแทน บรรณาธิการ

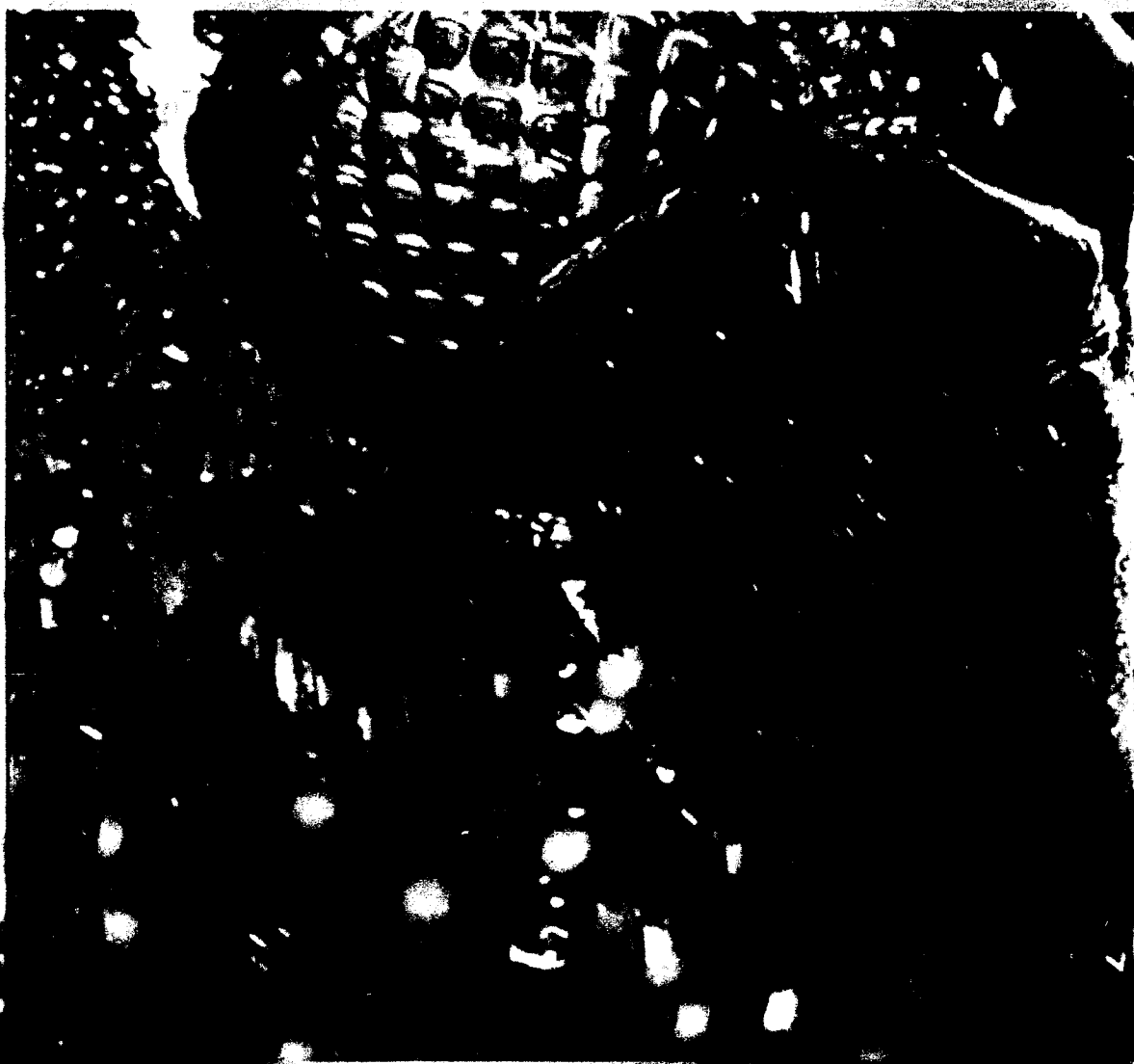

8095

๒๕๖๓

วารสารความหลากหลายทางวัฒนธรรม
คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
CULTURAL DEVERSITY

Factory of Cultural Science Mahasarakham University

วารสารความหลากหลายทางวัฒนธรรม
ปีที่ 15 ฉบับที่ 34 ประจำเดือน มกราคม – เมษายน 2559

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ และผลงานวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรม มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์
สิ่งแวดล้อม การศึกษา และศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
เจ้าของ

คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงคุณ จันทจร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.ศาสตรา เหล่าอรรคชะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อาจารย์ ดร.สิทธิศักดิ์ จำปาแดง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อาจารย์ ดร.ประยูร รงค์จันทรา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.มานพ วิสุทธิแพทธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

ดร.ประจักษ์ ไม้เจริญ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ว่าที่ ร.ต.ดร.ไฉน เลาะเงินเจริญ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผศ.ดร.บุปผาชาติ อุปลัมนรากรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

รศ.ดร.เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รศ.ดร.นิยม วงศ์พงษ์คำ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ดร.สุนทร โพธิสาร มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผศ.ดร.ชีวิน เปสตันยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานนครราชสีมา

ผศ.ดร.สายสุนีย์ ทะหวัง มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เลขานุการ

อาจารย์ ดร.สมคิด สุขเอิบ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อาจารย์ ดร.พนัส โพธิบัติ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทความและในความคิดเห็นวารสารอีสานศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรม คณะวัฒนธรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอ
ไปและบทความในวารสารอีสานศึกษา สงวนสิทธิ์ตามกฎหมายไทย การเผยแพร่ต้องได้รับอนุญาตและมี
ลิขสิทธิ์จากกองบรรณาธิการเท่านั้น

สำนักกองบรรณาธิการ

ที่มีผลลัพธ์และตัวตั้งไม่เกิน 20 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม การประเมินโครงการนิเทศภายในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนช่วงกลปทุมวันอนุสรณ์ 8 สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 23 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP MODEL การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลรามราช อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม การสื่อสารทางการเมือง

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจสอบและเสนอข้อแนะนำแก้ไขเนื้อหาสาระบทความที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงบทความ ขอขอบคุณเจ้าของบทความทุกท่าน ที่ส่งบทความลงตีพิมพ์ในวารสารความหลากหลายทางวัฒนธรรม จึงขอเรียนเชิญนักวิชาการทุกท่านได้นำบทความที่เป็นประโยชน์ของท่านได้ลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงคุณ จันทจร
บรรณาธิการ

วัยและ
มีการ
ทำให้
ธรรม
คิดผล
ของ
ของ
ผ่าน
ึงกัด
เขต
เรียน
หาร
ในที่
กัด
าร
ของ
ลัย
คร
าที่
ำ
ระ
น
ย์
อ
น
น
ง
ง
।

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. การศึกษาเพลงชุดย่าไทย: กรณีศึกษา ครูวิเชียร เกิดผล ทักัดัญญู บุญดิษฐ์	1
2. โครงการเตรียมความพร้อมชุมชนเข้าสู่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดนครพนม ดร.เขมิกา ทองเรือง	30
3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม ฉันทนา สามพันธ์	39
4. ความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาระบบสารสนเทศระดับตำบล เพื่อรองรับการทำธุรกรรม ของผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จังหวัดนครพนม ศิริพันธ์ ตรีจิตร	46
5. คุณภาพชีวิตการทำงานของครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม สกลรัตน์ ฐุพา	57
6. การให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครพนม สมใจ อินธิราช	65
7. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาด้านกำกับดูแลคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม ภาวิณี หล้าก่า	75
8. กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาระดับ ประถมศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอสรีวิไล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ดร.ณัฐพล เนื่องชมพู	81
9. ความต้องการเชิงพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนในเขตอำเภอสรีวิไล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ดร.ณัฐพล เนื่องชมพู	91
10. การศึกษาเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผนระบบการบริหารธุรกิจในประเทศไทย สิริวิชญ์ สงวนสันติกุล	103
11. การบริหารจัดการธุรกิจชุมชน ศึกษากรณี ตลาดโบราณบางพลี อธิพงษ์ คิตดี	113
12. ความพึงพอใจของประชาชนในชุมชนวัดหลวงพ่อดำต่อการให้บริการด้านการจัดการสอน คอมพิวเตอร์ของศูนย์การศึกษาวิทยาลัยทองสุข จังหวัดสมุทรปราการ สุวรรณ เรืองรัมย์เย็น	126

หน้า	เรื่อง	หน้า
137	26. การดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2	277
146	ปนัดดา กิจดิยะ	
156	27. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ในอำเภออากาศอำนวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3	289
165	ทองเพชร จิวไชยราช	
182	28. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง การบวกและการลบจำนวนที่มีผลลัพธ์และตัวตั้งไม่เกิน 20 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สาธิตา อาจวิชัย	296
194	29. ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม วิไลภรณ์ ชนะพจน์	310
209	30. การประเมินโครงการนิเทศภายในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนช่างกล ปทุมวันอนุสรณ์ 8 สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 23 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP MODEL ร.ต.ท. รำไพ จิวไชยราช	321
217	31. การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลรามราช อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แสงเทียน เอกสะพัง	334
226	32. การสื่อสารทางการเมือง ดร.พัฒนกร สอนไว	348
235		
241		
250		
265		

แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านการคิดวิเคราะห์และพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน.

Learning management guideline affected efficiency of critical thinking method and creative behavior of learner.

ผู้วิจัย อนุวัฒน์ พลทิพย์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในชั้นเรียน มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านการคิดวิเคราะห์และพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน 2) เพื่อศึกษาผลของวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อประสิทธิภาพด้านการคิดวิเคราะห์และพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน และ 3) เพื่อนำความรู้จากการวิจัยสู่การปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักประกอบกับการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 20 คน

ผลการวิจัย พบว่า วิธีการจัดการเรียนการสอนลักษณะการบรรยายในห้องเรียนเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการคิดวิเคราะห์และพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนมากที่สุด รองลงมา คือ ลักษณะการเรียนรู้จากการศึกษาชุมชนจริง การสนทนากลุ่มและการอภิปราย การใช้สื่อและสรุปความ และการศึกษาเอกสารเชิงประเด็นตามลำดับ ในส่วนผลการวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF-Ed) พบว่า กระบวนการเรียนการสอนได้ส่งเสริมความรู้และทักษะแก่ผู้เรียน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้ส่งเสริมให้เกิดภาคภูมิใจและการเทิดทูนเกียรติของมหาวิทยาลัยนครพนม 2) ด้านความรู้ ได้ส่งเสริมการเป็นผู้ที่มีความละเอียด รอบคอบและใส่ใจองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย 3) ด้านสติปัญญา ได้ส่งเสริมการเป็นผู้ที่มีเหตุผลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านก่อนตัดสินใจลงมือปฏิบัติอยู่เสมอ 4) ด้านพฤติกรรม ได้ส่งเสริมการเป็นผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ความรู้สึกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี และ 5) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ได้ส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่อบิดามารดาและญาติพี่น้องในการมีส่วนร่วมสร้างความอบอุ่นและสนับสนุนกำลังใจทางด้านเรียนและการดำเนินชีวิต ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ ควรศึกษาและวิจัยกระบวนการเรียนการสอนในแต่ละวิธีการว่าช่วยส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และส่งเสริมพฤติกรรมการกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาได้อย่างไร

คำสำคัญ: การเรียนการสอน, ประสิทธิภาพ, การคิดเชิงวิเคราะห์, พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์

ABSTRACT

The purposes of this classroom research were 1) to study learning lesson plan's effects on analytical thinking and creative behavior of students. 2) To study the result of learning through lesson plan's effect on analytical thinking and creative behavior of students 3) To pass the research results to improve learning and develop the efficiency of

tical
sion,
less.
ivity
-was
o be
zing
s in
s to
ning
ts.
อมูล
(2545)
เน้น
ได้ให้
เหตุผล
นึกใน
เมที่มี
าสม
าเป็น
ศิษย์
ไทยที่
นาการ
ารคิด
ไปใ
การ
รู้ของ
ยาย
ทั้งใน

น้อยลง ส่วนในทางอ้อมได้ส่งผลกระทบต่อทักษะ
การคิดวิเคราะห์และพฤติกรรมของผู้เรียนใน
ปัจจุบันด้วย จากสถิติการทดสอบ GAT/PAT เมื่อปี
พ.ศ. 2555 พบว่า คะแนนของผลสอบที่ปรากฏ
ออกมาว่าผลสอบของ GAT อันดับ 1 เป็นข้อสอบ
ที่เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์แก้ไขโจทย์ปัญหาแต่
กลับมีผลคะแนนการสอบเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยช่วง
คะแนนของผู้สอบทั้งหมดอยู่ที่ 0.00 - 30.00 ซึ่ง
คิดเป็นร้อยละ 31.12 % ของผู้เข้าสอบทั้งหมด
(เดลินิวส์, 7 ธันวาคม 2555)

หากพิจารณาสาระสำคัญในพระราช
บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้มุ่งเน้นให้
สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบการประกันคุณภาพ
ภายใน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร
การศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ดังนั้น
สถานศึกษาจึงต้องจัดทำมาตรฐานการศึกษาให้
สอดคล้องกับมาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัด
หนึ่งในตัวชี้วัดสำคัญ คือ การพัฒนาทักษะทางด้าน
การคิดวิเคราะห์ ด้านปัญญาและด้านทักษะ
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ
โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และยังเปิดโอกาสให้
สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจาก
พัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต
พฤติกรรม การมีส่วนร่วมควบคู่ไปกับการเรียนการ
สอนตามความเหมาะสมอีกด้วย (นงลักษณ์ พหล
เวช, 2541) จะเห็นได้ว่าในระดับหน่วยงานก็ได้
กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการพัฒนาทักษะด้านการ
คิดวิเคราะห์และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของผู้เรียนไว้อย่าง
สำคัญ กล่าวคือ หากผู้เรียนมีพัฒนาการของทักษะ
ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุมีผล ไตร่ตรองและ
ตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามความสมัครใจอย่างมี
ทิศทาง ถูกต้องและสร้างสรรค์สะท้อนให้เห็นถึง
กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
ในทางหนึ่งด้วย

(2554) เสนอว่าผลการเรียนรู้ด้านทักษะทาง
ปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
แห่งชาติ (TQF: HEd) ดังกล่าวข้างต้นจำเป็นต้อง
จัดกระบวนการเรียนการสอนแบบผสมผสานให้กับ
ผู้เรียนโดยเฉพาะการทำกิจกรรมในลักษณะ
โครงการและการศึกษาอิสระซึ่งส่งผลต่อผู้เรียนให้
มีความสามารถในการใช้ทักษะทางปัญญา ทักษะ
การคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น มีความกล้าแสดงออก
เพิ่มความมั่นใจเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการเรียน และ
สนุกกับการเรียนจึงจะถือว่าเป็นกระบวนการ
จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง
ข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับข้อเสนอของ
รัตน์ดาวรรณ คลังกลาง วิไลวรรณ วัฒนานนท์
และปราณี แสดคง (2551) เสนอไว้อย่างน่าสนใจ
ว่าการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งผลต่อ
ประสิทธิภาพของผู้เรียนต้องบูรณาการทั้งความรู้
เชิงทฤษฎี คำนึงถึงคุณลักษณะส่วนบุคคลอย่าง
ทั่วถึง ให้ความสำคัญกับวิธีการสอนที่หลากหลาย
และแปลกใหม่ เช่น การศึกษาจากคนในชุมชนจริง
การประชุมกลุ่มย่อย การใช้กระบวนการสุนทรีย
สนทนา การสรุปรวบยอดโดยการใช้แผนที่
ความคิด กระบวนการเรียนการสอนดังกล่าวจะ
ช่วยให้นักศึกษามีกระบวนการเรียนรู้ในการสร้าง
นิสัยที่ดี สนุกกับการเรียนและกล้าแสดงออกมา
ขึ้นและช่วยเหลือสนับสนุนการเรียนแบบอื่นได้ด้วย

จะเห็นได้ว่ากระบวนการจัดการเรียน
การสอนที่มีการออกแบบและเตรียมความพร้อมที่
รัดกุม มีเป้าหมายและสอดคล้องเหมาะสมกับ
ผู้เรียนจะส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านการคิด
วิเคราะห์และพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน
ได้ งานของวิวรรณ จันทรเทพย์ (2553) ที่ได้
ทำการศึกษการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบ
ผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมเพื่อพัฒนา
ทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นความพยายามใ
การผสมผสานวิธีการจัดการเรียนการสอน

ภาพในการปฏิบัติงานของสาขาวิชาการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตการวิจัย

ในส่วนขอบเขตการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) ด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย และ 3) ด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการวิจัยกับนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ชั้นปีที่ 1 คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 30114303 การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวนทั้งสิ้น 20 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 11 คน เพศหญิง จำนวน 9 คน

2. ด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น

1. ผู้สอนเป็นผู้กำหนดรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะต่างๆ ที่หลากหลายและทำหน้าที่ออกแบบและพัฒนาแบบวัดและประเมินผลประสิทธิภาพด้านการคิดวิเคราะห์และการแสดงออกเชิงพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน

2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนและเนื้อหาที่ผู้สอนออกแบบและมอบหมายตามลักษณะที่ผู้สอนกำหนดทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

3. กระบวนการจัดการเรียนการสอน เป็นการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน โดยผู้สอนเป็นผู้ควบคุมและ

ทักษะการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ การบรรยายในห้องเรียน การสนทนากลุ่มและอภิปราย การใช้สื่อมัลติมีเดียและสรุปความ การศึกษาเอกสารเชิงประเด็น การศึกษาข้อมูลในชุมชนจริง

2. ตัวแปรตาม

แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านการคิดวิเคราะห์และพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน (ระดับบุคคลและระดับกลุ่ม)

3. ด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการวิจัยตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 2 ประจำปี พ.ศ. 2556 - 2557 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แนวทางการเรียนการสอน หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่มีการวางแผน เตรียมความพร้อม ดำเนินการตามแผนและมีระบบการวัดผลที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน

2. ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถของผู้สอนในการบริหารจัดการทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นระยะเวลา แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่มาใช้ในการบวนการเรียนการสอนและให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนมากที่สุดโดยมุ่งหวังให้เกิดความคิดวิเคราะห์และพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่ถูกต้อง

3. การคิดวิเคราะห์ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบข้อมูลโดยการพิจารณา แยกแยะและไตร่ตรองอย่างมีเหตุมีผล แล้วจึงตัดสินใจว่าข้อมูลที่ได้รับมีความเป็นจริง โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมที่สั่งสมมา การรวบรวมข้อมูลใหม่ การสังเกต การใช้เหตุผลและวิจารณ์ญาณก่อนตัดสินใจ

4. พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง

กนัก
ระดับ
ให้เห็น
แนะ
มเพื่อ
ของ
าแนว
ต่อ
กรรม
่างไร
และ
โดยใช้
กรอบ
สังกัด
เคัญที่
คมที่มี
ยวกัน
เวามรู้
สภาพ
ทธิผล
ในการ
เมและ
งอยู่ใน
งานคิด
งออก
อย่างมี
การสอน
ท์และ
ารเรียน
ะห์และ
ยสู่การ
ะสิทธิ์

รจัด
การ
การ
เพื่อ
การ
นใช้
การ
การ
คล
ษาได้

เรียน
เรคิด
เรียน
สังคม
าสตร์
2557
arch)
มาณ
นกลุ่ม
าวิชา
เรียน
ระที่
6
กลุ่ม
ศหญิง
ญชอบ
ศึกษา
ส่วน
ษา คือ
ระการ
ข้อมูล
บการ
จาก
ชอบ

เรียนในหมวดรายวิชาที่ต้องมีการคำนวณเชิงตัวเลขหรือเชิงสถิติหรือหมวดภาษาต่างประเทศจึงตัดสินใจเลือกเข้าเรียนในสายสังคมศาสตร์ที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถและทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการปรับตัวเพื่อให้สามารถเรียนร่วมหรือทำงานกับผู้อื่นในสังคมได้ นอกจากนี้จากการวิจัยยังพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความสามารถด้านที่หาอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือ มีความสามารถด้านดนตรีและความสามารถด้านศิลปะตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ 1 ใน 8 คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยนครพนมอีกด้วย (กองส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยนครพนม, 2556) ซึ่งผลจากพื้นฐานการเรียนเดิมประกอบกับการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาที่ถูกต้องได้ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับดีขึ้น กล่าวคือ นักศึกษาส่วนใหญ่จากที่มีผลการเรียนระดับมัธยมศึกษามีค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.46-2.95 แต่ในระดับอุดมศึกษากลับพบว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมดีขึ้น คือ อยู่ในระหว่าง 2.68-3.36 ซึ่งสะท้อนว่าการตัดสินใจเลือกเรียนในสายวิชาสังคมศาสตร์มีเสรีภาพในการคิดและพฤติกรรมที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนและผลต่อระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น

ส่วนวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านการคิดวิเคราะห์และพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน จากการวิจัยพื้นฐานเดิมของผู้เรียน พบว่า รายวิชาที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์มากที่สุด คือ วิชาวิทยาศาสตร์ รองลงมา คือ รายวิชาศาสนาและวัฒนธรรมและรายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาตามลำดับ ซึ่งผู้เรียนเห็นว่าเป็นกลุ่มรายวิชาที่มีระบบ ขั้นตอนและหลักเกณฑ์ในการค้นหาความจริงอย่างมีแบบแผนและหลักการชัดเจน มีระบบการคิดวิเคราะห์ก่อนการตัดสินใจและมีการสรุปผลบนหลักการที่ชัดเจน

รายวิชาที่ส่งเสริมพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์มากที่สุดคือ รายวิชาศาสนาและวัฒนธรรม รองลงมา คือ รายวิชาภาษาต่างประเทศและรายวิชาศิลปะ ซึ่งรายวิชาส่วนใหญ่เหล่านี้มีลักษณะการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติโดยวิธีการลงมือทำ การลงพื้นที่เรียนรู้ของจริงในภาคสนามและฝึกการนำเสนอผลของกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง พื้นฐานดังกล่าวนี้นำมาสู่กระบวนการปรับตัวในด้านการเรียนการสอนในห้องเรียนระดับอุดมศึกษาต่อมา

จากการที่ผู้สอนได้ใช้วิธีการสอนที่ผสมผสานหลากหลายวิธีการเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์และมีลักษณะการแสดงออกพฤติกรรมในเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การบรรยาย การสนทนากลุ่มและการอภิปราย การศึกษาชุมชนจริง การใช้สื่อและการสรุปความ และการศึกษาเชิงประเด็น ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่าวิธีการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์มากที่สุด คือ วิธีการบรรยายในชั้นเรียน รองลงมา คือ การศึกษาชุมชนจริง การสนทนากลุ่มและการอภิปราย การใช้สื่อและสรุปความและการศึกษาเอกสารเชิงประเด็นตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับวิวรรธน์ จันทร์เทพย์ (2553) ทำการวิจัยเพื่อการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ที่พบว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่หลากหลายวิธีการและมุ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมระหว่างผู้เรียนและผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนได้ รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างมีการแสดงออกในการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมในระดับมากและมีความเห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่ผสมผสานหลากหลายวิธีและสอดคล้องกับเนื้อหาทางวิชาการมีความเหมาะสมในระดับมาก

กระตุ้นให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและภาคสนามมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากกระบวนการวิจัยในครั้งนี้นำกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนค่อนข้างน้อย จึงควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้นเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับงานวิจัย โดยวิธีการขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังชั้นปีอื่นๆ ที่ลงทะเบียนเรียนในหลักสูตรหรือดำเนินการวิจัยกับนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมหรือสาขาวิชาอื่นๆ ในปีการศึกษานั้นๆ ทั้งหมด

เอกสารอ้างอิง

นพดล จันทรพิชญ์. การใช้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์, 2539.

บรรเทา กิตติศักดิ์. หนังสือเรียนภาษาไทย ท 011 เสริมทักษะภาษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2544.

พรทิพย์ แฟงสุด. หนังสือชุดเสริมประสบการณ์ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ท 101 ท 102. กรุงเทพฯ: พิสิทธ์เซ็นเตอร์, 2534.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, 2546.

รากรณ์ บำรุงกุล. อ่านถูก สะกดถูก คำความหมาย ประโยค. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลิฟแอนด์ลิฟเพรส, 2539.

วิชาการ, กรม. คู่มือครูภาษาไทยหลักภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

หนังสือเรียนภาษาไทย ท 101 ท 102 หลักภาษาไทย เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 31. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

สุระ ดามาพงษ์ และคณะ. หลักการใช้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช, 2554.

เสนีย์ วิลาวรรณ. ชุดพัฒนาทักษะภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เล่ม 1. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช, 2546.

ร้อยละ
จนจริง
วัน คิด
จัดการ
องกับ
เรียนรู้
มากกว่า

ข้อมูล
ยนาการ
เรียน
รูปใน
อนหรือ
การคิด
รเกล้า
จะเกิด
เปลี่ยน
ตรงกับ
คุณวุฒิ
) ให้ถูก

ศาสตร์
ละร่วม
ๆ เพื่อ
วิธีการ
อทักษะ
ารเกล้า
คมและ
ารถจัด
เรแบบ
ารสอน
สื่อ